

Népszerű a fagyasztott joghurt az USA-ban

88. III. 10.

New York-i tudósítónktól:

Evtizedünk közepe óta az egészségesebb táplálkozás, a kevesebb kalóriefogyasztás jegyében rohamosan bővül az Egyesült Államokban a joghurtból készült ételek iránti kereslet. Az országban ma már több mint kétezer joghurtbár működik, amelyek leveseket, szendvicseket és alacsony kalóriatartalmú édességeket, elsősorban a fagyaltot „helyettesítő” csemegéket árulnak. (Összehasonlításul: az USA-ban 17 ezer fagyalozó és 4 ezer pizzeria működik, a hamburgert áruló gyorsbűfék száma pedig megközelíti az 50 ezret.)

A fagyasztott joghurt tulajdonképpen joghurtból készült fagyalt, különböző ízesítéssel. A rudakban és poharakban árult fagyasztott joghurt értékesítésével a joghurtbárok mellett a szupermarketek is foglalkoznak. (Érdemes megjegyezni, hogy a fagyasztott joghurtok forgalma messze elmarad ma még a hagyományos — ízesített és ízesítés nélküli — „folyékony” joghurtétól.)

A statisztikai adatok tanúsága szerint tavaly az Egyesült Államok fagyasztott joghurt piacának forgalma elérte az 1 milliárd dollárt. Ez 35 százalékos növekedés 1986-hoz képest. Az előrejelzések szerint idén már másfél milliárdos forgalom várható, s az évtized végére a joghurtbárok száma eléri majd a 4 ezret.

A növekvő keresletet mind az ipar termelése, mind pedig az elárúsítóhelyek követni tudják, sőt, a választék állandó bővítésével maguk ösztönzik a keresletet. Ebben az ágazatban is megkezdődött a gyorsbűféláncok kialakítása. Jelenleg az USA első számú joghurtbár-hálózata a TCBY, amely 822 üzlettel rendelkezik. Ezt követi az *Everything Yoghurt* hálózat 150 bűfével. Idén a legdinamikusabban a *Penguin*-hálózat bővíti elárúsítóhelyeinek a számát: az év elején 113 bűfét működtetett, ezek száma a tervek szerint az idei esztendő végére eléri a 275-öt.

1850

1851

1852

1853

1854

1855

1856

1857

1858

1859

1860

1861

1862

1863

1864

1865

1866

1867

1868

1869

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

K+F kiadások az Egyesült Államokban 1988-ban

New York-i tudósítónktól:

Az amerikai költségvetés a vállalatok, az egyetemek és a különböző alapítványok idén 131,5 milliárd dollárt fordítanak kutatásra és fejlesztésre. Ez az összeg 7 százalékkal haladja meg az 1987-es szintet. Az évtized első felében még évi 10–11 százalékkal növekedett az Egyesült Államokban a K+F kiadások összege.

A Battelle's intézet tanulmánya szerint az ország összes kutatási és fejlesztési kiadásainak 49 százalékát a költségvetés finanszírozza; tavaly a költségvetés a kiadások 46 százalékát vállalta magára. A költségvetési K+F pénzek kétharmadával a hadügyminisztérium rendelkezik, az egészségügy részese 12, az energetikai ágazaté 8, az űrkutatásé pedig 7 százalék.

Ami az egyes ágazatok kutatási és fejlesztési kiadásait illeti: a sort a repülőgépgyártó ipar vezeti 24 milliárd dolláros K+F költségvetéssel, ennek az összegnek csaknem 80 százalékát a központi anyagi eszközökből fedezik. Az elektromos gépgyártás és a távközlési iparág összesített K+F kiadásai idén elérik a 10 milliárd dollárt, ebből 4 milliárd költségvetési juttatás. A termelés többi ágazatában a kiadások döntő többsége a vállalatokat terheli, a költségvetési hozzájárulás 3–16 százalék között alakul. A gépipar 11,9, a műszeripar 6,8, a kőolajipar 2,5, a gumiipar 1,5, az élelmiszeripar pedig 1 milliárd dollárt fordít 1988-ban kutatásra és fejlesztésre a Battelle's szerint. Érdemes megjegyezni, hogy idén az élelmiszeripari kutatási tevékenység nem részesül költségvetési támogatásban.

Az Egyesült Államok vállalatai közül a legjelentősebb K+F költségvetést idén a következők tudhatják magukénak: *General Motors, IBM, Ford, AT & T, General Electric, Du Pont, Eastman Kodak, Hewlett Packard* és a *Digital Equipment*. A 12 kormányhivatal felügyelete alá tartozó 600 állami kutatóintézet idei költségvetése 16,4 milliárd dollár, 0,9 milliárddal több, mint egy évvel korábban. Az állami kutatóintézetek mintegy 100 ezer tudományos munkatársat foglalkoztatnak.

88 - III . 8 .

**Rendelkezésére állunk,
ha hirdetni kíván a
VILÁGGAZDASÁGBAN!**

Hirdetésfelvétel:

MTI Kiadó

Szervezési Osztály

Cím: 1016 Budapest,

Fém u. 5–7.

Telefon: 756-722/1618

közv. szám: 759-737

Telex: 22-4371

The first part of the document
 describes the general principles
 of the system and the
 various methods of
 application. It is
 intended to be a
 practical guide for
 the student and
 the teacher alike.

The second part of the document
 contains a series of
 exercises and problems
 designed to illustrate
 the principles and
 methods discussed in
 the first part. These
 exercises are intended
 to be worked out by
 the student and to
 serve as a check on
 his understanding of
 the subject.

USA: áremelkedés a szórakoztató elektronikában

88. II. 16.

New York-i tudósítónktól:

Több éves stagnálás, illetve csökkenés után idén emelkedik a szórakoztató elektronikai cikkek többségének az ára az Egyesült Államokban — állapították meg a Las Vegasban megrendezett elektronikai kiállítás látogatói. Elsősorban a színes televíziók, a sztereóberendezések, a képmagnók és a CD-lemezjátszók ára lesz drágább 1988-ban.

Az áremelkedést mindenekelőtt a jen dollárral szembeni további erősödése idézte elő. Mivel az amerikai szórakoztatóelektronikai piac döntő hányadát a japán szállítók uralják, az árszínvonalat az ő termékeik ára határozza meg. A szigetország szállítói hosszú időn át nem (vagy csak kis mértékben) emelték áraikat, piaci részesedésük megtartása érdekében. Sikeresen mozgósították termelési, termelékenységési, ár- és marketing-tartalékaikat, s ennek révén ez idáig sikerült elkerülniük a nagyobb áremeléseket. 1988-ban azonban már kénytelenek növelni exportáraikat.

A Sharp, a Toshiba, a Sony és a többi gyártó a kiállítás ideje alatt bejelentette, hogy a tévékészülékek és a képmagnók árát 2—7 százalékkal emeli. 15—20 százalékkal növelik a gyártók az audiókazetták árát. A japánok bejelentését az amerikai gyártók örömmel nyugtázták, mert így számukra is lehetőség nyílik a rég várt áremelésre. Kérdés azonban, hogy a forgalom fenntartása érdekében a kiskereskedők „lenyelik-e” a drágulást. Sokak véleménye szerint a kereskedelem inkább saját nyereségét nyirbálja majd meg, mintsem beletörődjön a forgalom visszaesésébe.

Ezt a nézetet látszik alátámasztani az USA szórakoztatóelektronikai piaca forgalmának tavalyi alakulása. Az elektronikai szakmai szövetség éves jelentése szerint tavaly a szórakoztatóelektronikai cikkek forgalma 3,7 százalékkal növekedett, és 30,7 milliárd dollárt ért el. Sovány eredménynek számít ez egy olyan ágazatban, amely egy évtized alatt megnégyesezte forgalmát. 1988-ban 4,9 százalékos forgalombővülésre számít az iparág.

A 80-as évek első felében a szórakoztató-elektronikai cikkek piacának slágere a videomagnó volt, de mára a piac lassan telítődik, az értékesítés üteme lelassult. (Tavaly az USA-ban 13,7 millió képmagnó talált vevőre, az eladott berendezések többsége csere-, illetve második készülék volt.)

Jócskán elmaradt a várakozásoktól a CD-lemezjátszók értékesítése, pedig ezt tartották a húzó árucikkeknek (a tervezett 4 millió helyett 3,3 millió CD-lemezjátszót adtak el). Ma az amerikai háztar-

tásoknak már 10 százalékában van ilyen készülék.

Kedvezően alakultak viszont a videofelvevők és a színes tévékészülékek eladásai. 1987-ben rekordmennyiségű, 19 millió darab színes televíziót értékesítettek az USA-ban. Ugyancsak jó konjunk-túrája van az „újraéledő” videojátékoknak. Ezekből a termékekből a gyártók és a kereskedők idén is nagy keresletre számíthatnak.

A Las Vegas-i kiállításon igazi áttörést jelentő új termék nem volt. Néhány újdonság azonban felkeltette a látogatók figyelmét, ilyen volt például a Toshiba új, háromdimenziós felvételekre alkalmas videokamerája. A Sony „meglepetése” egy aktatáska méretű, elemmel is működő, képmagnóval egybeépített hordozható televíziós készülék volt.

Az elektronikai vállalatok a kiállításon „házi irodákat” is kínáltak. Az Egyesült Államokban növekszik az otthoni munkavégzők száma, s a japán gyártók kombinált minirodája őket veszi célba. Ez olyan készülékegyüttes, amely számítógépből, telefonból, üzenet-rögzítőből, másológépből és telefaxból áll. A modulokból összeállított iroda elfér egy átlagos méretű íróasztalon. Las Vegasban megjelentek a személyi telefax gépek is, amelyek mérete (telefonkészülékkel együtt) nem haladja meg egy hordozható írógép méretét. A több japán cég által is kínált berendezések ára ezer dollár körül mozog.

Már minden harmadik nyugati van video

Egy frankfurti piackutató cég közölte azt a tanulmányát, amelyben a nyugatnémet háztartások videoellátottságát elemezte, s általában áttekintette a videók ottani forgalmának alakulását megjelenésük óta. A tanulmány azzal a megállapítással kezdődik, hogy a termék pályafutása meglehetősen nehezen indult, legalábbis ahhoz képest, hogy később már nem lehetett megállítani a készülékek diadalmait. A kezdet kezdetén, 1971-ben mindössze 2 ezer video került a nyugatnémet piacra, és az értékesített készülékek száma még 1977-ben is alig érte el a 30 ezret. Ekkor indult be igazán a Betamax, illetve a VHS rendszerű japán készülékek tömeges értékesítése, és a forgalom 1978-ban már elérte a 80 ezer darabot. 1980-ban 450 ezer videomagnót adtak el az NSZK-ban, tavaly pedig már több 2 milliót.

Jelenleg a 25,8 millió nyugatnémet háztartásban összesen 8,77 mil-

Tovább csökken az amerikaiak megtakarítási hajlandósága

New York-i tudósítónktól:

A kereskedelmi minisztérium statisztikái szerint a világ legkevésbé takarékos nemzete az amerikai. 1987-ben az amerikai lakosság jövedelmének mindössze 3,1 százalékát helyezte el rövidebb-hosszabb időre bankban. Egy évvel korábban ez az arány 4,3 százalék volt. Az Egyesült Államokban az elmúlt 42 esztendőben a legnagyobb megtakarítási hajlandóság 1973-ban volt, akkor a jövedelmek 9,3 százaléka vándorolt a bankokba.

Japánban az éves jövedelmek 15 százaléka kerül bankba, Nyugat-Európában pedig ez az arány 7—10 százalék.

A korábbi tapasztalatok szerint az amerikaiak megtakarítási hajlandóságának növekedése párhuzamos volt a gazdasági teljesítmények növekedésével. Az utóbbi öt esztendőben azonban megfordult ez az irányzat: miközben a GNP évi átlagban 3 százalék körül növekedett, a lakosság megtakarítási hajlandósága mérséklődött. A szakemberek véleménye szerint az amerikaiak költséges életmódja több tényezőre vezethető vissza. Mindezekelőtt a bőséges áru kínálat csalogatja ki a tárcákból a pénzt, de szerepe van az adózásnak is. Az amerikai jövedelemadó-rendszer nem a megtakarításra, hanem a jövedelmek elköltésére ösztönöz. A takarékbetétek kamatait megadóztatják, miközben a hitelre és a készpénzre történő vásárlást nem terheli jövedelemadó.

Az USA lakosságának 30 százaléka 35 éven aluli. Ismeretes, hogy ezek a korosztályok a „legjobb” fogyasztók, hiszen ők vásárolják a legtöbb házat, lakást és gépkocsit. Ugyancsak ezek a korosztályok

fordítják a legtöbbet az öltözködésre is. A 35 és 65 év közötti korosztályok a legtakarékosabbak az USA-ban. A 65 éven felüliek viszont folyamatosan veszik ki a pénzüket a bankból — nyugdíjuk kiegészítésére.

A kereskedelmi minisztérium statisztikái szerint 1987-ben az amerikaiak jövedelmük 34,8 százalékát szolgáltatásokra, 16,2 százalékát ételmszerre, 14,8—14,8 százalékát lakbérre és lakásvásárlásra, illetve tartós fogyasztási cikkek megvásárlására fordították. A nem tartós fogyasztási cikkek (például textiliák, motorbenzin stb.) részaránya 13,5 százalék volt.

A megszállt területek gazdaságilag is problémát jelentenek

Az izraeli—palesztin konfliktust általában politikai problémának tekintik. De a Jordán nyugati partján és a Gázai-övezetben élő palesztinok számára közvetlen problémát, napi gondot jelentenek az izraeli megszállással együttjáró gazdasági korlátozások. Ezek hozzátartoznak a megszállás kemény realitásához és hatásai kisugárznak a közepes jövedelmű, mérsékelt palesztinok rétegére is, holott ők különben a stabil béke útját egyengető tárgyalások bázisául szolgálhatnának.

A friss gyümölcs Izraelben és Jeruzsálemben való értékesítésétől kezdve sok minden tartozik a gazdasági korlátozások közé, egészen odáig, hogy a megszállt területek katonai kormányzata megtagadhatja a gazdasági tevékenységek engedélyezését és egyes termékek előállítását.

KIS MÉRTÉKBEN JAVULT AZ AMERIKAI FARMEREK HELYZETE

New York-i tudósítónktól:

Átfogó jelentést adott ki az amerikai mezőgazdasági minisztérium a farmerek helyzetéről, valamint a mezőgazdasági árak alakulásáról és az ágazat kilátásairól. A jelentés megállapítja, hogy 1986-ban az amerikai farmerek nettó jövedelme (a költségekkel csökkentett bevételek) a korábban jelzett 28 milliárd dollárral szemben elérte a 38 milliárd dollárt.

Sikerült valamelyest csökkenteniük a mezőgazdasági termelőknek a felhalmozódott adósságukat. 1984-ben a farmerek adósságállománya még meghaladta a 200 milliárd dollárt, 1987 közepén ez az összeg 160 milliárdra apadt. A minisztérium számításai szerint 1987-

ben tovább növekedtek a farmer-jövedelmek: a becslés 44 milliárd dollárt említ.

A farmerek anyagi helyzetének javulását nem kíséri a túltermelési és az értékesítési válság enyhülése. Pedig a kormány jelentős összegeket fordított az utóbbi években a termőterületek egy része paragon hagyásának ösztönzésére. Ez idáig az amerikai termőterületek 23 százalékát hagyták a farmerek megműveletlenül, de ennek ellenére a termés csak kis mértékben csökkent. A kukorica termőterületének radikális csökkentése csak 12 százalékos termés-vesztéshez vezetett. Ugyancsak kevesebb szóját vetettek, ennek ellenére a betakarított mennyiség

nem mutat csökkenést. Gabonából is mindössze 2 százalékos termés-csökkenésre számítanak. (A minisztérium véleménye szerint a betakarított szántóföldi kultúrák össz mennyisége azért nem csökken a várakozásnak megfelelően, mert a korszerű agrotechnika mind nagyobb terméstartalokat hoz.)

Nem kedveznek a farmerek anyagi helyzetének a nyomott felvásárlási árak. A mezőgazdasági felvásárlási árak az Egyesült Államokban összességében 30 százalékkal csökkentek 1984 óta. A kukorica felvásárlási ára 56 százalékkal, a búzáé pedig 33 százalékkal mérséklődött. Az előrejelzések alapján 1988-ban a felvásárlási árak 2-3 százalékos növekedéssel számolhatnak a farmerek.

Ami a hústermelést illeti: 1987-ben 4 százalékkal, idén pedig további 4 százalékkal kevesebb lesz a marhahús az USA-ban az átalakuló táplálkozási szokások kiváltotta keresletmérséklődés következtében. A sertéshús iránti kereslet erősödése következtében viszont a farmerek idén a tavalyinál 10 százalékkal többet állítanak elő ebből a húsfajtából. Öt százalékos kínálati növekedést várnak a baromfi-hús területén. A marhahús-termelés csökkenése ellenére 1988-ban az USA teljes hústermelése a minisztérium számításai szerint kis mértékben növekedni fog. A húsfelvásárlási árak 1985-höz képest 15 százalékkal magasabbak voltak, de az irányzat várhatóan megfordul: a minisztérium a felvásárlási árak 7-8 százalékos csökkenésével számol 1988-ban.

Tovább csökken az amerikaiak megtakarítási hajlandósága

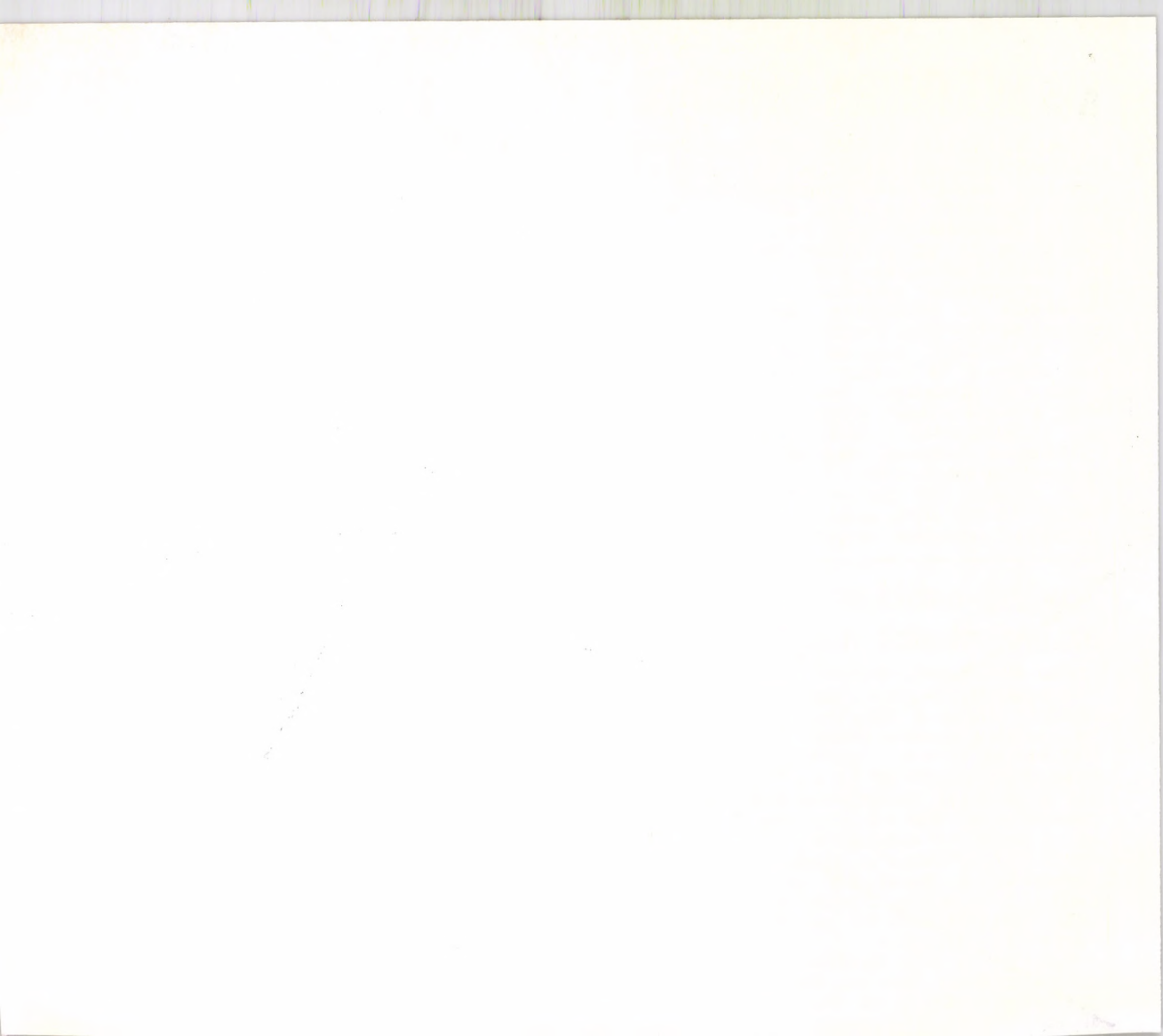
New York-i tudósítónktól:

A kereskedelmi minisztérium statisztikái szerint a világ legkevésbé takarékos nemzete az amerikai. 1987-ben az amerikai lakosság jövedelmének mindössze 3,1 százalékát helyezte el rövidebb-hosszabb időre bankban. Egy évvel korábban ez az arány 4,3 százalék volt. Az Egyesült Államokban az elmúlt 42 esztendőben a legnagyobb megtakarítási hajlandóság 1973-ban volt, akkor a jövedelmek 9,3 százaléka vándorolt a bankokba.

Japánban az éves jövedelmek 15 százaléka kerül bankba, Nyugat-Európában pedig ez az arány 7-10 százalék.

fordítják a legtöbbet az öltözködésre is. A 35 és 65 év közötti korosztályok a legtakarékosabbak az USA-ban. A 65 éven felüliek viszont folyamatosan veszik ki a pénzüket a bankból — nyugdíjuk kiegészítésére.

A kereskedelmi minisztérium statisztikái szerint 1987-ben az amerikaiak jövedelmük 34,8 százalékát szolgáltatásokra, 16,2 százalékát élelmiszerre, 14,8-14,8 százalékát lakbérre és lakásfelvásárlásra, illetve tartós fogyasztási cikkek megvásárlására fordították. A nem tartós fogyasztási cikkek (például textíliák, motorbenzin stb.) részaránya 13,5 százalék volt.

EGY „HIDEG” ÜZLETÁG

Akik a jég hátán élnek

Az amerikai orvosi statisztikában a **torokfájás** vagy **torokgyulladás** a se-reghajtó betegségek között szerepel. A doktorok véleménye szerint ennek az az oka, hogy a **kisgyerekektől az aggastyánokig mindenki télen-nyáron jéggel issza a vizet vagy az üdítőt, és a legkeményebb télen is habzsolja a fagyaltot.** Ne kutassuk, hogy a jéges inni- és enni-való edzi-e a torokot vagy sem, annyi azonban kétségtelen, hogy az **egy főre jutó jégfogyasztás az Egyesült Államokban a legmagasabb a világon.**

Óvatos külföldiek

Az USA-ba látogató külföldiek a vendéglőkben, a gyorséttermekben és a vendégségben általában **jég nélkül** kérik üdítő- vagy alkoholos italukat, s biztosak lehetnek abban, hogy így is hidegen kapják. A jéghideg víz vagy üdítő ugyanis az „alap”, a **tösgyökeres amerikai még erre zúdítja rá a jeget.** A vendéglőkben már leüléskor hozzák a jégkockákkal félig teli vizet, a szállodák és a motelek minden emeletén ott áll a jégkocka-automata. Minden magára valamit is adó **kö-lajtársaság benzinkútjánál jéggyártó berendezést** működtet, amely ingyen adja a hideget a szomjas vándornak. Az **irodák folyosóján természetes a gombnyomásra jéghideg „falmelléki”** adó ivókút.

Az amerikai háztartásokban működő ruhásszekrény méretű hűtőgépek többsége egyben **jégkockakészítő automata is:** a fridsider elején vagy oldalán lévő nyíláson gombnyomásra zuhog bele a pohárba a jégkása vagy a jégkocka. S hogy a hűtőgép gazdája egy percere se maradjon jég nélkül, a gép **azonnal elkezd az utánpótlás gyártását:** a csatlá hűtőmasinák egy óra alatt 2-3 kilogramm jeget formálnak és fagyasztanak meg.

A jégkocka tehát elengedhetetlen tartozéka az amerikai mindennapoknak, legyen tél vagy nyár. **Elég egy óvatlan pillanat, és a gyanútlan külföldi pohara máris tele van jéggel.** Az amerikai viszont el sem tudná képzelni, hogy italát „csak” hidegen, jég nélkül igya. Nem véletlen tehát, hogy a jég és a jéggel kapcsolatos „felszerelések” hatalmas bizniszt jelentenek az USA-ban a gyártók számára. S nemcsak a hűtőgépgyártók (**General Electric, Westinghouse, Frigidaire**) bonyolítanak le nagy forgalmat és tesznek szert nagy profitra, hanem a jéggyártó berendezések, a hűtőtáskák és -ládák, a jégkockavödrök, a jégkockának különböző formát adó „tapsik” és figurák előállításával foglalkozó cégek is.

Nem panaszkodhatnak az üzletmenetre azok a vállalatok sem, amelyek előre csomagolva árulják a jeget. **Az amerikaiak ugyanis állandóan tartanak a mélyhűtőben néhány kilogramm „zacskós jeget”,** biztos, ami biztos. Egy-egy nagyobb vendégség esetén ugyanis annyi jég fogy, hogy a házi hűtőgép nem bírja az utánpótlást. A **szupermarketekben 1-5-10 kilogrammos csomagolásban árulják viszonylag olcsón a különböző formájú jégkockákat.** Csak ki kell nyitni a zacskót, és már lehet is tálnálni a kristálytisza jeget.

Napi negyedkiló

Az amerikai jéggyártók szakmai szövetségének adatai szerint az ország minden egyes lakosa naponta 25 dekagramm jeget használ fel innivalója további hűtésére. (Az USA lakosságának a száma eléri a 240 milliót...) S ehhez még hozzájön az a jégmennyiség, amelyet tábla vagy más alakban a halhusok, a friss zöldség és gyümölcs stb. hűtésére használnak. Az amerikai élelmiszerboltokban a tengernyi halat, valamint a zöldségek és a gyümölcsök egy részét **nem hűtőpultokon, hanem jégkockák között kínálják és tartják frissen.** A palackos és a dobozos üdítőitalok is jégkocka között várják a betérő szomjazókat a boltokban. Egyébként az elvitelre szánt zódát és üdítőt természetesen nem hűtik.

A jéggyárak nagy megrendelői közé tartoznak a szállodák, a kórházak és a kongresszusi központok. Egy-egy nagyobb szálloda naponta 5-8 tonna táblás vagy kocka alakú jeget rendel és használ fel. A **Perdue** vállalat, amely konyhakész csirkehússal látja el az ország jelentős részét, naponta 1300 tonna jeget használ fel a hűtőkamionok mellett az áru frissen tartására. A számítások szerint a nagyvállalatoknak, valamint a szállodáknak **kifizetődőbb a jég megvá-**

sárlása, mint a saját gyártás. A nagy méretű jéggyártó masinák ugyanis meglehetősen drágák, s a nagy igények kielégítését csak több tuat gép tudja ellátni. Ennek ellenére jól fogynak az ipari méretű jéggyártó automaták. Az Egyesült Államok legnagyobb jéggyártó automata cége, a **Scottsman Ice Systems** tavaly 150 ezer gépet adott el. Ezek mérete és kapacitása eltérő, a választékban megtalálható a 24 óra alatt 25 és a 700 kilogramm jeget előállító gép is. **New York vezető jéggyártó cége a King of Cool,** amely évente 19 ezer tonna táblás jeget készít. Forgalmának jelentősebb részét nyíron bonyolítja le, de jól megy az üzlet télen is. **Egy százötven kilogrammos jégtáblát 24 dollárért szállít, nem fizet tehát rá az üzletre, amelyhez a vizet, a formát, a villanyáramot, valamint a szállítóeszközt adja.**

Félpoharak

A „jégmánia” kiváló üzlet a vendéglőknek is. A poharat ugyanis félig megtöltik jéggel, s csak utána engedik rá az automatából a zódát vagy az üdítőt. **A fogyasztó végül is csak egy fél pohár nedűt kap, a többi jég.** S természetesen teljes árat fizet, hiszen a jég a zóda vagy az üdítőital „tartozéka”. (Meg kell azonban jegyezni, hogy aki jég nélkül kéri az amúgy is hideg innivalót, annak **tele-töltik a poharát.**) Különösen sokat keresnek a vendéglősök és a drinkbártulajdonosok a röviditalal. A gin, a vodka vagy a whisky „betétje” a jég, s csak a „jégszikkalakra” töltik rá az alkoholos italt. **Vendég legyen a talpán, aki meg tudja állapítani, hogy a felszolgált féldeciben mennyi a jég és mennyi az ital.** De mindezek ellenére az amerikaiak nem mondanak le a jégről, nélküle nem is emelik a szájukhoz a poharat. (Ez alól csak a **sörösbóhár a kivétel, ugyanis az USA-ban is jég nélkül — de jól lehűtve — isszák az arany színű nedűt.** Sokan viszont a bort is jéggel fogyasztják!)

A **Roy Rogers** gyorséttermehálózat egyik New York-i büféje a nagy kárikula idején nem kapta meg az aznapi jégszállítmányt, így kénytelenek voltak a kólát és a többi üdítőt „csak” hidegen, jég nélkül árulni. A pult mögött álló alkalmazottak a jég hiányt azonnal közölték a vásárlókkal. Ezek döntő többsége viszont úgy döntött, hogy kedvenc hamburgerét és sült krumplicját, valamint üdítőitalát **másik gyorsbüfében veszi meg, és fogyasztja el, mert „szentségtörésnek” számít a jégmentes üdítő.** S aki a jég hiányos napon abban a bizonyos gyorsbüfében méris vásárolt üdítőt, minden bizonnyal turista volt...
— asz —

helyett
örzetek

szesülhetnek anyagi támogatásban, amelyek gazdaságilag gyengébbek, bevételük kisebbek a szükségénél. Egyébként **körzeti hatáskörbe kerülnek át az általános és a középiskolák, egészségügyi intézmények, kultúrházak, a kommunális szolgáltatásokkal foglalkozó minden vállalat.**

A Szófiai Népi Tanács az egész fővárost érintő „stratégiai fontosságú problémák” megoldására összpontosíthat.
A szófiai Esti Hírlap, a napi

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIÓ

Január 2., szombat

KOSSUTH:

14.00: Hírek, Időjárás. — 14.05: Műsorismertetés. — 14.10: Ipagazdak. — 14.20: Mindennapi irodalmunk. — 14.50: Régi híres énekesek műsorából. Riccardo Stracciari operaáriákat énekel. — 15.15: Új Zenei Újság. — 16.00: Hírek, Időjárás. — 16.05: Zenekari muzsika. — 17.00: Erről beszéltünk 1987-ben. — 17.30: A szülőföld muzsikája. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.28: Műsorismertetés. — 18.30: Hírek, Időjárás. Sport. — 18.40: Fejezetek a rádiórendezés történetéből. — 19.45: Wilhelm Furtwangler hangversenyfelvételeiből. — 21.01: Találkozás Koromzay Dénessel. — 22.00: Hírek, Időjárás. Sport. — 22.15: A magyar líra gyöngyszemeiből. — 23.22: Európa hangversenyterméiből. Rudolf Buchbinder (zongora) Mozart-hangversenye a salzburgi Mozarteumban. — 23.45: Madrigálok. — 24.00: Hírek, Időjárás. — 0.10: Himnusz. — 0.15—5.50: Éjfél után.

PETŐFI:

14.00: Magunkat ajánljuk. Változatok a szórakozásra. — 16.58: Műsorismertetés. — 17.00: Hírek, Időjárás. Utközben. — 17.05: A Whippersnapper együttes (Anglia) hangversenye. — 17.25: 4x4. — 18.25: A „Lodolákoren” népszerű dalamokát énekel. — 19.00: Hírek, Időjárás. Utközben. — 19.05: Műsorajánlat. — 19.08: A 100 tagú Budapest cigányzenekar diszhangversenye. — 19.45: Nem vicc! — 20.30: Klasszikus operettekből. — 21.00: Hírek, Időjárás. Utközben. — 21.05: 38-78-22. — 23.00: Hírek, Időjárás. Sport. — 23.15: Noktürn. — 0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat (csak középhullámon). — 0.15—5.50: Éjfél után.

BARTÓK:

14.05: Lemezborze helyett. — 15.00: Zsebrádiószínház. Fotográfriák. — 15.25: Barokk muzsika korabeli hangszeren. — 16.05: Richard Wagner és a franciák. — 16.59: Zenekari muzsika. — 17.38: Az Amadeus vonósnegyes felvételeiből. — 19.09: Hírek, Időjárás. — 19.03: Műsorismertetés. — 19.05: Puccini operáiból. — 19.50: Az elmúlt év kiemelkedő sikerű dzsesszlemezeiből. — 20.30: Mindennapi irodalmunk. — 21.00: Bach- és Händel-művek. — 22.20: A Cambridge-i St. John's College énekkara énekel. — 22.37: Rádiószínház. Lehete vallomás. — 23.30—23.33: Hírek, Időjárás.

Január 3., vasárnap

KOSSUTH:

6.00—8.25: Vasárnapi újság. — 8.25: Műsorismertetés. — 8.30: Enekszóval, muzsikával. — 8.57: Reklám. — 9.00: Válogatott Embermesék. — 10.00: Hírek, Időjárás. — 10.05: Megjelenés előtt. — 10.30: Kórusok, hangszerszók. — 10.54: Edes anyanyelvünk. — 11.00: Gondolat-jel. — 12.00: Dél Krónika. Sport. — 12.15: Külpolitikai arcképcsarnok. — 12.45: Rázós úton. — 12.55: Népdalkörök pódiuma. — 13.20: Mit üzen a Rádió? — 14.00: Hírek, Időjárás. — 14.05: Műsorismertetés. — 14.10: Művészművek. — 15.00: Fejezetek a rádiórendezés történetéből. — 16.00: Hírek, Időjárás. — 16.05: Csillagképek a Metropolitan Opera ének. — 16.32: Nótamuzsika. — 17.00: Kalamazoo, ahol nemcsak a víz pezseg. — 17.30: Hallgassuk együtt! — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.28: Műsorismertetés. — 18.30: Hírek, Időjárás. — 18.40: Beszélgetés a Bibliáról. — 18.48: Biblia — Újszövetség. — 19.48: Otto Klemperer vezényli a Philharmonia Zenekart. — 21.00: Töltsön egy órát kedvenceivel! — 22.00: Hírek, Időjárás. Totó. — 22.10: Sporthíradó. — 22.25: A magyar líra gyöngyszemeiből. — 22.42: Operaest. — 23.32: Barokk muzsika. — 24.00: Hírek, Időjárás. — 0.10: Himnusz. — 0.15—4.20: Éjfél után.

PETŐFI:

6.00: Dallamkötél. — 6.54:

ben. — 11.05: Reklám. — 11.10: Vasárnapi kottél. — 12.00: Reklám. — 12.03: Jó ebédhez szól a nóta. — 12.58: Műsorismertetés. — 13.00: Hírek, Időjárás. Utközben. — 13.05: Mikrofónpróba. — 13.45: Időjárás- és vízállásjelentés. — 14.00: Teliszájjal. — 14.54: Műsorajánlat. — 15.00: Hírek, Időjárás. Utközben. — 15.05: Táskarádió. — 16.00: Poptarisznya. — 21.00: Hírek, Időjárás. Utközben. — 21.05: Társalgó. — 22.30: 30 perc countrymuzsika. — 23.00: Hírek, Időjárás. Totó. — 23.10: Chaka Khan énekel. — 23.40: A Berlini Szimfonikus Zenekar operettfelvételeiből. — 0.15: Magyar és idegen nyelvű vízjelzőszolgálat (csak középhullámon). — 0.15—4.20: Éjfél után.

BARTÓK:

6.00: Hírek, Időjárás. — 6.03: Népszerű muzsika koránkezőknek. — 8.00: Hírek, Időjárás. — 8.05: Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: Zene korabeli hangszeren. — 9.30: Birgit Nilsson Verdi-áriákat énekel. — 10.05: Új Zenei Újság. — 10.50: Eszperantó híradó. — 11.00: Ev-századok zongoramuzsikájából. — 11.53: Mendelssohn: Eliás-oratórium. — 12.55: Kis magyar néprajz. — 13.00: Hírek, Időjárás. — 13.03—13.05: Műsorismertetés. — 14.07: Sikerlemezek CD-n. — 14.52: Kapcsolat. — 15.00: Az Amadeus vonósnegyes felvételeiből. — 16.05: Zenekari muzsika. — 17.08: Magyar zeneszerzők. — 17.45: A Nemzetközi Rádióegyetem műsorából. — 18.15: Olasz kórusmuzsika. — 18.30: Na maternem jeziku. — 19.00: Hírek, Időjárás. — 19.03: Műsorismertetés. — 19.05: In der Muttersprache. — 19.35: Bende Zsolt operaáriákat énekel. — 19.55: „S két szó között a hallgatás...” — 21.00: Új lemezeinkből. — 21.41: Zenekari muzsika. — 22.30: Diszkotéka. — 23.30—23.33: Hírek, Időjárás.

TELEVÍZIÓ

SZOMBAT

14.20: Képűjság. — 14.25: Koncert a Budapest Kongresszusi Központból. „... és szól a szív”. — 15.15: Sportmúzeum. Coubertin emlékére, születésének 125. évfordulóján (FF — ism.) — 15.35: Betűreklám. — 15.40: Van benne valami. Barokchob-játék. — 16.20: Reklám. — 16.25: Az év legjobb videoklipjei II/1. rész. — 16.55: Vidám forgácsok. Összeállítás klasszikus bulizésekből. A peches díszletező (1916 — FF) — 17.16: Dalban élek. Olasz tévéfilmsorozat IV/4. rész. — 18.30: Családi torna. — 18.35: Reklám. — 18.45: Vakáció. — 18.50: Mézga család. Magyar rajzfilmsorozat. Hamis barátok (ism.) — 19.10: Esti mese. — 19.20: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Vers — mindenkinek. Babits Mihály: Petőfi koszorú. — 20.05: Franco Zeffirelli-sorozat. A bajnok. Amerikai film (1979) — 22.05: Az év legjobb videoklipjei II/2. rész. — 22.35: Híradó 2.

2. MŰSOR:

16.40: Jákó Vera énekel. A Magyar Televízió nyilvános műsora a Belügyminisztérium Központi Klubjából (ism.) — 17.10: Movi-kronika. — 17.20: Képűjság. — 17.25: „Az Elet él és élni akar...” VIII/5. rész: Alkoholbetegség; a mértéktelenség büntetése. Dr. Czeizel Endre előadása (ism.) — 18.20: Eletutak. Szovjet tévéfilmsorozat. XVII/14. rész: Olga szerelme. — 19.25: Egy darab a térből... Portré Goldfinger Ernőről (ism.) — 20.05: Zenés Tv-színház. Suppé: Boccaccio. Operett (ism.) — 21.35: Száz híres festmény. Külföldi múzeumok gyűjteményeiből. Sebastiano Ricci: Bethsabé a fürdőben. Angol rövidfilm (ism.) — 21.45: Régi mesterségek. A székfésztő. Spanyol kisfilm. — 22.05: Képűjság.

VASÁRNAP

8.30: Tévétorna gyerekeknek. — 8.35: A Grand Canyon. Francia kisfilm. — 8.40: Scholzinger. Angol tévéfilm. — 10.05: A popzene műhelyei. IV/4. rész: Indul a diszkó... (ism.) — 10.35: Tom és Jerry-show. Amerikai rajzfilmsorozat XVI/8. rész (ism.) — 11.00: Autó-motorsport '87. A Telesport technikai magazinja. Összeállítás az év kiemelkedő versenyeiről (ism.) — 12.00: Hírek. — 14.05: Képűjság. — 14.10: A Közönségszolgálat tájékoztatója. — 14.15: Nézzük együtt — Wisinger Istvánnal. — 14.45:

2. MŰSOR:

16.10: Képűjság. — 16.15: Tükörkép. Válogatás a Magyar Televízió műsorából. (1987. december 17-étől 30-áig.) — 18.15: Gondolkodó. Tudományos hetilap. — 19.00: Műteremben. Boldizsár István festőművész (ism.) (Születésének 90. évfordulójára). — 19.35: A fűszerek világa, a világ fűszerei. Bors. Angol ismeretterjesztő rövidfilm (ism.) — 20.00: Popkorong. Aktuális klip- és koncertműsor a hang- lemezlemezadási statisztika alapján (ism.) — 20.40: Történelmi városok: Avignon. NSZK film (ism.) — 21.25: A Hét (ism.) — 22.25: Képűjság.

SZÍNHÁZ

SZOMBAT

Operaház: Bánk bán (de. 11); Figaro hazassága (Palló I. berl. 3. ea. 7) — Erkel Színház: A varazsfuvola (Ifj. ea. de. 11); Sparacus (7) — Liszt Ferenc Kamaraterem: A János együttes hangversenye (de. 11) — Katona József Színház: A revizor (7) — Nemzeti Színház: A velencei kalmár (7) — Várszínház: II. Richard (7) — Víg-színház: Angyal Johanna (Várkonyi berl. 2. ea. 7) — Pesti Színház: Rendőreg (VI. berl. 2. ea. 7) — Fővárosi Operettszínház: Mária főnádnap (du. fél 3, 7) — Thália Színház: Jóból is megárt a keves (7) — József Attila Színház: A farkas csókja — I. Új Tánca Szemle (7) — Józsefvárosi Színház: Bolero (7) — Vidám Színpad: Huzatos ház (7) — Reflektor Színpad: Tigris Lili (8) — Arany János Színház: Oz, a nagy varázsló (du. 3) — Allami Bábszínház: Diótörő (de. 11, du. 4; Népköztársaság útja 69.) — A csodálatos kalucsní (du. fél 3, fél 5; Jókai tér 10.) — Madách Színház: Kean, a színész (7) — Madách Kamara: Edes fiaim (7); Elelem bére (este fél 11) — Fővárosi Nagycirkusz: Három cirkusz egy porondon (de. 10, du. fél 4, este fél 8).

VASÁRNAP

Operaház: Hovanscsina (Lonszoczy berl. 3. ea. du. 6) — Erkel Színház: Don Pasquale (du. 6) — Pesti Vigadó Kamaraterem: Liblikóka (7) — Zeneakadémia: Capella Savaria — koncertelőadás (7) — Katona József Színház: Az apa (7) — Nemzeti Színház: Légy jó mindhalálig (de. 11, este 7) — Várszínház: János király (de. 11 — kedv. ea. csak nyugdíjasoknak és este 7-kor) — Víg-színház: A nadrág (Darva berl. 2. ea. du. fél 3); Álomkommandó (Ruttkai berl. ea. 7) — Pesti Színház: Vizsgák és fejelemik (VIII. berl. 2. ea. du. fél 3); Fekvőtámas (fél 8) — Fővárosi Operettszínház: A mosoly országa (du. fél 3, 7) — Thália Színház: Leltámiatt nyitva (7) — József Attila Színház: Nem fizetünk... (7) — Józsefvárosi Színház: Mátyás király juhásza (de. fél 11, du. fél 3) — Vidám Színpad: Szeretem a feleségem (du. fél 3, este 7) — Kis Színház: Kellemes húsvéti ünnepeket! (du. 3) — Reflektor Színpad: A betűk csendjében (du. 4) — Arany János Színház: Csillacsala csodái (de. fél 11); Oliver! (du. 3) — Allami Bábszínház: Diótörő (de. 11, du. 4; Népköztársaság útja 69.) — A három kismalac (de. fél 10, fél 12; Jókai tér 10.) — Madách Színház: Macskák (du. 4) — Madách Kamara: Romantikus komédia (este fél 8) — Fővárosi Nagycirkusz: Három cirkusz egy porondon... (de. 10, du. fél 4, este fél 8).

**A Paksi Ató
Vállalat**
a pszichológiai laborató
felvesz
klinikai és pe
pszichológus

Amerikai légiközlekedés

Árháború helyett árkartell?

Az idei esztendő eddig eltelt részében az amerikai légitársaságok döntő többsége folyamatosan emelte a viteldíjakat és szigorította a kedvezményes tarifákat. Újjelensé g ez az Egyesült Államok „légiparában”, hiszen az utasok 1978 óta inkább a jegyárak csökkenését és az utascsábító kedvezmények körének állandó bővülését szökták meg.

Carter einök még 1978-ban hirdette meg az úgynevezett „nyitott egék” politikáját, amely gyakorlatilag szabad versenyt biztosított az amerikai légitársaságok számára. A dereguláció eredményeként számottevően megnövekedett a verseny a légitársaságok között, s az utasok átcsábítására a légitársaságok erőteljes árháborút kezdtek. Az árharc eredményeként a légi viteldíjak annyira mérséklődtek, hogy sok esetben a repülőgéppel való utazás olcsóbb volt, mint a vonat vagy a távolsági busz. Miközben a repülőjegyek ára folyamatosan csökkent, az utasok száma ugrás-szerűen megnövekedett. Amikor gazdaságossági okokból nem lehetett tovább mérsékelni a viteldíjakat, a légitársaságok egymást licitálták túl a kínált kedvezményekben.

Igen népszerű lett az úgynevezett Supersaver akció, amelynek keretében a légitársaságok újabb árcsökkentéseket nyújtottak jegyelővétel esetén. Általános szokás volt, hogy a nyári csúcsidején, szeptemberben leszállították a viteldíjakat. A jelek szerint ez a gyakorlat már a múlté, a légitársaságok ugyanis mind a nyári fődíj előtt, mind pedig szeptemberben emeltek a jegyárakat, s az előrejelzések szerint az idén még további kellemetlen meglepetések emelik az utasokat az árak tekintetében.

Jelenleg nyolc légitársaság bonyolítja le az Egyesült Államok légiközlekedésének 94 százalékát. 1988-ban még 12 légitársaság osztozott a teljes belföldi forgalom 85,5 százalékán. Néhány hónap alatt azonban a vezető légitársaságok száma négyre csökkent az összevadások és a felvásárlások következtében. Jelentős veszteséget jelentett az utasok számára a „filléres” People's Express légitársaság megszüntetése, illetve csődje. Ez a társaság ugyanis igen olcsón szállította az utasokat, s a többi légitársaságot kénytelen volt többé-kevésbé igazítani saját árpolitikáját.

Az amerikai légiközlekedést elemző szakemberek véleménye szerint a jelek arra utalnak, hogy a nyolc vezető légitársaság titkos árkartellt alapított. A Continentalt és az Easternt bekebelező Texas Air (jelenleg az USA első számú légitársasága), a United Airlines, a Delta, a Northwest, az USair, a TWA, valamint a Panam igyekszik összehangolni árpolitikáját, s üzletpolitikájuk újában abban is megegyezik, hogy szűkítik a kedvezményes díjtételek körét. Az egyes nagy légitársaságok szinte monopolizálnak bizonyos útvonalakat és országterületeket. Az American Airlines például a Dallas — Fort Worth repülőteréről kiinduló légi járatok 63 százalékát tudhatja a magáénak, a Northwest pedig a detroiti repülőter forgalmának 64 százalékát tartja a kezében, a baltimore-i és a

washingtoni repülőterek forgalmának pedig 59 százalékát bonyolítja le.

Az elmúlt esztendőben a People's Express mellett a Continental légitársaság vezette a viteldíjak csökkenését eredményező árháborút. A Continentalt ezt a szerepet azért vállalhatta, mert működési költségei — beleértve a munkabérekét is — alacsonyabbak voltak a viteldíjársakénál. Idén azonban a Continental szerepet változtatott: teljes mértékben támogatja a többi légitársaság áremelési törekvéseit, sőt sok esetben maga kezdeményezte azokat.

A Continental élen járt a kedvezmények szűkítésében is. Áprilisban még a légitársaságok a Maxsaver és a Supersaver akciók keretében jelentős viteldíjkezdményt biztosítottak az utasoknak abban az esetben, ha vissza nem váltható jegyüket két nappal az indulás előtt vásárolták meg. Szeptemberben az előreváltást kötelezőtől hét napra emelkedett, s október 3-tól már csak kétheti elővétel esetén jár kedvezmény, amelynek összege is alacsonyabb a korábbinál.

A vezető légitársaságok szeptember végén 5–15 dollárral emeltek legolcsóbb kedvezményes díjtételeiket, s ezzel véglegesen szakítottak az 1978 óta fennálló őszi ármérséklési gyakorlatukkal. A piaci helyzet végül is lehetővé tette ezt a lépést, ugyanis az utasok száma az elmúlt esztendőben folyamatosan növekedett, s a gépek kihasználtsági mutatója a fődíjnyen kívül is igen kedvező.

Az év első hét hónapjában a légitársaságok száma az USA-ban 11,3 százalékkal volt több, mint 1988 azonos időszakában. Az amerikai légitársaságok nemzetközi forgalmában még nagyobb volt a növekedés: az első hét hónapban 24,2 százalékkal bővült az utasok száma, jelezve, hogy az amerikai turizmus a tavalyi megtorpanás és visszaesés után ismét fellendülőben van a világ négy égtája felé. A belföldi és a nemzetközi forgalom erőteljes növekedése tehát az amerikai légitársaságok számára mintegy biztosítottot jelent az áremelés elfogadtatására. (Más kérdés, hogy a „sűrű” légitársaságok mind több repülésbiztonsággal kapcsolatos gondot okoz. Az USA-ban a légügyi hatóság szeptember elején kénytelen volt korlátozni néhány repülőter és légiteljesítő forgalmát, a repülés biztonsága ugyanis a zsúfolt reptereken és légiútvonalakon nagymértékben csökkent.)

Noha a légitársaságok — hasonlóan a többi amerikai vállalatához — az utóbbi két esztendőben jelentős sikereket értek el a működési költségek csökkentésében, kiadásai is számottevően megemelkedtek. Dolgozóik bérét csak igen kis mértékben emelték, sőt egyes légitár-

saságok megállapodtak munkatársakkal a bérek befagyasztásában. Általánossá vált a korszerű, üzemanyagtakarékos repülőgépek használata, de ezeket a gépeket meg is kellett vásárolni. A statisztikák tanúsága szerint a légitársaságok 25 milliárd dollár értékű rendelést adtak fel légitársaságok korszerűsítésére a repülőgépgyáraknak. A viteldíjak emelése többek között annak is következménye, hogy az új gépek kifejlesztéséhez a légitársaságoknak növekvő bevételre — és profitra — van szükségük.

A viteldíjak folyamatos emelését a légitársaságok azzal is indokolják, hogy növekszik az üzemanyag ára. Tavaly decemberben egy gallon (3,8 liter) üzemanyagot még 43 centért vásároltak meg, júniusban már 54 centért jutottak kereszínhez. A szakértők véleménye szerint azonban hiába csökkenne ismét az üzemanyag ára, a légitársaságok már nem mérsékelnék ennek megfelelően a viteldíjakat.

Az USA vezető légitársaságai az 1978-at követő időszakban árpolitikájukkal „részoktatták” a lakosságot szolgáltatásaik igénybevételére. Az utasok „bevetése” annyira jól sikerült, hogy az előrejelzések szerint az emelkedő viteldíjak sem eredményeznek forgalomszökkenést, s idén, valamint 1988-ban az utasok számának újabb 10 százalékon felelő növekedésére lehet számítani. A repüléshez szokott üzletemberek és turisták várhatóan a jövőben inkább megfizetik a magasabb jegyárakat, mintsem visszaszoknának hosszabb távolságokon az autóra vagy a vonatra.

Az előrejelzések szerint az amerikai légitársaságok (számuk jóval meghaladja a százat) idén 2,4–2,5 milliárd dollár nyereségre tehetnek szert. Amennyiben a számítások igaznak bizonyulnak, az 1987-es esztendő az amerikai légiközlekedés számára történelmi leg-eredményesebb éve lesz. Ez a tény pedig — egy bizonyos határig — újabb tarifaemelésre fogja késztetni az USA legnagyobb légitársaságait. Áremelési akciójukat pedig minden bizonnyal a kisebb légitársaságok is követik, ahogy eddig is tették. A „nyitott egék” politikája elméletben továbbra is megmarad, kérdés azonban, hogy a körvonalazandó árkartell mikor készteti az adminisztrációt újabb közelbelésre.

Gonda György

AGRÁRGAZDASÁG

MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMISZERIPARI INFORMÁCIÓK

Az MTI és a VILAGGAZDASÁG havonta kétszer megjelenő új kiadványa. A mezőgazdasági nagyüzemek, termelési rendszerek, vállalatok, Intézmények, valamint pénzintézetek friss híryanyagainak terjesztője. Kül- és belpiaci információk, a termelés, az innováció és az értékesítés szolgálatában.

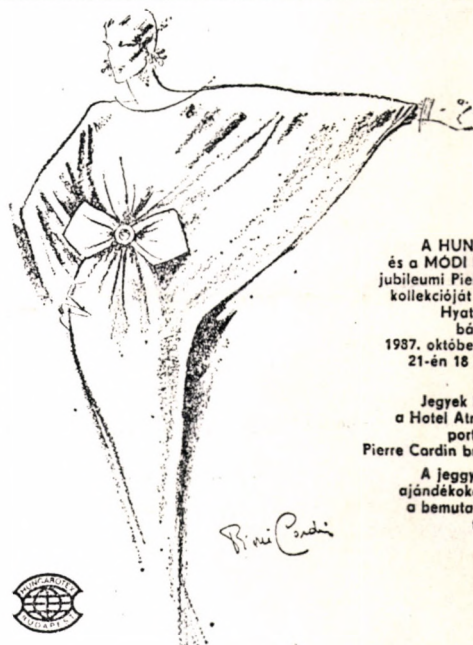
Megrendelhető

a Magyar Távirati Iroda

terjesztési osztályán.

1426 Budapest Pf. 3. T: 756-722

Éves előfizetési díja: 2800,- forint.

A HUNGAROTEX és a MODI bemutatja jubileumi Pierre Cardin kollekcióját az Atrium Hyatt Szálló báltermében 1987. október 20-án és 21-én 18 és 20 órai kezdettel.

Jegyek kaphatók: a Hotel Atrium Hyatt portáján és a Pierre Cardin butikokban.

A jeggyel értékes ajándékokat nyerhet a bemutatott követő tombolán.

Építőipari Innovációs Bank Rt.

Ötlettel, tőkével, technológiával, áttelepítendő gépekkel, vállalatalapítási szándékkal rendelkező partnereket keresünk, Baján található iparcarnok gazdasági társulás keretében történő hasznosítására.

A csarnok (kedvező infrastrukturális ellátottsága következtében) sokoldalú ipari kihasználási lehetőséggel bír.

Baján, a Bajcsy-Zsilinszky úton található, beépített területe 7691 m².

Az épület a telephely többi részétől önállóan leválasztható, szociális blokkal ellátott, a telephely egyéb részeitől elkülöníthető infrastruktúrával rendelkezik.

Közmuellátottság:

1500 kWh elektromos-energia vételezési lehetőség,
2 db kazán 8 t/óra gőz előállításal
10 és 16 atm. préslevegő
önálló vízkivételi mű
gázvételezési lehetőség

Az üzemépület körzetében közúti, vízi (konténerkikötő) és vasúti szállítási, kirakodási lehetőség van. Szükség esetén 16 000 m²

UNICBANK

Az UNICBANK Rt.
szolgáltatásaiban
is egyedi!

THE

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Honda-stratégia

A Japán-ellenes protekcionista hangulat és nyomás erősödése, valamint a dollár nagyarányú értékvesztése a jenhez képest arra késztette a Honda gépkocsigyárat, hogy felülvizsgálja és módosítsa termelési és marketingstratégiáját az amerikai piacon. A vállalat meglehetősen gyorsan alkalmazkodott az új helyzethez és nemrégiben bejelentette, hogy megkezdte második amerikai termelőüzemének építését, amelynek autóból exportra is jut, méghozzá Japánba.

A Honda 1982 óta folytat termelést az Egyesült Államokban, ekkor nyitotta meg első autógyárat az Ohio állambeli Marysville-ben. Az amerikai leánycég idén már 260 ezer gépkocsit állít elő, s a kvótamegállapodás értelmében mintegy 400 ezer Honda autó érkezik Japánból. A tervek szerint a második autógyár 1989-ben kezdi meg termelését a Marysville-hez közeli East Libertyben. Az új üzem, az előzetes számítások szerint, 280 millió dolláros beruházást igényel, s a Honda további 150 millió dollárt fordít egyesült államokbeli motorgyárának és fejlesztőközpontjának bővítésére. A Honda második amerikai gyárának termelése évi 150 ezer gépkocsi lesz, ami azt jelenti, hogy a japán vállalat amerikai érdekeltségei az évtized végére az USA-ban 510 ezer autót gyártanak majd. (Összehasonlításképpen: az anyavállalat éves termelése félmillió gépkocsi, s a tervek szerint a japán gyár a jövő év végére éri el a 600 ezer darabos termelést.)

A „Made in USA”, valamint az importált Hondák száma a számítások szerint 1991-ben megközelíti majd az egymilliót. Az Egyesült Államok harmadik legnagyobb autógyárának, a Chryslernek az idei termelése 1,2 millió gépkocsi, tehát nem tűnik elérhetetlennek a Honda nem is titkolt célja, hogy, a termelés nagyságát tekintve, a Chryslert maga mögé utasítsa amerikai földön.

Az egyre mérgesedő amerikai–japán kereskedelmi vitában, mind a szigetországnak, mind pedig a Hondának „jót tesz”, hogy a tervezett export célországa a kétoldalú kereskedelmi forgalomban csaknem 60 milliárd dolláros mérlegaktívummal rendelkező Japán lesz. Ugyancsak ellenszemet jelent a protekcionizmus számára, hogy a második Honda-üzem megnyitásával számottevően emelkedik a gépkocsikba beépített amerikai alkatrészek, részegységek aránya. Idén az USA-ban készült Hondák ja-

pán importtartalma 50 százalék, s a tervek szerint ez az arány 1991-re 25 százalékra mérséklődik. Néhány éven belül tehát az Egyesült Államokban gyártott Civic, Acura és Legend típusok részegységeinek 75 százaléka lesz amerikai, az import visszafogására irányuló jó szándék tehát elvitathatatlan.

Az alkatrész- és részegységimport, valamint a gépkocsi-behozatal mérséklését indokolják a Honda saját gazdasági érdekei is. A második termelőüzem létesítésének gondolata akkor vetődött fel, amikor a jen nem egészen két esztendő alatt több mint 50 százalékkal erősödött a dollárhoz képest. A gazdaságossági számítások tanúsága szerint a Honda számára a jen megerősödése miatt kifizetődőbb az USA-ban gyártott autók értékesítése, mint a Japánból importáltaké. A dollár értékvesztése miatt ugyanis mind a készautók, mind pedig a részegységek behozatala az Egyesült Államokba számottevően megdrágult. A Japánból importált Hondák ára két év alatt kétezer dollárral emelkedett az USA-ban, annak ellenére, hogy a szigetországi anyavállalat nem emelte árait olyan mértékben, ahogy azt a jen erősödése (illetve a dollár gyengülése) megkívánta volna. Idén fordult elő először, hogy az amerikai piacra szánt Hondák esetében az amerikai földön történő gyártás — a magasabb munkabérek ellenére — több nyereséget hozott, mint a szigetországból történő export.

A Honda nem bízik abban, hogy a jen számottevően gyengül belátható időn belül a dollárhoz képest, ezért hosszabb távú vállalati stratégiájában az exporttal szemben előnyben részesíti az amerikai termelést. A többi japán autógyár számára a közvetlen export egyelőre még kifizetődőbb, de a szakemberek véleménye szerint rövidesen azok is az „áttelepülés”, az amerikai leányvállalatok számának bővítése mellett döntenek.

Gara Szabolcs

87. okt. 15

**BEFEKTETÉSI
ÉS FORGALMI
LEÁNYBANK**

**A Peremartoni Vegyipari Vállalat
kötvényt bocsát ki
gazdálkodó szervezetek számára.**

A kötvény kamata évi 13,5 %,
lejáratára 5 év.

A kötvény törlesztése 1991. és 1992.
szeptember 15-én 50-50 %-os arányban
történik.

A kötvényért a Magyar Hitelbank Rt.
garanciát vállal.

Megvásárolható 100 000 Ft-os
címletekben, a Befektetési és Forgalmi
Leánybanknál, címe: Budapest V.,
Vigyázó Ferenc u. 5.

Telefon: 118-450/244, 246; 533-099/244,
246; 329-973

71.450-98

Városról városra

Az első értékelések szerint az Egyesült Államokban tíz év óta először rendezett Magyar Gazdasági Napok újabb lépést jelentettek a vállalatközi kapcsolatok bővítésében. A november 9—17. között három amerikai városban — Bostonban, Atlantában és Denverben — rendezett előadássorozat, amelynek szervezője a Magyar Kereskedelmi Kamara, illetve a Magyar—Amerikai Üzleti Tanács volt, jól szolgálta saját jelmondatát: „From contacts to contracts”, azaz: a kapcsolattól a szerződésig.

New York, Chicago, Los Angeles és San Francisco körzetére összpontosul a magyar vállalati kapcsolatok döntő része az Egyesült Államokban. Éppen ideje tágítani a kört — vélték a Magyar Kereskedelmi Kamara és a magyar kereskedelmi kirendeltség szakemberei, amikor úgy határoztak, hogy érdemes kölcsönösen előnyös üzleti kapcsolatok, vállalatközi együttműködések után nézni a magyar külkereskedelem számára viszonylag fehér foltnak számító Massachusetts, Georgia és Colorado államokban. Az elhatározást tett követte, és az általános, valamint a szakmai előadások témáit a Kamara előre kiválasztotta és egyeztetette partnereivel. Az egyes városokban megtartott rendezvények szervezésében részt vettek. többek között a helyi világkereskedelmi központok, kamarák, kereskedelemfejlesztő intézmények, és védnökséget vállalt az akció fölött a Soros Alapítvány is.

Magyar zászlók és hazai városképek jelezték az utat a bostoni világkereskedelmi központba érkező amerikai üzletembereknek a rendezvény megnyitásaikor. Marjai József miniszterelnök-helyettes üdvözlő szavai után Beck Tamás, a Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke tartott bevezető előadást a magyar gazdaságról és a magyar piac nyújtotta üzleti lehetőségekről. A hallgatóság ezután tájékoztatást kapott az újabb közös vállalkozások, vegyesvállalatok, valamint a magyarországi tőkebefektetés lehetőségeiről és a magyar—amerikai gazdasági kapcsolatok kereskedelempolitikai kereteiről.

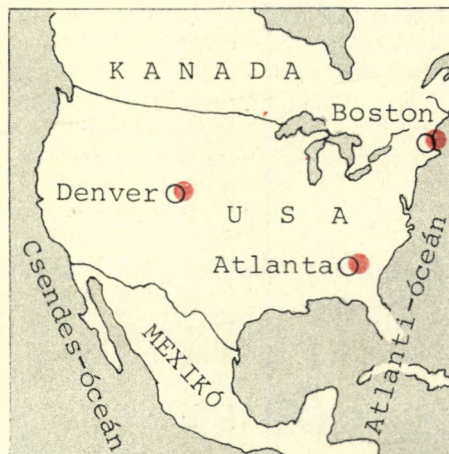
Az általános jellegű tájékoztató után a kiutazott magyar vállalati szakemberek vették át a „terepet”, és ismertetést tartottak a szakközönség számára egyes hazai termelési és kutatási ágazatok helyzetéről eredményeiről, nem utolsósorban a kínáló üzleti lehetőségekről. Az amerikai üzletemberek és tudományos kutatók Bostonban — csakúgy, mint Atlantában és Denverben — átfogó képet kaptak a magyarokról a hazai biotechnológia és gyógyszeripar kutatási-fejlesztési tevékenységéről, a hőtechnika korszerű mérésiinek módszereiről, a szoftver fejlesztés eredményeiről, a textil és bőruházi iparról, a húsiparról és a bútorigiparról, valamint a magyar kis- és középvüzetek üzleti kínálatáról. Nagy érdeklődést váltott ki a

magyarországi idegenforgalmi lehetőségekről szóló ismertető is.

Tulajdonképpen ezek a szakmai előadások jelentették a bevezetőt az üzleti tárgyalásokhoz, a gyárlátogatásokhoz, amelyek célja az újabb export- és importlehetőségek feltárása, valamint további kooperációs kapcsolatok megalkotása volt. Massachusetts ehhez ideális helyszín volt, hiszen ez az állam foglalkoztatja az amerikai csúcstechnológiájú iparágak dolgozóinak 10 százalékát. A térség hírnevét és gazdasági fejlettségét jelzi, hogy itt van például a Harvard egyetem, a Nobel-díjasokat árasztó Massachusetts Institute of Technology (MIT), valamint a Polaroid és a Gillette cég központja is.

Az új üzleti kapcsolatokat hozó bostoni rendezvény után a magyar szakemberek továbbutaztak az Egyesült Államok legdinamikusabban fejlődő államába, hogy Georgia fővárosában, Atlantában bővítsék kereskedelmi partnereik számát. Martin Luther King szülővárosa, Jimmy Carter volt elnök állama is érdeklődéssel várta a távoli Magyarország bemutatkozását. Az építkezésektől feldúlt Atlanta — amely egyben a Coca-Cola birodalom központja — üzleti körei és sajtója kiemelt figyelmet fordított a rendezvényre. A magyar szakembereket köszöntő Andrew Young polgármester — aki korábban az Egyesült Államok ENSZ-nagykövete volt — nem mulasztotta el bejelenteni, hogy

Boston, Atlanta és Denver — a Magyar Gazdasági Napok színhelyei. „Kapcsolattól szerződésig”

magyar gyártmányú zakót visel, s ez egyik legkedvesebb és legértékesebb ruhadarabja. Jól esett hallani a Coca-Cola alelnökének szavait, aki elmondta, hogy a kólakonzerv ellenében általuk vásárolt magyar élelmiszeripari termékek a magas igényeket is kielégítik.

A magyar vállalati kiutazók hamar felismerték, hogy van mit keresniük Georgiában. 1970 óta 2500 amerikai és 800 külföldi cég nyitott itt termelőüzemet, képviselőket, kereskedelmi irodát. A 6 millió lakosú Georgia (az USA 11-ik legnagyobb állama) világszerte ismert és elismert közlekedési és elektromos gépgyártással, fa- és papíriparral, valamint mikroelektronikai iparral rendelkezik. Olyan „nagygyűk” telepedtek itt le, mint a Lockheed, a Rockwell vagy a Delta légitársaság.

A Sziklás-hegység lábánál fekvő Denver a magyar gazdasági napok megnyitása előtt egy nappal okozott nem kis izgalmakat a magyar vendégszereplőknek: hatalmas hóvihár söpört végig a városban. A magyar szakemberek többsége odaérkezésének napján járt szerencsétlenül a Continental légitársaság egyik felszálló gépe az ítéletidőben. A repülőtér lezárása miatt néhány magyar kiküldött csak pár perccel az előadássorozat megnyitása előtt érkezett meg a coloradói fővárosba.

A rossz időjárást és az izgalmakat gyorsan feledtette az amerikai üzletemberek őszinte érdeklődése a magyar gazdaság és az együttműködési lehetőségek iránt. A tárgyalások során hamar kiderült, hogy sok érintkezési pont kínálkozik a fejlett elektronikai és műszeriparral rendelkező Colorado állam cégei és a magyar vállalatok számára.

A magyar „nyitás” az új amerikai piacok felé valóban csak a nyitány, a vállalatközi párbeszéd kezdetét jelentette ezekben az államokban. A három amerikai állam, illetve város (ahol ez idáig viszonylag kevés magyar üzleti kapcsolatot lehetett regisztrálni) vezetői és üzleti körei örömmel vették, hogy a magyar gazdaság bemutatására éppen őket „szemelték ki”.

A hazai statisztikák szerint 1986-ban, az USA-ba irányuló magyar export értéke 231 millió dollár volt, az onnan származó behozatal pedig megközelítette a 200 millió dollárt. Az előrejelzések szerint a két ország egymással lebonyolított kereskedelmi forgalma az idén 500 millió dollár körül alakul majd. Nem rubel elszámolású külkereskedelmünkben az Egyesült Államok a negyedik helyet foglalja el a forgalom nagyságát tekintve. Mindkét oldalon van rnég bőven kiaknázásra váró kereskedelmi és együttműködési lehetőség: exportban, importban, a vegyesvállalatok, a tőkeberuházás, a harmadik piacok, a közös vállalkozások területén.

I KÉRDÉS AZ ADÓRÓL

Fizetővendéglátás

Ezúttal olyan kérdést kaptunk, amely részletekre vonatkozik, ám valószínűleg nemcsak a kérdésben érdekelt levélírónak fontos. A választ Király Györgytől, a Pénzügyminisztérium csoportvezetőjétől kaptuk.

— Ha valaki nem állami közvetítő szervezet közreműködésével adja ki a lakását, garázsát, akkor érvényesíthető-e a bevétel meghatározott százalékát igazolhatóan meghaladó költség?

— Ha fizetővendéglátó igazolással nem rendelkező magánszemély adja ki a lakását magánúton, akkor a költségeivel tételesen kell elszámolnia adóbevallása készítésekor. Ebből követke-

zően a bizonyítható költségeit vonhatja le bevételéből akkor is, ha ez meghaladja a törvényben előírt 40 százalékot. Ha garázst ad ki valaki — vagyis nem lakás céljára szolgáló helyiséget —, akkor a bevétel 70 százaléka tekinthető jövedelemnek. Ebben az esetben viszont az ezt meghaladó költségek semmiképpen sem számolhatóak el.

HOZZÁSZÓLÁS A BÉRREFORMHOZ

A nehezebb ellenállás

Szükség van-e Magyarországon bérreformra, vagy pedig a gazdasági reformot kell következetesen végigvinni, s akkor magától kialakulnak a mainál jobb bérek és bérarányok? Polgár Miklós közgazdász október 27-i számunkban megjelent „Béreképlet” című írásában az utóbbi mellett tette le a voksot. Itt közölt hozzászólásunk szerzője, a Munkügyi Kutatóintézet munkatársa lényegében egyetért vele, de néhány gondolattal kiegészíti az akkor írtakat.

A sajtó és a politikai közvéleményformálás közreműködésével társadalmunkban a bérreformot általában olyan eszköznek tekintik, amely mintegy ellensúlyozza a súlyos gazdasági helyzetből adódó, s az életszínvonalat érintő nehézségeket. Így fogalmazódnak meg azok a bérszínvonalra és a bérarányokra vonatkozó várakozások, amelyeket a szerző teljes joggal „súlyos felelőtlenségnek” minősít.

Az ilyen értelemben felfogott bérreformot aztán joggal lehet a mindenkori forráshiányra hivatkozva az idők végezetéig elodázní.

Természetesen bérreformra nagy szükség van, kettős értelemben is.

○ Az első általános reformba illeszkedő bérreform. A bérrendszer a gazdasági mechanizmus egyik kiemelkedően fontos és a rendszer többi elemével szoros kölcsönhatásban levő eleme. Elképzelhetetlen az általános reformfolyamat előrehaladása anélkül, hogy ez a bérrendszerre is ki terjedne, de ez az összefüggés fordítva is igaz.

A bérreform egyik célja tehát olyan reformkonform bérrendszer létrehozása,

amely harmonikusan illeszkedik a megcélzott — a piaci önszabályozás dominanciáján alapuló — gazdasági mechanizmusba. Ennek legfőbb közgazdasági kritériuma, hogy a bér a vállalati költségekbe integrálódjék, s az adminisztratív korlátozásokat a kemény költségvetési korlátok váltsák fel ezen a téren is.

○ A társadalmi perspektívát mutató bérreform. A bérreform másik nagyon fontos célja ugyanis társadalmi jellegű. Olyan bérrendszerre van szükség, amely az aktív és produktív rétegek, csoportok előtt már rövid távon megnyitja az önerőre támaszkodó anyagi boldogulás lehetőségét a szocialista gazdaság centrumaiban is. Hosszabb távon nem akadályozza a gazdaság dinamizálását, és így a társadalom egésze számára nyújt „kibontakozási” perspektívát.

A jelzett célok technikailag egyszerűnek tűnő reformlépéssel megoldhatók. Meg kell szüntetni az elkülönült keresetszabályozást a gazdaság versenyszférájában, és helyébe egy intézményes érdekegyeztetésen alapuló rendszert kell állítani.

Ez a lépés azonban a gazdaság mai strukturális viszonyai, működési logikája mellett sehová nem vezetne. Itt térhünk vissza a bérreform és az általános reform kölcsönhatásának a gondolatához: a bérreform legfontosabb követelménye és elengedhetetlen feltétele a gazdaság működésének minőségi megváltoztatása, vagyis konzekvens reformlépések megtétele.

Az elkülönült keresetszabályozás széles körben történő megszüntetését, s az érdekegyeztetésen alapuló bérrendszer kiépítését véleményem szerint a következő reformlépéseknek kell megelőznie:

○ A vállalatok költségvetési korlátainak nagyarányú megkeményítése, a jövedelemredistribúció határozott visszaszorítása. A vállalatoknak a gazdálkodásuk során arra a gyakorlati tapasztalatra kell jutni, hogy létük és expanziójuk alapvetően a piaci szereplésük függvénye.

○ Kifejlett tőkepiac kiépítése, ahol bármely pénztulajdonos mindenfajta értékpapírt a vele járó összes joggal megvásárolhat, forgathat. A kifejlett tőkepiac mellett a gazdaságban a tőkeallokáció csaknem kizárólagos formái az üzleti hitel és a tőkepiaci tranzakció.

○ Tulajdonlasi reformmal kell megteremteni azt a széles értelemben vett vagyonérdekeltséget, amelynél a társadalmi termelésben részt vevő minden vagyon (s főként az állami vagyon) gyarapításához, rentábilis működtetéséhez, természetes személyek közvetlen tulajdonosi vagy közvetett kezelői, bérlői érdeke fűződik. Ezáltal létrejön a munkavállalók határtalan bérigényével szembeni természetes ellenpólus, azaz a „reális munkáltató”, aki nem más, mint a vagyonérdekeltség anyja.

○ Átfogó programot kell megvalósítani, amelyben a lakossági jövedelmek termelői célú befektetésére ösztönzünk a fogyasztással szemben. Mindenfajta ideológiai és intézményi korlátot felszámolva lehetővé kell tenni, hogy a lakosság a jövedelmeit komoly hozam reményébe befektethesse saját vagy idegen üzleti körbe. E célból például a személyi jövedelemadó alól mentesíteni kellene a lakossági jövedelmeket, ha azok egyebek között üzleti befektetés, értékpapír, részvény formát öltenek, s csak akkor adóznak, ha fogyasztási célból kiveszik azokat az újratelemelési ciklusból.

○ Az intézményes érdekegyeztetés korrekt és valóban tartalmi menete érdekében meg kellene teremteni ennek a ma még hiányzó jogi, intézményi feltételeit, garanciáit. Nyilvánvaló, hogy a jelenlegi érdekvédelmi szervezetek s azok működési mechanizmusa nem alkalmas sem a munkavállalói, sem a munkáltatói érdekek igazi képviseletére.

A bérreform egyik — Polgár Miklós által is említett — döntő előfeltétele olyan szociálpolitikai és foglalkoztatáspolitikai védőháló, amely elégséges biztonságot nyújt az új viszonyok mellett szükségszerűen fellépő konfliktusok elviselésére. Ilyen a cikkben említett munkanélküli segély rendszer, munkahelyteremtő programok, kisvállalkozások támogatása stb.

○ A fenti reformlépéseket mintegy szintetizálja az összkereslet monetáris típusú szabályozása. Ez nem a pénzmennyiség egyszerű bürokratikus korlátozását jelenti, hanem a szigorúan üzleti alapon szervezett hitelezési gyakorlatot, a központi jegybank államigazgatástól való függetlenítését, s a nyilvánosság, az összes pénztulajdonos hatékony ellenőrzése alá helyezését.

A felsorolt lépések következtében már bevezethető lenne a bérreform, vagyis felszámolható lenne az elkülönült keresetszabályozás, de még nem bontakozik ki teljes terjedelmében minden remélt

USA

A versenyképesség „háttérpara”

Az Egyesült Államok világszerte versenyképességének csökkenése mind jobban aggasztja a gazdasági és vállalati vezetést. A szakemberek igyekeznek „erőltetett menetben” feltárni a versenyképesség-vesztés okait, s a megoldás módjait.

Több felmérés tanúsága szerint az amerikai egyetemek, azok kutatólaboratóriumainak felszereltsége, gépekkel, műszerekkel és berendezésekkel való ellátottsága hiányos — az ország műszaki kultúrájához képest elmaradott. A National Science Foundation például arról adott nemrégiben számot, hogy az egyetemi laboratóriumok felszerelésének fele nem felel már meg a kor követelményeinek, negyede pedig nem is működik. A meglévő és működő berendezések zöme elavult, s az egyetemek nem rendelkeznek elégséges anyagi forrással azok lecserélésére, illetve a szükséges új berendezések, műszerek megvételére. Allan Bromley, a Yale egyetem professzorának véleménye szerint „az egyetemi kutatóintézetek épületeinek jelentős része omladozik, s az ott használt gépek és berendezések kora sok esetben magasabb, mind a diákoké.” A professzor szerint elérkezett az idő a gyökeres változásra, a tét ugyanis nem kisebb, mint az Egyesült Államok versenyképességének alakulása. A felszereltségi gondok megoldására, illetve enyhítésére 10 milliárd dolláros „injekcióra” volna szükség, amelyet a költségvetés belátható időn belül nem tud előteremteni.

Az amerikai egyetemek felszereltségének problémája nem egyik napról a másikra keletkezett. 1958 és 1964 között az egyetem számára nyújtott költségvetési juttatás évi 22 százalékkal emelkedett. A hetvenes évek második felétől szüntelenül csökken a költségvetési támogatás mértéke: míg 1966-ban az egyetemeknek a költségvetés 212 millió dollárt juttatott berendezések vásárlására, ez az összeg 1981-re 22 millióra csökkent. Két évtizeddel ezelőtt az egyetemi oktató- és kutatóberendezések 12 százaléka származott költségvetési hozzájárulásból, manapság mindössze 6 százaléka. Egy friss felmérés tanúsága szerint az amerikai egyetemek a szerintük elengedhetlenül szükséges alapberendezések és -műszereknek csak 65 százalékaival rendelkeznek.

A költségvetés és az egyetemek véleménye szerint a nagyvállalatoknak nagyobb részt kellene vállalniuk a felsőoktatási intézmények oktatáshoz és kutatásokhoz szükséges gépekkel való ellátásából, hiszen az egyetemi kutatások nagyobbik része a cégek számára történik, s a végzett szakemberek is a vállalatoknál kerülnek alkalmazásra. Kétségtelen, hogy 1980. óta a vállalatok megkétszerezték hozzájárulásukat az egyetemek felszereltségének javításához, de

ezzel együtt a cégek részesedése a „házon kívüli” kutatásfinanszírozásban nem haladja meg a 6 százalékot. Tavaly 600 millió dollár vállalati támogatás érkezett az amerikai egyetemek címére, s a szakemberek nem számolnak az összeg lényeges emelkedésével: a tőke ugyanis elsősorban a rövid távú megtérülésben érdekelt, s az oktatás, valamint a kutatás nem tartozik ebbe a kategóriába. Ebben az elégtelen felszereltségi helyzetben az egyetemek kénytelenek viszszautasítani a vállalati „fizetős” megrendelések mind nagyobb részét, s a bevételek csökkenése pedig tovább gátolja a laboratóriumok korszerűsítését, fejlesztését. Miután a költségvetési támogatások növelésére nem lehet számítani, egyelőre stagnál az egyetemek kutatási és fejlesztési „bérmunkája”.

Több szövetségi állam jelentősen növelte a területén működő egyetemek támogatását a helyi költségvetésből, valamint az ipari parkok és kutatóközpontok bevonásával. Ez utóbbiak — többségük magánvállalkozásként működik — egyrésztől anyagi segítséget, másrésztől pedig műszereket és berendezéseket nyújtanak. Képviselők, szenátorok és lobbisták hada igyekszik megrendelésekhez juttatni az egyetemeket mind a vállalatok, mind pedig a hadiipar részéről. (New York város egyik szenátora, például 12 millió dollárt „eszközölt ki” a hadügyminisztériumtól a Syracuse egyetem számára számítástechnikai kutatásokra.) Az egyetemi kutatások kérdésének amerikai szakértői meglehetősen borúsnak látják a jövőt, hiszen a különböző vállalatoktól és intézményektől érkező „adományok” és megrendelések csak az egyetemi kutatóbázisok felszereltségének foltozgatására nyújtanak anyagi fedezetet. A legkézenfekvőbb a költségvetési támogatás korábbi rendszerének felélesztése volna, Washington azonban az ismert büdzsnehézségek miatt nem vállal partnerséget.

A Ford egyik vezetője nemrégiben nagyon is egyértelműen fogalmazta meg az egyetemi kutatóhelyek „lerobbanásának” várható következményeit az USA jövőbeli versenyképességére: „napjainkban mind több műszaki újdonság származik már Európából és Japánból, s ez a tény még egy-két évig nem sújtja az USA-t. De tíz év múlva mindez már nagyon is fogja sérteni és kedvezőtlenül befolyásolni az amerikai üzleti világ érdekeit.”

**Közgazdasági Szövetkezetek
Borászati Közös Vállalata, Kiskőrös**

Pályázatot hirdet

Könyvelői

helyre betöltésére.

**Felkutatási (közgazdasági, számviteli)
végzettség és legalább 5 évi vezetői gyakorlat.**

1983. (XI. 12.) ME sz. rendelet alapján,
szerint. Lakás megoldható.

A pályázat tartalmazni kell a jelentkező önéletrajzát
és a szakmai tevékenységének ismertetését.

A pályázatot, 15 napon belül, a következő címre küldjék el:

Közgazdasági Szövetkezetek Borászati Közös Vállalata,
Kiskőrös, Kiskőrös központi igazgatóság vezetői,
Kiskőrös, Kiskőrös Lajos út 5. 6200. Telefon: 226. Telex: 26-441.

**Faipari szövetkezet
pályázatot hirdet**

főmérnöki

munkakör betöltésére.

Feltétel:

felsőfokú szakirányú végzettség,
legalább 5 évi bútorgyártási
gyakorlat.

A pályázat tartalmazza
a pályázó részletes
önéletrajzát,
személyi adatainak és
eddigi szakmai
tevékenységének ismertetését.
A pályázatunkat „Faipar. Figy.”
jellegűre, a kiadóba küldjék el.

esünk

üzemeltetés-ellenőrzési munkaterületre felsőfokú szakirányú
és legalább 5 évi szakmai gyakorlatot szerzett

**szakmai közlési
üzemeltetés-ellenőrzési előadót,
üzemeltetés-ellenőrzési minőségellenőrt,**

végzettségű

**üzemeltetés-nyilvántartót,
üzemeltetés-ellenőrzési csoportvezetőt**
(üzemeltetés-ellenőrzési csoportvezető).

üzemeltetés-ellenőrzési, illetve hálózattechnikai üzemi gyakorlattal
üzemeltetés-ellenőrzési munkaterületen, esetleg vidéki üzemeink
üzemeltetés-ellenőrzési munkaterületén is.
üzemeltetés-ellenőrzési munkaterületén szerződése szerint.
üzemeltetés-ellenőrzési munkaterületén Távbeszélő Igazgatóság,
üzemeltetés-ellenőrzési munkaterületén 159. 1431. Tel.: 649-289

**Kereskedelmi Vállalat
azonnal felvesz
képesített, gyakorlott**

statisztikust.

Fizetés megegyezés szerint.
Jelentkezés
a személyzeti vezetőnél,
TSZKER országos központ,
Budapest VIII., Mária u. 20.,
telefon: 340-900, 178 mellék.

**Kategóriájú
üzemeltetés-ellenőrzési Finomkötöttárugyár**

üzemeltetés-ellenőrzési főmérnökségén betöltendő
üzemeltetés-ellenőrzési munkakörbe
üzemeltetés-ellenőrzési munkakörbe felső- vagy középfokú végzettségű,
üzemeltetés-ellenőrzési munkakörbe festő-kikészítő jellegű gyakorlatot

üzemeltetés-ellenőrzési és

üzemeltetés-ellenőrzési munkakörbe, ruhainari

**A TSZKER Országos
Központ
középfokú végzettségű
munkatársat keres**

**üzemeltetés-
kezelői**

munkakörbe.

Mi van a borítékban?

Az amerikaiak egyik kedvenc időtöltése az üdvözlőlappadás és családtagjaik, ismerőseik „elárasztása” a szinte mindenhol és minden alkalomra kapható üdvözlőkártyákkal. Az Egyesült Államokban az emberek csaknem teljesen leszoktak a magánlevelek írásáról, ehelyett hagyományos, vagy tréfás üdvözlőlappokat küldenek egymásnak.

A három nagy versenye

Egy felmérés tanúsága szerint az amerikai képes üdvözlőlapp-üzletek, a szupermarketek, a vegyeskereskedések és a számtalan egyéb elárúsítóhely, mintegy 100 ezer különféle küldenivalót kínál. Születés, halál, esküvő, válás(!), házassági évforduló, új szerelem kezdete, egyházi és világi ünnepek, háziállatok meggyógyulása, új főnök beiktatása, szabadságról való visszatérés és még számtalan ok szolgáltatta alkalmat az üdvözlőlappok küldésére. (Az USA-ban nem ismerik a névnapot, helyette a születésnap a nagy éves esemény.) De végül is nem is kell ok, a lapok jönnek, mennek — „csak úgy”. Valóságos nemzeti sport a „jópofa”, szellemes és kifejező lapok küldése, amely sok esetben a feladó véleményét is kifejezi a címzettől.

Az izléses és a nem kevésbé gicceses kártyák tervezése, gyártása és forgalmazása valóságos iparág lett az Egyesült Államokban az elmúlt két évtizedben. Jelenleg több mint 800 vállalat foglalkozik az üdvözlőlappok gyártásával. 1987-ben az amerikaiak csaknem 8 milliárd rajzos és fényképes üdvözlőlappot vásároltak, a statisztika szerint fejenként csaknem 30 darabot. Az üdvözlőlappok gyártói az eladásokból 3,6 milliárd dollár bevételre tettek szert, s az előrejelzések szerint a „kártyaörület” a következő esztendőben

fokozódni fog. 1992-ig az eladások 70 százalékkal növekednek majd, s az üdvözlőlappbiznisz vállalatainak bevétele eléri az 5,2 milliárd dollárt.

Az amerikai üdvözlőlapppiac 85 százalékat három nagy cég tartja a kezében. Az iparág vezető vállalata, a Hallmark 40 százalékos piaci részesedéssel. Az American Greetings a piac 35, a Gibson Greetings pedig 10 százalékat tudhatja a magáénak. Miután a piac az elkövetkező évekre igen kedvező konjunktúrát ígér, a „három nagy” éles versenyt folytat egymás vásárlóinak elhódításáért. Elsősorban az úgynevezett alternatív üdvözlőkártyák piacán folyik éles küzdelem: ezek a kártyák tulajdonképpen nem kötődnek alkalomhoz, a humoros és pikáns rajzok, az „örök igazságokat” hirdető feliratok bármikor és bármilyen alkalomra küldhetők. Gyakorlatilag az élet minden mozzanata, történése, öröme és bánata „rajzosítva” van. Az alternatív üdvözlőkártyákról nem hiányzik a szer, az állatmosoly, az éppen népszerű televíziós személyiség, vagy rajzfilmalak. Kártyák ezrei szólnak a gyerekeknek, s legalább ugyanennyi a szerelmespároknak.

Az alternatív kártyák

A piackutatók felmérései szerint a kimondottan hangulati okokból küldött alternatív üdvözlőkártyák piaci részesedése néhány esztendő alatt 17 százalékra növekedett, s ez az arány az évtized végére eléri majd a 25 százalékot. Van tehát munkájuk az „ötletembereknek”, a grafikusoknak és a fényképészeknek. De nem panaszkodhatnak a borítékgyártók sem, hiszen az elárúsítóhelyek nagy választékban kínálják a kártyákhoz a különböző színű, alakú és anyagú borítékokat.

Az üdvözlőkártyák széles választékban kaphatók az USA legeldugottabb településein is. A kártyákat sokan a kólához és a hamburgerhez, mint az amerikai életforma kifejezőihez hasonlítják. A három nagy és a sok száz kisvállalat külön versenyt vív abban is, hogy a kereskedők melyikük lapjait tartásák és árusítsák.

A Hallmark helyzete a legkönnyebb, mert ez a cég több száz saját bolttal rendelkezik, amelyekben a cég üdvözlőlappjai mellett többek között állatfigurák, humoros fal- és ajtófeliratok, papírszalvéta és egyéb vendéglátási, valamint házihibi-kellék is kapható. De a Hallmark kártyái megtalálhatók a nagy szupermarketek, a papírkereskedések és a drugstore-hálózatok önkiszolgáló polcain is. Értelhető tehát, hogy a Hallmark versenytársai a szó szoros értelmében küzdelmet folytatnak a helyért.

Az elárúsítóhelyek üdvözlőlapp-részlegeinek területe ugyanis véges, s a gyártók számára nem mellesleg, hogy lapjaik ennek a területnek mekkora részén kerülnek kinalásra. A kereskedelemről pedig nem lehet elvárni, hogy a piacon levő mind a 800 cég lapjait árusítsa. Kedvezmények nyújtásával, polcok és kártyaárúsító falak ingyenes biztosításával és még számos üzleti fogással keresik a gyártók a kereskedők kegyeit. S a kereskedők természetesen azoknak a cégeknek a lapjait vásárolják és tartják, amelyek iránt a legnagyobb a kereslet.

Harc a polcokért

Egy-egy ünnep előtt az üdvözlőkártya-polcok egy részét valósággal „kisöprök”, hogy helyet biztosítsanak az aktuális lapok áradatának. Az élelmesek azonban ünnepek után vá-

sárolnak alkalmi lapokat, s elteszik azokat a következő évre. Az ünnepek elmúltával ugyanis az üdvözlőkártyák 50-60 százalékos árengedménnyel kaphatók. A kereskedőnek még így is megéri, a raktározás költségei ugyanis magasak, s a tőkének forognia kell. A „lapiparág” a vásárlók érdeklődését újdonságok állandó piacra dobásával igyekszik fenntartani. Kaphatók többek között illatosított, textilből készült, kivágható és összerakható lapok, s a piac új slágere a zenélő üdvözlőlapp.

Japán és Hongkong nagymennyiségű zenélő üdvözlőlappal árasztotta el az elmúlt években az amerikai piacot. A kihajtható üdvözlőkártyában miniatűr elemet és lyukszalagra vett „dallamot” építettek be, amelyet egy kis kereső „letapogat”. (A zenélő üdvözlőlappok az ómódi verki és a villanyzongora késői utódai.) Amikor a címzett kinyitja, illetve kihajítja a lapot, az üdvözlő sorok olvasása mellett jól ismert és az alkalomhoz illő dallamot is hallgathat. Karácsonyi énekeket, születésnapi „indulók”, szerelmes dallamok, musicalrészletek és még sok egyéb „nóta” köszönti a címzettet.

A zenés üdvözlőlappok hamar népszerűek lettek az Egyesült Államokban. Néhány évvel ezelőtt még öt dollár körüli áron árulták a „mini-koncerteket”, 1987-ben már másfél dollárra csökkent az ár. A tömegtermelés, az elemek olcsóbodása levitte az árakat. S jellemző módon ezen a „mini mikroelektronikai” területen is elsősorban a japán szállítók tartják kézben a piacot.

Az egész éven át tartó szezonban a cégek egymást licitálják túl az ötletekkel, amelyek közül a legfurcsább és — ki tudja miért — a legkelendőbb az úgynevezett generikus üdvözlőlapp. Ez a „találmány” teljesen üres. Mindenki azt képzel rá tehát, amit akar...

(— asz —)

szatérés a falvédőre. — 21.00: Régmúlt idők krónikása. — 22.06: Tászkarádió. Válogatás a hónap műsorából. — 23.00: Hírek. Időjárás. Sport. — 23.20: Prince nagylemez. — 0.15—4.20: Éjféli után.

BARTÓK:

13.56: Evszázadok kamaramuzsikájából. — 15.05: Zenetükör. — 15.40: Zenekari muzsika. — 16.40: Shirley Verrett operariátát énekel. — 17.00: Iskolarádió. — 17.15: Torleif Thedén (gordonka) és Gulyás Márta (zongora) hangversenye. — 18.30: Na maternem jeziku. — 19.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 19.05: In der Muttersprache. — 19.35: Az MRT szimfonikus zenekarának és énekkarának hangversenye. — Kb. 21.45: A ház varázsa. — Kb. 22.45: A százestendős francia szimbolizmus. — Kb. 23.06: Dzsessz. — 23.30: Hírek. Időjárás.

December 23., szerda

KOSSUTH:

4.30—7.59: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mai programok (x) — 8.20: Eco-mix. — 8.50: Kis magyar néprajz. — 8.55: Eseményi Viktor és a 100 Fok Celsius együttes felvételeiből. — 9.14: Dalposta. — 9.24: Beszélni nehéz. — 9.36: Luca, Luca; kitty-kotty. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Irodalmi világjárás. Velence. — 10.35: Mese a csodafurulyás juhászról. — 10.50: Nótacsokor. — 11.35: Almás kert. — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — 12.40: Reklám. — 12.45: Törvénykönyv. — 13.00: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek.

PETŐFI:

4.30—7.59: Reggeli zenés műsor. — 8.05: Reggeli csúcs. Zene — szóval. — 7.55: Slágerek mindenkinél. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Idősebbek hullámhosszán. — 8.50: Tíz perc külpolitika. — 9.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 9.05: Napközben. Zenés délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Spielhaus: Vidám apróságok — szvit. — 12.25: Néhány szó zene közből. — 12.30: Postabontás. — 13.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 13.05: A tegnapi slágeriből. — 13.45: Időjárás és vízállásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Útközben. — 6.05: Muzsikáló reggel. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.08: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: Tokody Iona operariátát énekel. — 8.46: A kamarazene kedvelőinek. — 9.32: Otto Klemperer vezényli a Philharmonia és az Új Philharmonia Zenekart. — 11.05: Pillanatkép. — 11.10: Mignon. — 11.57: Mocsáry Károly (zongora) Liszt-hangversenye. — 13.00: Hírek. Időjárás. — 13.05: Műhelyfőnökök a nagyvilágból. — 13.25: Öregek könyve. — 13.55: James McCracken operariátát énekel.

TELEVÍZIO

KEDD

15.30: Hírek. — 15.35: Három nap tévéműsora. — 15.40: Bus ter világa. Dán film (ism.) — 17.05: Popkorong. Aktuális

mód és egészség (ism.) — 12.35: Képűjság.

SZÍNHÁZ

Operaház: Figaro házassága (A. bérl. 2. ea. 7) — Erkel Színház: Nabucco (Székely M. bérl. 3. ea. 7) — Budapest Kongresszusi Központ: Az MRT szimfonikus zenekarának és énekkarának hangversenye (MRT-BKK bérl. 4. ea. fél 8) — Pesti Vigadó Kamarateremtés: Veronika szobája (7) — Katona József Színház: Három nővér (7) — Nemzeti Színház: Advent a Hergitán (7) — Várszínház: Dollárpapa (7) — Vigaszínház: A nyomerultak (Rock Szính. vendégj. 7) — Pesti Színház: Arzen és Levendula (7) — Madách Színház: Macskák (8) — Madách Kamara: Romantikus komédia (7) — József Attila Színház: A kis herceg (7) — Józsefvárosi Színház: Koldusopera (7) — Thália Színház: Szép asszonyok egy gazdag házban (7) — Fővárosi Operettszínház: Mennyből a telefon (Latabár K. bérl. 2. ea. 7) — Radnóti Miklós Színház: Szingapúr. végállomás (7) — Játékszín: Hyppolit, a lakáj (7) — Mikroszkóp Színház: Az állam is felkopik... (fél 8) — Vidám Színház: Kabos-show (7) — Kis Színház: Hívtak, jöttem! Szegedi Molnár Géza és vendégei (fél 8) — Arany János Színház: Csilicsala csodái (du. 3) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előrejelzése a Pesti Műsorj.

KÖZLEMÉNYEK

A Marcibányi Téri Művelődési Központ 1988. évtől az alábbi tanfolyamokat indítja: számítógépes — kezdőknek — tanulóknak 18-18, felnőtteknek 18-20 óráig. Tandíj: 1000 Ft/fő, január 18-ától. Haladónak hétfőn, tandíj: 1200 Ft. Szabás-varrás — kezdőknek — tandíj: 1000 Ft. Haladónak 1100 Ft. Kezds január 12-étől. Heti egy alk. 17-19.30 óráig. Joga — áthuzódó — tandíj: 250 Ft/hó. Hétfőn, szerdán 17-19-ig, január 4-étől. Csélgács 6 éves kortól. Tandíj: 250 Ft/hó. Szombálon 9-11, 11-13 óráig, január 9-étől. Részletes érdeklődés a 151-208 telefonszámon és a helyszínen. **Beiratkozás** január 4-étől, naponta 9-17 óráig. (x)

A Clown Színház meghalga-tást hirdet színházi és filmté-kenységhez kedvet érző, 18 éven felüli fiatalok részére. Jelentkezés: ELTE BTK B ép. főemelet 1. (KISZ-klub). Idő-pont: december 28., 29., 30. 18.00. Megközelíthető: Kigó u. folytatása a Duna felé, boltív alatt. Piarista köz 1-3. (x)

A Pszichoteam 1988-ban in-duló csoportjai: — Gordon szülőképző iskolája — autogén tréning — hatékonyságfejlesz-tő csoport pedagógusoknak — kapcsolatfejlesztési tréning — pszichodráma — Encounter — karrieriskola. Felvilágosítás és jelentkezés személyesen, ja-nuár 12-én és 13-án délután 3-tól 5 óráig az MTE SZ Buda-pest VI., Anker köz 1. fél-emelet 9. sz. alatti helyiségé-ben. (x)

lataridó: 1988. február 29. A legjobbnak ítélt alkotások ké-sztői között húsz 200 forint értékű ajándékcsomagot sorso-lunk ki. A főnyeremény 3 ezer forint értékű sportszeresomag. A legjobb műveket bemutat-juk a Pajtásban. Magyar Út-török Szövetsége. (x)

Idengevezetők, figyelme! Külföldi és hazai vendégek ré-szére ajánlunk egy kellemes estét a Folklór Centrum '87 év végi előadásain az Arany János Színházban (VI., Paulay Ede u. 35.) **december 29-én** 18.30 órakor és '20.45 órakor, **december 30-án** 18.30 órakor és 20.45 órakor. Fellép: a Hung-ária Kamara táncgyűttes. Részletes felvilágosítás és jegy-előrendelés reggel 8 órától 20 óráig a 451-360-as vagy 811-360-as telefonszámon (Szakszerve-zetek Fővárosi Művelődési Há-za, XI., Fehérvári út 47.). (x)

Az országos napilapokban megjelent Hungaria Biztosító hirdetésrejtvényének megoldá-sa: 820-750. A helyes megfejtést beküldők között 10 db 1000 Ft-os Hungaria Eletjáradék Köt-venyt sorsoltunk ki. A szerenc-sés nyertesek névsora a kö-vetkező: Friedman Lászlóné Bokod, Eperjes Attila Vesz-kény, Mészáros Imre Tótkom-lós, Kravec László Nyáregy-háza, Sereg István Nagyatád, Zsigmond Albertné Szekesfe-hérvá, Szőke Balázs Budapest II. ker., Győri Jánosné Buda-pest IV., dr. Hézel Klára Buda-pest IX. ker. és Kónya Fe-renc Budapest VIII. ker. Gra-tulálunk a nyerteseknek! Hung-aria Biztosító. (x)

A KIOSZ budapesti vezető-sége, a Budapesti Adófelügye-lőséggel történt megegyezés alapján, a következő tájé-koztatja a fővárosi kisipar-o-sokat: az adójogszabályokban kötelezően előírt **naplóköny-vek és számlatömbök** a Nyom-tatványellátó boltjain kívül korlátozott számban, a KIOSZ kerületi alapszervezetinél is beszerezhetők. A nyomtatvá-nyokat az Adófelügyelőség hi-telesíti. December 27. és 30. kö-zött a hitelesítésre a KIOSZ-alapszervezetekben is lele-tő-ség van. (x)

Dr. Szántói Erzsébet és csalá-dja halásan köszöni férje, **Pitrik Mihály** elhunytja miatti őszinte részvétet. (x)

Halás szívvel mondunk kö-zszönetet mindazoknak a tiszte-lőknak, barátoknak, munkatár-saknak és hű tanítványoknak, akik szeretett férjemet, **prof. dr. ing. sc., dr. h. c. Csonka Pál** temetésén részt vettek. Koszorúkkal, virágokkal, táv-irataikkal vagy szóban együtt-érzésüket kifejezték, és fajt-dalmunkban osztoztak. Dr. Csonka Pálné és családja. (x)

Minden külön értesítés he-lyett, ezúton közöljük, hogy drága jó anyánk, **ösv. Küsten-baum Sándorné** sírköveátása 1987. december 27-én, 13.30-kor lesz a Rákoskeresztúri izraeli-ta temetőben (X., Kozma u. 6.). Virágok mellőzését kéri gyermekjei: Kardos Péter, Ara-tó Jenőné és családtagjaik. (x)

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy **Mauthner Géza** életének 85. évében, 1987. december 6-án elhunyt. Temetése decem-ber 28-án 12.30-kor lesz a Koz-ma utcai temetőben. A gyá-szoló család. (x)

előcsarnokban, ha nem akaro-rok enni, akkor menjek ki. Jófélé „árukapcsolás”. Mo-zikultúra—udvariatlan-ság—sértések. Félreértés ne essék: e kiutasítások el-szenvedője a magatartás-kultúra tanára. Azt pedig már a jó ízlés miatt nem részletezem, hogy egyik fő-városi mozikban a mellék-helyiséget üzemvezető uta-sításra hivatkozva nem en-gedték használni.

A szép, modern kispesti Hunyadi moziban az elő-csarnokban az előadásra várakoztam, mégis lekés-tem a híradót, egyszerűen azért, mert a kezdést jelző jól megszokott csengetésre vártam.

Arra bizony várhattam. Az üzemvezető elmondta, hogy a „bevett” szokások ebben a moziban nem érvé-nyesek. Itt más szokások vannak és a vetítés kezdé-tét nem is fogják jelezni. — „És különben is, ezt már lakótelepi moziba járok jó tudják, aki pedig nem or-nán jön az tanolja meg”. — Nem ártana, ha a Főmo megtanulná, hogy a mo-nemcsak a filmekért, ha nem a látogatókért van.

E. I. Gy.

Kiakaszt

Az itt a budapestiek be-szélnek rovatban V. S. al-círissal megjelent Szemet-gyep, szakadt lánc című le-vele az áltábi tájékoztó-tás: adjuk:

A korlátok, láncok célja, hogy a balesetveszélyes he-lyeken megakadályozza gyalogosok szabálytalan át-keletését, illetve a gépkocsi-járdára történő felállítás-vezárt szakaszon az üzlet-áruszállítást és a szemét-szállítást. Ennek áthidalá-

Panasz a

Panasszal élek a XX. Baross utcai Patyolat el-len, és úgy érzem, teljese-r jogosan. Elvittem szürke szoknyámat gyorsítottítá-s-ra. Egy hét múlva lett kész. De észrevettem, hogy a folt változatlanul benne van, így visszaadtam (per-sze először kifizettem a gyorsítottítási árt). Novem-ber 15-én közölték velem, hogy nem találják a szok-nyámat. Lényeg, hogy négy-szeri sürgetés után végre visszakaptam — nagy örömmre — a szoknyát. Ennyi hánvattatás után az

Hasznos fejtudás

Foglalkozása: sikerkovács

A nagyobb amerikai vállalatok jelentős részénél állandó gondot okoz a felső szintű vezetők utánpótlásának biztosítása. Nem túl gyakran fordul elő, hogy a megüresedett első, vagy második számú vezetői széket az adott cég alkalmazottjai sorából töltik be. Ennek többek között az az oka, hogy az Egyesült Államokban a vállalati elnöki és vezérigazgatói tevékenységet külön szakmának tekintik. Azt tartják, hogy aki alkalmas középszintű vezetői munkakör betöltésére és ellátására, az az esetek többségében nem felel meg „vezérnek”. A felső szintű vezetői „szakma” elkülönülése a középszintűtől különösen ebben az évtizedben vált egyértelművé az USA-ban.

Nagyüzemi szinten

A versenyképesség növelésének igénye a 80-as évek elejétől arra kényszeríti az amerikai cégeket, hogy folyamatosan „áramvonalasítsák” tevékenységüket. Ennek keretében átalakítják a termékstruktúrát, leépítik a veszteséges (vagy nem eléggé nyereséges) tevékenységeket, fokozzák a gépesítést, csökkentik az irodai dolgozók létszámát, korszerűsítik a marketingszervezetet és az értékesítési hálózatot. Sor kerül az irányítási, vállalatvezetési rendszer és módszer átszervezésére is. Az áramvonalasítást végrehajtó cégek általában szívesen veszik, ha új vezetőjük „kivülről” jön, mert véleményük szerint egy külső szakember egészen másként látja a problémákat, mint az, aki már több esztendő óta töltött el a vállalatnál.

Nem véletlen, hogy az utóbbi években számottevően megnőtt az igény az Egyesült Államokban a felső szintű gazdasági vezetők iránt. Egy-egy vállalat dollármilliókat hajlandó fizetni az országosan ismert sztármenedzserekért, hiszen eddigi működésük garancia, hogy az irányításuk alá kerülő vállalat felvirágzik. Az igazán jó vállalatvezető hiánycikk az USA-ban is, ezért a cégek nagy harcot vívnak egymással az el-

ismerten jó menedzserek átcsábításáért. Ez a küzdelem általában nem nyíltan és nyilvánosan, hanem a színpalak mögött folyik, *menedzszerközvetítő iroda közbeiktatásával.*

Az Egyesült Államok egyik legsikeresebb és leginkább foglalkoztatott vállalatvezetőket közvetítő ügynöksége a *Heidrick and Struggles*. Az iroda 93 „fejvadásza” egy időben összesen 600 kérelemmel foglalkozik. A statisztikák tanúsága szerint a 600 igény teljesítéséhez 19 ezer vezetőt kell megkönyekezni. A cég — csakúgy mint a többi közvetítőiroda — számítógépen tárolja az általa sikeresnek tartott vállalati vezetők legfontosabb és legjellemzőbb adatait. Az „üzletkötés” általában azonos szabvány szerint történik. A felső szintű vezetőt kereső vállalat *jelentkezik* a közvetítőirodánál és közli a leendő vezetővel szemben támasztott elvárásait, valamint a vállalat nyújtotta lehetőségeket. A közvetítőiroda munkatársa *részletekbe menően tájékozik a vállalat helyzetéről, a feladatokról, a légkörről, az anyagi lehetőségekről stb.* Ugyanakkor minél pontosabb tájékoztatásra tart igényt a „rendelést” feladó cég elvárásairól is.

Az adatok pontos ismerete birtokában *megkezdődik* az „igazi fejvadászat”. A számítógép segítségével egyre szűkül a megkönyekezendők köre. A *Heidrick and Struggles* számítógépében 150 ezer „adatlap” szerepel. Amikor már csak 60 név marad fent a rostán, megkezdődnek a *személyes beszélgetések*. A „fókuszolással” a kör tovább szűkül, s általában végül öt jelölt marad a kívánt vezetői helyre. A megbízó vállalat és a közvetítőiroda a „fejvadászat” utolsó szakaszában *napi kapcsolatban áll*, s a végső jelölt kiválasztásában természetesen a vezetőt kereső vállalaté az utolsó szó.

A „fejvadászat” művészete éppen az, hogy olyan vezetőt kell átcsábítani egy másik vállalathoz, akinek talán *meg sem fordult a fejében* a munkahelyváltogatás, aki elégedett mun-

kájával, beosztásával és jövedelmével. A személyes megbeszéléseket általában a célba vett vezetők nem szokták visszautasítani, s a „fejvadászoknak” tulajdonképpen ekkor kell „megfogniuk” a jelöltet. Ilyenkor esetelik a feladat érdekességét, a jövedelem nagyságát és a jövedelmen kívüli juttatások körét, az új munkahely presztízsét és még számtalan lélektan, szakmai és anyagi tényezőt. A közvetítőirodák gyakorlata azt mutatja, hogy az izgalmas feladatokat és jó jövedelmet kínáló vállalati ajánlatok még a legszilárdabb vezetőt is megindítják, de legkevesebb, gondolkodásra késztetik.

Kifinomult módszerek

A „fejvadász” ügynökségek *nem dolgoznak nagy hibaszázalékkal*. Számítógépes és egyéni módszereik annyira *kifinomultak*, hogy viszonylag kevés elutasításban részesülnek. (Persze a jelöltek válasza nagymértékben függ a megbízó kínálati lehetőségeitől is.) Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az amerikai vezetők körében rangnak számít a fejvadászcégek listáján szerepelni és a végső kiválasztottak sorába bekerülni. Akit egy közvetítőiroda már felkér, azt „jegyzik a piacion”, s annak bizonyára a meglévőnél jobb lehetőségeket kínál.

Az amerikai vállalatok *tömegesen igénybe veszik* a „fejvadászok” szolgáltatásait. Többek között ezen az úton jutott felső szintű vezetőhöz az elmúlt két esztendő során a CBS televíziós társaság, az RCA szórakoztatóipari és mikroelektronikai cég, az Apple számítógépgyártó vállalat, a Pepsi-Cola.

Miután az amerikai vállalatok többségének az elmúlt esztendőkből jelentősen csökkent a hazai és külföldi versenyképessége, legtöbbjük új vezetők után néz, mert ebben látja a *sikeresebb üzletmenet* egyik biztosítékát. A menedzsereket közvetítő irodáknak ezek szerint még jó ideig nem kell munkanélküliségtől tartaniuk...

Kisvállalkozói szövetség alakul A Kamara szerepe

(Folytatás az 1. oldalról)

Yehatárokat

alakult *dánszentmiklósi*, vagy a szomszédságában 1949-ben létrejött *hernádi*, amelyek mind az annak idején célszerűnek mondott saját élelmiszer-feldolgozásra rendezkedtek be, tetemes hitelekkel véve fel, amelyek kamatterhei egyik pillanatról a másikra roppant mód *megugrottak*. A pénzügyi és a mezőgazdasági kormányzat által meghirdetett adósságelengedési pályázatok roppant huzavonával futják, futották be sorsukat, tudomásom szerint a *hernádiak* kapták meg a közelmúltban azt a MÉM—PM-levelet, amely már *fölvillantja a reményt, hogy ez a kétmilliárd termelési értékkel, de ahhoz képest alig néhány százalékos nyereséggel bíró téesz kilábalhasson bajaiból*, s a szakadék szélén táncolás helyett megindulhasson azon a fölívelő úton, amely korábban országos hírűvé tette, s ami a baromfiexport és honi csirkeboltjai révén — koloncától megszabadulván — megilleti.

Kisszövetkezetek felé...

— Ami pedig a szakszövetkezetté alakulás lehetőségét illeti, kérdésre azt válaszolhatom, hogy várhatóan *felelősödik* — az új szabályozók következményeként — *a kisszövetkezetek alapításának igénye* éppúgy, miként fel kell készülnünk egyes téesz szakszövetkezetté való átalakítására is. Hogy melyekére, azt megmondani még nem tudom, hiszen a 79 ezer forint átlagos személyes jövedelem, a termelési érték 4 százalékos gyarapodása egy év alatt, az egy főre jutó 8 százalékos, 112 ezer forintba nőtt bruttó jövedelem és a termelési adó elengedése akár optimizmusra is okot adhat. A taglétszám egyébként az 1982-es csúcstól, 117 ezerről 76 ezerre apadt már 1986-ban, s itt meg is állapodott.

— *Mennyire rúg az elengedett termelési adó, illetve milyen negatívumok érintik 1988-ban Pest megye termelőszövetkezeteit, amelyek ugyebár alig...*

ményeit *Simsa Péter*, a Kamara kisvállalkozói tagozatának társelnöke. Mint emlékeztet, a budapesti kisvállalkozók még 1982-ben kísérletet tettek egyesület alapítására, ám különböző okokból kezdeményezésük akkor kudarcot vallott. A kormányzati politika mindenestre felfigyelt a mozgolódásra, aminek nyomán még ugyanabban az évben megalakult a Kamarán belüli kisvállalkozói tagozat 80 fővel. Az ebben részt vevő szervezetek száma mára 3800-ra gyarapodott. Számítani lehet arra, hogy csaknem négyötödük átutalja majd az évi négyezer forintos tagdíjat, amely a szövetségi tagság egyik feltétele lesz.

Az utóbbi időben ismét meg erősödött az igény az érdekképviselet erősítésére, aminek a korábbinál nagyobb hangot is adtak. Így a múlt év végén a kisvállalkozók kezdeményezték egyesületük megalapítását. Annál is inkább, mert a kamarai tagozati keretek már szűknek bizonyultak. Tagjai nagyobb önállóságot is szeretnek volna véleményük hangoztatásában. A megalakuló új szervezet programja elsősorban a szabályozási kérdésekkel összefüggő információk nyújtása, illetve az ezek nyomán befutó jelzések elemzése, továbbítása, Valamint a kisvállalkozók hosszú távú érdekeinek felismeretése.

Mivel az adóreformmal, az adóigazgatással kapcsolatos új jogszabályok szinte fenekestül forgatták meg a korábbi rendszert, a szövetség feladatának érzi, hogy e speciális területen, a hatósági ügyintézésrel kapcsolatban tagjainak jogsegélyt is biztosítson. Nem általános adótanácsadásra gondolnak — magyarázta *Simsa Péter* —, olyanból van elég. Viszont a tanácsoknál és az adóhatóságoknál — ezt tudomásul kell venni — szintén most tanulják a rendeleteket, amelyek nem lettek egyszerűbbek, sőt néha még most is ellentmondásosak. Eből fakadóan — és nem rosszindulatból — sok a félreértelmezés, a tévedés; az pedig mégsem járja, hogy emiatt a vállalkozók jogai — akárcsak át-

ban dolgozó innovatív munkakerő teljesítményét is hátrányosan befolyásolja.

Ma még csakugyan kevesen működnek *főfoglalkozásban kisvállalkozóként*. Munkaerő-gazdálkodási szempontból is — hiszen mindenki számára ismert: nyomasztó gondok várhatóak az állami szektorban — végig kellene gondolni: *nem volna-e szerencsés enyhíteni például a társadalombiztosítási terheket?*

A kisvállalkozók állandó panasza: még nem érezhetik magukat biztonságban. Biztosra vehető, hogy ezen az új szövetség sem tud rövid idő alatt változtatni. Amennyiben széles bázisra támaszkodhat, megalapozott számításokkal, tud majd érvelni a döntéshozóknál.

Eddig — de ki tudja, mit hoz az idei év? — nem volt látványos fluktuáció, kevesen mondtak csődöt a kisvállalkozói szektorban. A megszűnő kisvállalkozások rendre *újraalakulnak*, többnyire ugyanazokkal a tagokkal, csak esetleg más szervezeti keretek között. Sok gazdasági munkaközösségből lett kisszövetkezet — ezeknél kedvezőbbek a szabályozási feltételek — de ez sem túl szerencsés; gyakran ugyanis nem eléggé felkészültek a gmk-k a váltásra, elsősorban ami az apparátusukat illeti. Nem a szabályozásnak, hanem a tevékenység jellegének kellene kikényszeríteni a szervezeti forma megváltoztatását.

A terhek már ismert növekedése miatt — ehhez adalék még az árszintemelkedés, tehát a tevékenység drágulása —, *több kisvállalkozó „ráncolhatja a homlokát”*, s nézhet elébe fizetési nehézségeknek. A kis-szervezetek általában kevés pénzügyi tartalékkal rendelkeznek, így önmagában az a tény, hogy a továbbiakban nem a befolyt bevételeik, hanem a kibocsátott (és esetleg késve fizetett) számláik alapján adóznak (ezt követeli az új adórendszer) jócskán megnövelheti likviditási gondjaikat. Amin ugyan segíthetnek a bankok, de ehhez gyökeres fordulatra volna szükség a pénzügyi gondolkodásban. A kisvállalkozásokat

Amerikai vállalati élet

Riadalom a szesziparban

Az értékesítési statisztikák tanúsága szerint sikeresnek bizonyult az Egyesült Államokban az a kampány, amely a hetvenes évek végén kezdődött az alkoholfogyasztás visszaszorítására, illetve a fogyasztási szokások átalakítására. 1976 és 86 között csaknem 10 százalékkal csökkent az amerikaiak szeszsital-vásárlása, s a kérslet a magas alkoholtartalmú italok irányából mindinkább a kevesebb szeszt tartalmazók felé tolódott el.

Az amerikaiak nagyivók hírében álltak, s ennek megfelelően mindig is kiváló konjunktúráról adhattak számot a szeszipar vállalatai, valamint a forgalmazók. 1976-ban 1679 millió liter alkoholos italt adtak el, s ennek a mennyiségnek 56,3 százaléka volt *whisky*. A *vodka*, *gin*, a *rum*, a *konyak*, valamint a *koktélok* részaránya 46,4 százalék volt. Egy évtizeddel ezelőtt ugyanakkor viszonylag alacsony volt az egy főre jutó sör- és borfogyasztás.

Az egészséges életmódot, a jó fizikai állóképességet, a kalóriaszegény táplálkozást meghirdető országos mozgalom, nagy figyelmet fordított a dohány és az ivás káros hatásainak a bemutatására is. A *dohányzásellenes kampány* hatására az USA-ban öt esztendő alatt csaknem 30 millióan szoktak le a füstölésről.

Dívattá vált a „*tüntető*” *nem ivás*: a vállalati közép- és felső szintű vezetők, valamint az üzletemberek nagy része nem fogyaszt alkoholt, hanem üdítőitalt, gyümölcslevet iszik. A hivatalos ebédeken, vacsorákon és fogadásokon *egy pohár könnyű bor* a módi, magas alkoholtartalmú ital még az asztalok közelébe sem kerül. Az alkoholelles kampány szervezői különösen arra büszkék, hogy a fiatalok körében is hódít az új szokás.

Aramvonalasítás

Az USA-ban az alkoholos italt és felszolgálá-

bort és sört is beleértve — csak erre kijelölt (nem nagy számú) üzletek árusíthatnak, a szupermarketek kínálatából teljesen hiányzik az alkohol. Annál több viszont az üdítőital és a dobozos, üveges, valamint fagyasztott gyümölcsle. A közterületeken való alkoholfogyasztásért súlyos büntetés jár. Mindezek következtében ritkán lehet látni az amerikai városok utcáin részeg embert.

Tavaly az országban összesen 1485 millió liter alkoholos italt adtak el. Ebben a statisztikában sem szerepel az eladott bor és sör mennyisége. A fogyasztási szokások megváltozását jól jelzi, hogy az eladott italmennyiségnek 40,9 százaléka volt *whisky*, a kevésbé erős italok részaránya pedig 59,1 százalékra emelkedett.

Hódít a cooler

Az alkoholtól való fokozatos elfordulás nagy riadalmat okozott a szesziparban, amelynek eladásai és profitja újabban évről évre mérséklődik. Több híres italgyártó cég jutott csődbe, a talponmaradtok pedig megkezdtek önmaguk áramvonalasítását: a *termelékenység növelésével, valamint a költségek csökkentésével igyekeznek ellensúlyozni a veszteséget*. A védekezés egyik jellemző formája a *cégházasságok, az egyesülések számának gyarapodása*. Egy esztendő alatt 28 szeszipari vállalat választotta az összeolvadást. (Érdemes megjegyezni, hogy a 28 cég alaptőkéjének összege meghaladja a 8 milliárd dollárt). A szeszipari vállalatok a cégházasságoktól azt remélik, hogy az anyagi erőforrások és a termelőeszközök összevonásával még gazdaságosabbá tehetik termelésüket és ellenállóbbak lesznek a fogyasztás további csökkenésével szemben.

A piacutató intézetek egybehangzó jelentései szerint az elkövetkező esztendőkből tovább mérséklődik az USA-ban a magas alkoholtartalmú italok fogyasztása. Véleményük szerint fel kell ké-

szülnie arra, hogy ez a folyamat visszafordíthatatlan. Az érdekelt vállalatok „vették” a piacutatók jelzéseit, s hozzáláttak termelési szerkezetük átalakításához. Mindenekelőtt *igyekeznek érdekeltségeket szerezni a jó konjunktúrát élvező bõripari vállalatokban*. A borfogyasztás az Egyesült Államokban évről évre növekszik, s a bõripar hosszabb távon is kifizetődő vállalkozásnak tűnik. A bõriparban rejlő üzleti lehetőségeket a japánok is megéreztek. A szigetország vállalatai sorra szereznek érdekeltségeket a kaliforniai borgazdaságokban.

A szeszipari vállalatok meredeken csökkentik *whisky* termelésüket, és egyre több, kevesebb alkoholt tartalmazó *koktélt* állítanak elő. Rohamosan növekszik az USA-ban az úgynevezett *coolerek* népszerűsége és fogyasztása. A cooler igen alacsony alkoholtartalmú szénsavas gyümölcsle, melyet 2-3 deciliteres üvegekben árulnak.

Kedvező üzletmenetről adhatnak számot az amerikai sörgyárak is, hiszen a *sõrfogyasztás az USA-ban dinamikusan növekszik*. A piacon a hazai termékek nagy választéka mellett sok a licenc alapján gyártott, valamint az importból származó sör. A sõrfogyasztási szokások is átalakultak az elmúlt évtizedben: a „*testes*” sörök rovására megnövekedett a *könnyű sõrfélék* fogyasztása. A sörök többsége *környezetbarát műanyag és fémdobozban* kerül forgalomba, a dobozok 2,3 és 5 decilitert tartalmaznak a közkedvelt nedűből.

Az alkoholfogyasztás visszaszorulásának egyértelmű nyertesei az üdítőital- és gyümölcsle-gyártó vállalatok, amelyek forgalma és profitja évről évre meredeken emelkedik. A várható veszteségek ellensúlyozására az amerikai szeszipari cégek igyekeznek már most *bõvíteni profiljukat*: érdekeltségeket szereznek kevésbé hanyatló iparágakban, s tőkével is bekapcsolódnak az élelmiszer előállításába és kereskedelmébe.

Gara Szabolcs

Gogol-bemutató a Katona József Színházban

A magunk revizora

Koszlott falak, itt-ott beszakadt mennyezet, középen hosszú, bádoglepű asztal, ócska székekkel, mögöttük a mindenhol oly ismerős viharvert munkahelyi öltözőszekrény sor; egészen hátul, a bejárat fölött száradó holmikkal teli fregoli. Balra, oldalt, nyitott liftakna; egy ki tudja mikor elakadt, kissé félrebillent felvonozó lóg benne. A színpad másik oldalán, elöl, plafonra szerelt ventilátor hosszú szárnyai kavarják lomhán az álló leget. Friss lég ugyanis aligha van itt; minthogy sehol egyetlen ablak vagy látható szellőzőnyílás. Az egész alagsort áthatja valami reménytelen, időtlen áporodottság.

Khell Csörsz díszlete tulajdonképp szigorúan realista, hiszen minden egyes eleme kinos pontossággal mai életünkből vétetett, de éppen, mert ilyen tömény együttesükben találja elénk egy szétmálló világ rekvizitumait, az összehatás szinte szürreális, a színiatmoszféra sűrűbb, a látvány bizarrabb, mint a valóságban. Ez a felsrófolt hitelesség nem idegen Gogoltól; nevezhetjük annak a bizonyos *fantasztikus realizmusnak* is, amelyről például *Tovsztonogov* — egykori nevezetes rendezése kapcsán — úgy beszélt, mint *A revizorban* megteremtendő színpadi világ alapkövetelményéről.

Most, a Katona József Színházban *Zsámbéki Gábor* is ezt a *valóságon túllendülő* valóságot keresi; egy jellegzetesen jelenidejű, ugyanakkor általános közeget, a keserves muccsaiság kvintesszenciáját. Nem véletlen, hogy ebben az előadásban a polgármester darabvégi, kétségbeesett kifakadását — „*Mit röhögtek? Magatokon röhögtek!*” — nem a többi szereplő felé, hanem a közönséghez fordulva üvölti *Blaskó Péter* elgyötört hivatalnok.

Mégis megkerülhetetlen a kérdés: miért szállítja le *A revizor* világát ez a rendezés ennyire — a szó szoros értelmében az *alagsorba*?

szedett-vedett, agyonhordott darabokat viselnek — ekként a járásbíró (*Vajda László*) inkább éjjeliőrnek tűnik, a postamester (*Rajhona Adám*) mintha valami piszkos fusimunkából jönne, a kórházi főgondnok (*Balkay Géza*) jól fésült téeszofőr, a tanfelügyelőt (*Gelley Kornél*) az aggok menhelyén öltöztették, Dobcsinszkij (*Végyvári Tamás*) és Bobcsinszkij (*Szacsavay László*) a két földbirtokos, most szállt le a traktorról, a járási orvos (*Benedek Miklós*) amolyan deklaszált, talponálló-törzsvendég értelmiségi külsejét hordozza. Maga a polgármester pedig legfeljebb egy vidéki kisüzem raktárvezetőjére hasonlít. Mindezek a külsőségek annál is inkább döntő jelentőségűek, mert e játékmódjában összehangolt, erőtlen színészi jelenlétre épített előadásban szerencsére *nem maradnak pusztán külsőségek*. A díszlet és a jelmezek levegője szinte beleivódik a szereplőkbe, mindenki magán és magában hordja a környezetét; jellemekbe, figurákba és gesztusokba oltja át ezt a beltenyészetet. Vagyis az itt látható világ *önmagán belül* dermesztően hiteles.

És hiteles az *átfogó* rendezői koncepció felől nézve is, melyet megvalósít. A szereplők erősen hangsúlyozott „szociológiai áthelyezése”, radikális társadalmi *lefokozása* ugyanis csak azzal magyarázható, hogy *Zsámbéki* továbbgondolta *A revizor maiságának*, a „Magatokon röhögtek!” igazságának logikus következményeit. Ezért, hogy nála nem egy város vagy járás vezetői, felelős beosztású tisztségviselői, azaz nem a „hatalmi elit” tagjai kerülnek viszonyba a revizorral, illetve a tőle való félelemmel, hanem éppenséggel az úgynevezett egyszerű emberek, a mindennapok figurái. Maga a társadalom vizsgálja le „revizorból”; *mi, mindannyian*, a zsigereinkben érezzük a világuni-
jekt.

Zsámbéki rendezése azt mutatja meg, hogyan *hasonít magához* mindent ez a nagyon öntörvényű, természetében nagyon zárt és homogén világ — még a felügyeletére hivatottakat is. Bán agresszíven paprikajancsis Hlesztakovjának revizorra emelésével ez a színpadi társadalom voltaképp a saját „énképét” vetíti ki.

És ezért több egyszerű ötletnél az előadás befejezése is. Ez az új, kétségkívül eredeti megoldás, amely szerint az igazi revizor (*Máté Gábor*) már az utolsó jelenetben, a leleplező levél felolvasása alatt némán elvegyül a társaságban, szemés fültanúja a kirobbanó botránynak, majd amikor felszólítja az egybegyűlteket, hogy egyenként fáradjanak utána, és átjárónak véelve, óvatlanul belép a liftaknába, akkor a tanfelügyelő, az állandósult delírium bambaságából egy pillanatra felrévedve, remek reflexszel, egyetlen gombnyomással kioldja feje felett a súlyos fülkét. A hirtelen lezuhanó vaszekrény alól még egy kiáltás sem hallatszik. Elintéztetett.

Az alagsori világ kiiktatta a *csakugyan felülről* jött kívülről, a kéréletlennek vélt *másfajtat*. Így törvényszerű: ennek a társadalmi képződménynek létérdeke, hogy ne kényszerüljön valódi vizsga elé. A reflektorok kialvó fényében még látjuk a hatalmas ventilátor egykedvűen, de rendületlenül továbbforgó lapátjait.

Az értelmezés következetes gondolatmenetében, és az annak megfelelően kidolgozott, átél, szenvedélyes és eleven játékból, tehát végső soron a *rendezésnek a színészi munkában megnyilvánuló eredményeiben* igazolódik az előadás. Blaskó energikusan végigvitt polgármesterében a riasztó kisc-

italok arustas...
sát igen szigorú előírások szá-
bályozzák. Alkoholos italt — a

Az életmódkutatók adatai szerint az amerikaiak naponta csaknem nyolc órát töltenek már el a televízió képernyője előtt. Ennek az időnek egy része úgynevezett háttértelevíziózás, amikor a műsor közben olvasnak, beszélgetnek vacsoráznak, egyszerűen nem igazán figyelnek oda a képernyőre. Az Egyesült Államokban a nézőnek van miből válogatnia, más kérdés a műsorok többségének silány minősége. Krimik, cowboyfilmek, baseballmérkőzések, gyermekshow-k és tömegtelen mennyiségben hirdetéseket követik egymást szinte menetrendszerűen. Felüldülésnek számít az igazán profi híradó, a színvonalas koncertközvetítés, a bámulatos természetrajzfilmek sora, valamint a politikai vitaműsor.

Disney-csatorna

Gyakorlatilag ezek a műsorok jellemzik az úgynevezett kereskedelmi csatornákat, amelyek az országos teleyíziós hálózatok jóvoltából, előfizetési díj nélkül láthatók az ország egész területén. A séma műsorokban elfáradt nézők azonban a kereskedelmi adók helyett mindinkább a kábeltellevíziós hálózatok műsoraira kapcsolnak. Az országban 750 kábeltellevíziós hálózat működik, általában havi két dollár előfizetési díjért kínálják műsoraikat. Az egyik legutóbbi tömegkommunikációs vizsgálat szerint 42 millió amerikai háztartás fizet elő a kábeltévére. Egy-egy család általában 10-15 adót „jár”, a havi tévészámra így 20-30 dollár körül mozog.

Ez a szolgáltatás gyakorlatilag az ország egész területén igénybe vehető. A 750 hálózat kiméletlen harcot folytat egymással az előfizetőkért: egy-egy háztartás a gyakorlat szerint

KÁBELTELEVÍZIÓZÁS AZ USA-BAN

Házhoz megy a Playboy

20 adónál többre nem szokott előfizetni, s a piacon mindenki szeretne megélni. Tehát igen széles körű, specializált programot kínál a nézőknek. Kéne lenne felsorolni a 750 tévé-társaság profilját, a legnépszerűbbek „szakosodása” viszont sok tanulsággal jár. Legalábbis arra vonatkozóan, mit szeretnek nézni szabadidejükben az amerikaiak.

Szinte minden háztartás előfizet a sportcsatornára, amely 24 órán át sokféle viadalt közvetít a világ minden részéről. Hasonlóan népszerű az Atlantából sugárzott CNN-műsor, amely ugyancsak 24 órában kizárólag híradót ad. A néző a nap bármely órájában és percében friss hírekhez juthat a világról és az Egyesült Államokról. Több kábeltellevíziós hálózat csak játékfilmeket vetít, de ezt is „szakosodva”: az egyik adón csak klasszikus, a másodikon csak külföldi, a harmadikon csak zenei filmeket sugároznak, s a sort még hosszasan lehetne folytatni.

A Playboy-csatornán többnyire szexfilmeket adnak, a Disney-csatorna pedig kizárólag a gyerekeké. Két kábeltellevíziós társaság pedig reggeltől reggelig videoklipeken a legújabb, illetve az örökzöld slágereket juttatja el a nézőkhöz. Nagy népszerűségnek örvendenek a „bevásárlócsatornák”. A nézőnek az áruházak és a nagykereskedők képernyőn kínálják portékáikat ármegjélessel, s akinek kedve támad vásárlásra, telefonon, a hitelkártyája terhére azonnal meg is rendelheti

az árut. A „vásárolj papucsban!” adók évi 8-10 milliárd dolláros forgalmat bonyolítanak le.

Megzavart műsortolvajok

A kábeltellevíziók egy része a gazdasági adásokra szakosodott. A Financial News Network például éjjel-nappal tudósít a világ tőzsdéinek híreiről. Sokan fizetnek ó a meteorológiai kábeltévére, amely egész napon át időjárás-jelentést ad: beszámol a helyi, az országos és a külföldi helyzetről, külön tájékoztatást ad a hajósoknak, a pilótáknak, a turistáknak, a mezőgazdáknak stb. Igencsak sokan veszik igénybe a szórakoztató show-műsorokat sugárzó állomások szolgáltatásait, valamint a spanyol, a kínai, a japán és a többi idegen nyelvű kábeltellevíziós hálózatokat. Az amerikai nézőnek az is vonzó, hogy a kábeladók egy része a műsort nem szakítja meg folyton hirdetésekkel. Az HBO elnevezésű „otthoni mozi” például azért is terjedt el az egész országban, mert a 24 órán át sugárzott filmadásokat egy hirdetés sem tördeli szét.

A „kábeles piacot” néhány nagy televíziós társaság tartja ellenőrzése alatt, meglehetősen kevés az önálló társaságok száma. A „tévécapák” egynémelyike 50-60 társaságot is a magáénak mondhat. Nem csekély a bevételük az előfizetési díjakból, a hirdetések — már ahol van — sugárzásáért kapott összegekből.

Igen, nem olcsó az adók működtetése. Mindenekelőtt hatalmas pénzeket kell kifizetni a kábeltellevíziós hálózatok „táplálásáért”: nagy összegek a filmek és egyéb műsorok jogdíjai, sokat kell költeni a sportesemények közvetítési jogainak megszerzésére. S nem olcsó a hálózat működtetése sem. A műsorokat általában műholdon át sugározzák a nagy ország egész területére, s az elosztóantennákat, illetve parabólákat, valamint a kábeleket is a társaságok működtetik. (Az USA-ban meglehetősen sokan „lopják” házi parabolaantennával a kábeltellevíziós hálózatok műsorait, ezért a tervek szerint olyan jeleket fognak bekeverni az adásba, amelyek a dekódérral nem rendelkező műsortolvajok számára lehetetlennek teszik a vételt. A dekódert viszont csak az előfizetők kapják meg. Hírek szerint már virágzik az Egyesült Államokban a dekóderek illegális gyártása és kereskedelme...)

A vezető amerikai kábeltellevíziós hálózatok — a Time tulajdonában lévő American Television, a Tele-Communications Inc., a Viacom, a Turner Broadcasting System, a Home Shopping Network és a többiek — országszerte hatalmas reklámhadjáratot folytatnak saját adók népszerűsítésére. A műsorok minőségén túl fontos tényezője a harcnak az előfizetési díj mértéke is. Ezen a területen 1987 eleje óta szabad a verseny. A népszerű csatornák nem is késlekedtek az áremeléssel,

arra számítva, hogy a néző úgysis ragaszkodik megszokott műsoraihoz.

Az előfizetőkért és a profitért folytatott küzdelem új fejezete egy most induló kábeltellevíziós vállalkozás. A szakemberek már azt hitték, hogy a kábeltévézést nem lehet fokozni, már mindent kitaláltak, de a jelek szerint ez nem így van. Nemrég kezdte meg működését a Request Television, vagyis a kívánságtelevízió. Kilenc nagy hollywoodi filmstúdió áll a vállalkozás mögött, amely az előrejelzések szerint 1995-ben már 2.1 milliárd dollárt hoz majd a konyhára. A szolgáltatás újdonsága, hogy a nézőnek nem kell előfizetnie kábeltellevízióra, hanem kap egy, a legújabb filmekből álló „étlapot”. Kiválasztja az őt érdeklő filmeket, felhív egy számot telefonon, s a film „kisugározzák” lakására. Egy-egy rendelt film ára átlagosan négy és fél dollár (két dollárral olcsóbb, mint a mozijegy) és még a moziba sem kell elmenni. A hónap végén természetesen megérkezik a számla. A kábeltévé „iparág” szakemberei szerint ez a szolgáltatás bombasikerre számíthat, ugyanis a legújabb filmeket sugározza, s nem sokkal drágább, mint a videóra vett filmek kölcsönzése. A kényelemről nem is beszélve.

Kivánságra

A háromnegyedezer kábeltellevíziós társaság felveszi az új versenytárs által odadobott kesztyűt. Kínálatukra ők is rátesznek egy „lapáttal”, igyekeznek érdekesebbé tenni műsoraikat: jobb filmeket adnak, több az élő adás és javítják a technikai feltételeket. Ki tudja, nem kizárt, hogy jövőre a statisztikák már napi kilenc tévé előtt, vagy közelében töltött óráról adnak majd számot.

(— asz —)

tudna leginkább megbizonyosodni a sandinisták békére való készségének őszinteségéről.

Nicaraguaai kormánykörök tegnap jelezték, hogy

Daniel Ortega nicaraguaai elnök a közeljövőben levelet intéz az amerikai elnökhöz

és ebben javasolja az 1985-ben megszakadt közvetlen párbeszéd újbóli felvételét.

Reagan elutasította Byrd szenátor indítványát. Az ellenforradalmárok támogatásának híveivel tartott találkozóján, tegnap a Fehér Házban, az elnök elzárkózott a közvetlen párbeszéd felújításától. Az elnök tavaly novemberben, az Amerikai Államok Szervezetének értekezletén már egyszer elutasította a közvetlen tárgyalások javaslatát. Tegnap ugyanakkor

Jeremiás eröket vont össze Pretoria

Lisszabon, január 23.

Az angolai kormányerők dél-afrikai csapatokkal állnak harcban az ország Bié és Cuando-Cubango nevű déli tartományaiban — közölte a luandai nemzetvédelmi minisztérium.

Pedro Maria Tonha angolai nemzetvédelmi miniszter az Angop hivatalos hírügynökség tudósítása szerint elmondta:

a harcok mélyen az ország területén belül — a namíbiai határtól 300—580 kilométerre északra — folynak.

Tonha közölte azt is, hogy Pretoria jelentős eröket vont össze Angola namíbiai határa mentén, s még nagyobb szabású agresszióra készül az ország ellen. Dél-Afrika az Unita nevű angolai ellenforradalmi csoportot akarja ily módon támogatni, amely mind több állását kénytelen feladni a kormányerőkkel szemben — mondotta a nemzetvédelmi miniszter.

Pretoria még tavaly novemberben elismerte, hogy egységei az Unita fegyvereivel vállaltva harcolnak Angola déli részén.

bár a dél-afrikai csapatok — ugyancsak pretoriai közlés szerint — decemberben állítólag megkezdték kivonulásukat Namíbia irányában. A harcoktól sújtott Cuando-Cubango tartományon keresztül húzódik a stratégiai fontosságú Benguela-vasútvonal, amely Zaire és Zambia nyersanyag-lelőhelyeit köti össze Angola atlanti kikötőivel, s amely az egyik elsődleges célpontja az Unita szabotázsakcióinak.

200,9 rubel, vagyis kétszeres összegnek mondható. A naplóból kiderül, hogy 1987-ben havi átlagban 18 rubel volt a lakbér, további öt rubel ment el a villany- és gázzámlára, 2,5 rubel a telefonra. Mosatásra és vegytisztításra 7 rubelt költöttek; utazási bérletre 12-t, könyvre, újságra, mozi- és színházjegyre, a kislány iskolai felszerelésére 5,5 rubelt. A kislány még óvodás, érte 14 rubelt fizettek be.

Következik az oly sokat vitatott rovat, amelybe az élelmiszerekre kiadott ösz-

mind többen kényszerülnek a kolhozpiacokon áru után nézni, ami legalább minőségileg kifogástalan, viszont 5-10-szer drágább az állami árnál. A vita odáig fajult, hogy az illetékesek fejére olvasták: az általánosító statisztikákkal csak a küszöbönálló árrendezést (magyarán: áremelést) kívánják előkészíteni.

Az Izvesztija szerkesztősége széles körű vita kibontakozásának adott teret, s elsősorban nem azért, mert a levelek aláírói azzal fejezték be a sorokat, hogy tudják, úgysem közlik

LICITÁLÁS A HULLÁMHOSSZAKRA

Nagy üzlet a rádiózás

Stanley Levinson jelentése:

Az üzleti szellem végleg betör a brit rádiózásba. A tory kormány ugyanis azt tervezi, hogy megtörve véglegesen a BBC monopóliumát, kiárusítja a frekvenciákat, és lehetővé teszi több száz kereskedelmi jellegű rádióadó működését a szigetországban. A jelenlegi helyzetben a londoni rá-

dióadó — a BBC-nek — négy országos hálózata működik, továbbá helyi adók Skóciában, Walesben és Észak-Írországban. A BBC adásait továbbá 30 helyi állomás „teríti” a szigetország legkülönbözőbb részein. Helyi jellegű kereskedelmi adók is működnek még Nagy-Britanniában, számuk mintegy félszáz,

ezek bevétele tavaly százmillió fontsterling volt.

A tory kormány tervei szerint 1990-ig további három országos rádióállomást hoznak létre, s lehetővé tennék, hogy több száz kereskedelmi jellegű rádió is működhessek. A hullámhosszokat

a legtöbbet ígérő licitálóknak adnák el.

A tory kormány elméletileg azzal érvel, hogy ily módon a brit hallgatóknak nagyobb lehetőségük lenne megválasztani, hogy mely rádióadók műsorát hallgassák, nem szabad azonban egy pillanatra sem elfelejteni azt, hogy kereskedelmi adókról lévén szó — a legfőbb indíték mégis csak — a nyereség...

Japán AIDS-riadó

Japánban gyanúsak a külföldiek! A szigetországban az AIDS, a halálos kór feltűnését egyértelműen nekik tulajdonítják, noha a szextúrákról hazatérő japánok is magukkal hurcolhatták a betegséget. Japán egyelőre a drákói szigorúknak köszönheti, hogy napjainkban „csupán” négyezerre teszik a vírus-hordozók számát, hivatalosan pedig 298 megbetegedésről tudnak. Az első beteg egy amerikai katonai támaszponton „dolgozó” japán prostituált volt, aki azóta meghalt. Feltűnő, hogy az első férfi beteget csupán tavaly szeptemberben regisztrálták. Az országba utazó külföldiektől AIDS-igazolásokat kérnek, s már a vírus-hordozók előtt sem emelkednek fel a határsorompók.

Országos felvilágosító kampány indult arról, hogy tulajdonképpen mi is az AIDS és hogyan terjed. A félelem miatt befellegzett a szextúráknak, rohamosan emelkedik a gumi óvszerek

eladása, s a kormány 10 millió jent (65 ezer dollár) csak arra szánt, hogy átvizsgálják a nagyrészt amerikai eredetű vérkészítményeket.

Az áprilisban kezdődő újabb pénzügyi évben nem kevesebb, mint 2,3 milliárd jent fordítanak az AIDS-elleni harcra, s az Egészségügyi Világszervezetnek 1,5 millió dollárt utalnak át a kutatások meggyorsítására. Japán alaposan felkészült a legrosszabra is. A központi kórházak 40 százalékát tudják napok alatt átalakítani az AIDS-betegek fogadására. A veszélyeztetett szakmában dolgozókat kötelezik a szűrővizsgálatokra, ennek megtagadása, vagy hamis információk közlése pénzbüntetéssel von maga után. Még nagyobb szigorral sújtanak le azokra az orvosokra, akik kiadják a titkos adatokat. Az illetékteleneket tájékoztatókat fél évtől egy évig terjedő börtönbüntetésre ítélik.

Sz. Cs.

KANADA-AKCIÓ

Tevebőrben volt a hasis

Moszkva, január 23.

Kanadában hamarosan megkezdődik azoknak a kábítószerkereskedőknek a pere, akik tavaly tevebőrbe csomagolt, nagy mennyiségű hasist próbáltak Pakisztánból a Szovjetunió területén át Kanadába csempészni. A szovjet vámhatóság a 120 millió dollár feketepiaci értékű szállítmányról értesítette a kanadai hatóságokat.

A „Kanada-akció” eredményeként sikerült felgöngyölyteni a nemzetközi csempészhálózatot. A tárgyaláson a vád tanújaként részt vesz a szovjet állami vámhivatal képviselője is.

A sikeres akció kapcsán Vitalij Bojarov, az állami vámhivatal helyettes vezetője a TASZSZ szovjet hírügynökség munkatársának elmondta: a Szovjetunió kész a legszélesebb együttműködésre a kábítószer-ellenes harcban. A „Kanada-akció” során szerzett gyakorlati tapasztalatok lehetővé teszik a külföldi partnerekkel fenntartott munkakapcsolatok elmélyítését — hangsúlyozta a szovjet vámügyi illetékes.

AZ IDŐ SODRÁBAN

①

Két esztendővel ezelőtt, szeptember 22-én, a New York-i Plaza szállóban az Egyesült Államok, Nagy-Britannia, az NSZK, Franciaország és Japán pénzügyminiszterei, valamint a központi bankok vezetői megállapodtak abban, hogy összehangolt akciósorozattal megállítják a dollár „magasrepülését”, és csökkentik az amerikai valuta árfolyamát a vezető nyugati pénzekéhez képest. A dollár értékvesztése érdekében az Egyesült Államok által kezdeményezett művelet olyannyira „sikerült”, hogy két évvel a Plaza-megállapodás után az amerikai valuta árfolyama a jénhez képest 60, a nyugatnémet márkához képest pedig több mint 40 százalékkal csökkent.

A Plaza-megállapodást aláíró országok kénytelenek voltak elfogadni az USA-nak a dollár értékvesztésére irányuló nyomását, hiszen az akkor túlértékelt dollár miatt évről évre növekedett az amerikai külkereskedelmi mérleg hiánya. Márpedig az amerikai gazdaságnak is az export az egyik hajtóereje, de a gyenge nyugati valuták akkor nem az USA kivételét, hanem az oda irányuló exportot segítették elő. Különösen Japán és az NSZK halmozott fel nagy többletet az Egyesült Államokkal lebonyolított kereskedelmében.

②

Az összehangolt akció néhány hónap alatt kicsúszott a három nyugat-európai ország és Japán ellenőrzése alól, a dollár árfolyamának látványos zuhanása gyakorlatilag Washington szája íze szerint történt. Az amerikai gazdaság vezetői 1985 végén azt várták a gyengülő dollártól, hogy az elősegíti a ha-

HULLÁMZIK A DOLLÁR

zai árucikkek exportját, s egyúttal jócskán lefékezi az importözönt. A várakozások azonban a dollár folyamatos gyengülése ellenére sem teljesültek. Sőt, 1986-ban az USA külkereskedelmi mérlegének hiánya minden korábbi rekordot megdöntött, s elérte a 170 milliárd dollárt. (Ugyanebben az évben a költségvetési deficit 220 milliárd dollár volt. A hiányok fedezésére az USA kénytelen volt külföldi pénzeszközöket is bevonni, s ma a nyugati világ első számú gazdasági hatalma a világ legnagyobb adósságállománnyal rendelkező országa.)

Tavaly és az idei év eddig eltelt részében az amerikai export növekedési üteme jócskán elmaradt az importétól. Ennek oka egyrészt az, hogy gyenge az amerikai áruk iránti külföldi kereslet, másrészt pedig a magas ár miatt egyre kevésbé versenyképesek az USA termékei a világpiacon. Nem véletlen, hogy a kedvezőtlen exportteljesítmények láttán az amerikai vállalatok többsége hozzálátott önmaga „áramvonalasításához”: átszervezik a termelést, csökkentik az önköltséget, fokozzák a gépesítést, és számottevően visszafogják a fizetések emelését, sőt sok esetben bérfelfagyasztásban, átmeneti bércsökkentésben állapodnak meg a szakszervezetekkel.

Miközben az amerikai export csak kis mértékben bővül, a behozatal üteme változatlan. A dollár értékvesztése ugyan megrágtotta az importot, de a külföldi exportőrök mozgósították termelési tartalékaikat annak érdekében, hogy áraik ne emelkedjenek valutájuk erősödésével azonos mértékben, s egyúttal ne kényszerüljenek amerikai piaci részesedésük csökkentésére. Az elmúlt két évben ugyan emelkedett a nyugatnémet szerszámgépek, a japán gépkocsik és elektronikai termékek ára az USA-ban, de távolról sem 60, illetve 40 százalékkal. Az Egyesült Államok szállítói a felek szerint sikeresen csökkentették exporttermelésük önköltségét, s hajlandók áráldozatok megtételére is. Ráadásul az amerikai vásárlók — a statisztikák tanúsága szerint — még a korábnál magasabb áron is szívesen veszik a hazainál olcsóbb és sok esetben jobb minőségű termékeket, a „megszokott” márkákat.

③

Tavasszal az amerikai pénzügyi vezetők azon a véleményen voltak, hogy már eleget gyengült a dollár, s a nemzetközi pénzügyi rendszer stabilitása érdekében az akkor kialakult valutaárfolyamok fenntartása a kívánatos. Ugyanezt a véleményt vallották magukénak a meg erősödött valutájú országok gazdasági vezetői is, hiszen a dollár további gyengülése, illetve saját valutájuk további erősödése már zavarral fenyegetett exportjuk alakulásában. Egy párizsi tanácskozáson megállapodásba is foglalták a kívánalmakat: az úgynevezett Louvre-megállapodás szerint kívánatos stabilizálni az árfolyamarányokat, s amennyiben jelentősebb eltérések alakulnak ki, a központi bankok dolláreladással és -vétellel szabályozzák a piacot.

Időközben mind kedvezőtlenebb statisztikák láttak napvilágot az USA külkereskedelmi mérlegéről. Júliusban például a havi

deficit 15,7 milliárd dollár volt, s az előrejelzések szerint a külkereskedelmi mérleg hiánya idén ismét 160 milliárd dolláron felül lesz — szemben a tervezett 140 milliárddal. (Érdeemes megjegyezni, hogy a dollár gyengülése, illetve a nyugatnémet márká erősödése következtében a világ vezető exportőr országa már nem az USA, hanem az NSZK.)

Az amerikai törvényhozásban az import visszaszorítását követelő protekcionista nyomás párhuzamosan erősödik a külkereskedelmi mérleghiány romlásával. A hónapok szeretének a behozatalt adminisztratív eszközökkel visszaszorítani, a kormányzat — amely a szabadkereskedelem hívének vallja magát — egyelőre ellenáll a nyomásnak. Kérdés azonban, meddig lesz képes kifogni a szelet a protekcionista intézkedések meghozatalát követelő törvényhozás vitortájából? Augusztus második felében — átmeneti emelkedés után — egy hét alatt 6 százalékot veszített értékéből a dollár a jennel szemben, 4 százalékot pedig a márkához képest. A dollárárfolyam újabb zuhanását evvrszról a kedvezőtlen külkereskedelmi statisztikák váltották ki, másrészt pedig az amerikai gazdaság lelassult növekedése. (Míg az első negyedévben a bruttó nemzeti termék 4,4 százalékkal bővült, a második negyedben a növekedés csak 2,3 százalék volt — jóval kevesebb a vártnál.) Az amerikai valuta újabb „mélyrepülését” nem tudták megakadályozni dollárvásárlással a nyugat-európai központi bankok, s a nvár végén mindenki igyekezett „menekülni” a dollártól: a nagymértékű pénzügyi dolláreladások tovább csökkentették a „zöldhasú” erejét.

④

Augusztus utolsó harmadában egy dollár már csak 1,81—1,82 nyugatnémet márkával, 142,1 jennel, 1,5 svájci frankkal, 6 francia frankkal volt egyenlő, s a fontért 1,6 dollárt adtak, majd szeptemberben tovább zuhant az árfolyam. A Wall Street pénzügyi szakembereinek véleménye szerint a dollár még mindig nem elég gyenge ahhoz, hogy számottevően csökkenjen a külkereskedelmi mérleg hiánya. Ez a megállapítás egyúttal azt is sejteti, hogy egyelőre nem lehet számítani az amerikai valuta erősödésére. (Az amerikai árucikkek körül tehát valami nincsen rendben, hiszen — elvben — jócskán növekednie kellene a gyenge dollár mellett a kivitelnek. A világpiac ítélete azonban felrúgta a szabályokat...)

Természetesen még a legdörzsöltebb „pénzügyi rókák” sem mernek egyértelmű jóslásokba bocsátkozni a dollár árfolyamának alakulását illetően. Többségük azonban arról tájékoztatja ügyfeleit, hogy a dollár árfolyama az év hátra levő részében valószínűleg tovább fog csökkenni. Ezt a véleményt osztja a „hivatalos” Washington is, amely mindaddig nem látná szívesen az amerikai valuta erősödését, ameddig érezhetően nem mérséklődik a külkereskedelmi mérleg hiánya. A Plaza- és a Louvre-megállapodás többi aláírója pedig nincsen abban a helyzetben, hogy számottevően befolyásolni tudja nemzeti valutája, illetve a dollár árfolyamát...

(— asz —)

AK

dőtüzek Államokban

embernek kellett elhagynia lakóhelyét, bár a lángok csak mintegy száz házat nyeltek el. Kalifornia több körzetét máris katasztrófa sújtotta övezetnek kellett minősíteni. Az okozott kár rendkívül nagy, mert hatalmas területen pusztultak el az erdőségek.

Néhány körzetet olyan füstfelhő borít, hogy a tűzoltó helikopterek, repülőgépek nem tudják megközelíteni azokat.

Számos útvonalat le kellett zárni, így a nevezetes Yosemite Nemzeti Park egyik bejáratát is. A lángok sok helyen pusztítottak el távvezetőket, telefonvonalakat is.

Mivel az időjárásban a meteorológusok szerint nem lehet kedvező változásra számítani az elkövetkező néhány napban, a tűzoltók, akik hatodik napja küzdenek a lángokkal, nem sok jóra számíthatnak. Az erdészeti szakértők szerint, ha nem jön a közeli jövőben eső, akár hét-nyolcszáz ezer hektárnyi erdő is a tűzvész áldozata lehet.

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIO

Szeptember 5., szombat

KOSSUTH:

14.00: Hírek, Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: A hét embere. — 14.20: Mindennapi irodalmunk. — 14.50: Boris Christoff operariákat énekel. — 15.24: Új Zenei Újság. — 15.54: Reklámparádé — 16.00: 168 óra. — 17.30: Népdaladók hangalbuma. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvújdonságok (x) — 18.30: Hírek, Időjárás, Sport. — 18.45: Az öreg hölgy látogatása. Friedrich Dürrenmatt tragikus komédiájának közvetítése a Vigaszínházból. — 21.02: Örökzöld dalok. — 22.00: Hírek, Időjárás. — 22.10: Sport híradó. — 22.25: A Berlini Rádió szimfonikus zenekarának hangversenye. — 23.45: Gustav Leonhardt csembalóját. — 24.00: Hírek, Időjárás. — 0.15—5.50: Éjféli után.

PETŐFI:

14.00: Magunkat ajánljuk, változatok a szórakozásra. — 17.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 17.05: Híres tenoristák. — 17.30: Húszas Stúdió. — 18.30: Nyolc rádió nyolc dala. — 19.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 19.05: Rivaldafényben Fred Astaire. — 19.30: Spanyol muzsika színtetizátorra. — 20.00: Muzéális nőférfivételekből. — 20.20: Slágerről slágerre — 21.00: Hírek, Időjárás. — 21.03: 168 óra. — 22.30: Nemcsak zene. — 23.00: Hírek, Időjárás. — 23.10: Sport hírek. — 23.15: A Travolta-sztori. — 0.15—5.50: Éjféli után.

BARTÓK:

14.05: Lemezbörze helyett. — 15.00: Hi-Figyelő. — 15.30: Annie. Részl. Strouse zenés játékból. — 16.00: Zempléni Mária énekel. Hegedűs Mónika fuvolázik. Szabóy Márta és Varasdy Emmi zongorázik. — Kb. 17.00: A Lipcsei Rádió énekkara romantikus kórusokat énekel. — 17.20: Az English Concert játszik. — 17.57: Magyar zenészek. — 18.30: Mindennapi irodalmunk. — 19.00: Hírek, Időjárás Műsorismertetés. — 19.05: Zenekari muzsika. — 19.40: Cimarrósa: A poruljárt nagyravagyó. Kétfelvonásos vígopera. — 22.20: Az utolsó rádiórendezés. Szász Péterre emlékeztünk. Történet az emberről... — 23.30: Hírek, Időjárás.

Szeptember 6., vasárnap

KOSSUTH:

6.00—7.30: Jó reggelt! — 7.30: Új utakon, akadályokkal. — 8.00: Hírek, Időjárás. — 8.05: Sport hírek. — 8.10: Őt kontinens hét napja. — 8.25: Énekszóval, muzsikával. — 8.54: Reklám. — 9.00: Aki a szeretetet álmolta a vászonra. Huszár Zoltánra emlékeztünk. — 10.00: Hírek, Időjárás. — 10.05: Édes anyanyelvünk. — 10.10: A világira gyöngyszemei. — 10.20: Örökzöld dalok. — 11.00: Gondolat-Jel. — 12.00: Déli Krónika, Sport. — 12.15: Harminc perc alatt a Föld körül. Nemzetközi magazin. — 12.45: Városkapu. — 12.55: Klasszikus operettek. — 13.20: A az élő népdal. — 13.30: Szonda. — 14.00: Hírek, Időjárás, Műsorismertetés. — 14.10: Művészlemez. — 15.03: Húsz óra. — 16.00: Hírek, Időjárás, Műsorismertetés. — 16.09: A tenorkirály. Részletek Sanley Jackson Caruso életrajzából, jelölés a világhírű énekes lemezeiből. Intermezó a vidámság jegyében. — 17.10: Jelenidőben — munkakultúránkról. — 17.40: Az Állami Népi Együttes felvételeiből. — 18.15: Hol volt, hol nem volt... — 18.30: Hírek, Időjárás. — 18.40: Paraziták. — 19.45: Isaac Stern két hegedűversenyt játszik. — 20.52: Indián alkony. Verseit elmondja Timár György. — 21.00: Töltés egy óráat kedvenceivel. — 22.00: Hírek, Időjárás, Totó. — 22.10: Sport híradó. — 22.23: Bers: Wozzeck. Háromfelv. opera. — 24.00: Hírek, Időjárás. — 0.15—4.20: Éjféli után.

PETŐFI:

6.00: Dallamoktól. — 6.54: Mai programok (x) — 7.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 7.05: Az evangélikus egyház felőrája. — 7.35: Vasárnapi orgonamuzsika. — 7.52: Torna. — 8.01: Hírek, Időjárás. — 8.05: Miért rosszak az emberek Nemzetközi gyermekrádióáttekészttivál. — 9.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 9.05: A Rolling Stones együttes felvételeiből. — 9.35: Szivárvány — a számokról. — 11.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 11.05: Reklám. — 11.10: Vasárnapi koktél. — 12.00: Reklám — 12.03: Jó ebédhez szól a nota. — 13.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 13.05: Mikrofonpróba. — 13.45: Időjárás — és vízállásjelentés. — 14.00: Többet ész-

szel... — 15.00: Hírek, Időjárás, Útközben — 15.05: Táska-rádió. — 16.00: Poptarisznya. — 21.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 21.05: Társalgó. Másfél óra irodalomkedvelőknek. — 22.30: Gonda János szerzeményeiből. — 23.00: Hírek, Időjárás, Totó. — 23.10: Emlékezés Dianára. — 0.15—4.20: Éjféli után.

BARTÓK:

6.00: Hírek, Időjárás. — 6.03: Népszerű muzsika — koránkezdőknek. — Közben 7.00: Hírek, Időjárás, Útközben. — 8.00: Hírek, Időjárás. — 8.05: Műsorismertetés. — 8.07: Időszaki kiállítások (x) — 8.12: Komoly zenei kívánságműsor. — 10.15: Új Zenei Újság. — 10.45: Őt kontinens hét napja. — 11.00: Ferencsik János vezénnyel. Emlékező hangversenyek és operaelőadások. — 12.29: Pjlar Lorenzar operariákat énekel. — 12.55: Kis magyar népraiz. — 13.00: Hírek, Időjárás. — 13.05: Eszperantó híradó. — 13.15: Szép farsza drága gyermek. Apollinaire versei. — 13.20: Kamarazene. — 14.10: Hangos rockenciklopédia. — 15.05: Nagy siker volt! Az MRT énekkarának hangversenye. — 16.10: Rádiószínház. Eljűk túl Micid! Czákó Gábor hangjátéka. — 17.10: Három Vivaldi-concerto. — 17.40: Sass Sylvia felvételeiből. — 18.30: Na maternem jaziku. — 19.00: Hírek, Időjárás Műsorismertetés. — 19.05: In der Muttersprache. — 19.35: A folklór szerepe a mai zenében. — 20.36: A vād szavait hallotta, Zalán Tibor hangjátéka. Zsebrádiószínház. — 20.52: Beethoven: f-moll vonósnyes. — 21.14: Zenekari muzsika. — 22.30: Műhelyek és a/kotók. Lázár Ervin estje a Kossuth Klubból. — 23.30: Hírek, Időjárás.

TELEVÍZIÓ

SZOMBAT

15.25: Képiúság. — 15.30: Képes nóták. Videoklip-összeállítás. — 15.55: Betűreklám. — 16.00: „Faba faragott élet” Dokumentumportré a 84 éves id. Szabó Istvánról. — 16.55: Reklám. — 17.00: Híradó. — 17.15: Mi lett vele? Pál Évával, a Neoton Família volt énekese-jével beszélget Szilágyi János. — 17.40: Jogi esetek. — 18.30: Családi torna. — 18.35: Reklám. — 18.45: Romhányi József-Nepp József: Mézga Aladár különös kalandjai. Magyar rajzfilmsorozat. Superbelium (ism.). — 19.10: Esti mese. — 19.20: Reklám. — 19.30: Híradó. — 20.00: Vers — mindenkinék. Friedrich Hölderlin: Az élet felén. (Szabó Lőrinc fordítása.) — 20.05: Az Őreg, NSZK bűnűvi tévéfilmsorozat. Az ismeretlen nő. — 21.05: Roxinpadon a 25 éves Omega. Közvetítés a Kisstadionból, a zenekar jubileumi koncertjéről. — 22.05: Liam O'Flaherty: Meddőhányó. Tévéfilm. — 23.30: Híradó 2.

2. MŰSOR:

15.50: MOVI-krónika. — 16.00: Tévéegyetem. Természettudományi tagozat, 16. rész: A változó élet (ism.). — 16.50: Képiúság. — 16.55: Atlétikai világbajnokság. Közvetítés Rómából. — 19.40: Domenico Cimarrósa: A porul járt nagyravagyó. Kétfelvonásos opera. Közvetítés a stockholmi Drottningholm Színházból (Az operát a Bartók rádió sztereóban is közvetít.) — 22.20: Képiúság.

VASÁRNAP

8.30: Tévétorna gyerekeknek. — 8.35: Iroda a Piccadillyn. Angol filmsorozat, VI. rész: A Dulverton-smaragd (2.). — 9.00: Akarsz-e bohóc lenni? Bohóc itt-ott, mindenütt. — 9.15: 60 nap alatt a Föld körül Willy Foggal. Spanyol rajzfilmsorozat, XXVII. rész: Rigodon kalandja (ism.). — 9.40: Linda Fotomodell (ism.). — 10.45: Másfél kilométerre a föld alatt. A pécsi körzeti stúdió dokumentumfilmje az uránbányászokról. — 11.25: Emberek a tornyokon. A Szegedi Körzeti Stúdió műsora. — 12.00: Hírek. — 14.00: Képiúság. — 14.05: A Közönségszolgálat tájékoztatója. — 14.10: Betűreklám. — 14.15: Forma-1. Olesz Nagyódi. Közvetítés Monzából. — Kb. 15.25: Reklám. — 16.30: Legyen szerencsénk! Rózsa György műsora. — 17.15: Reklám. — 17.20: Delta. Tudományos híradó. — 17.45: Nézzük együtt — Gerő János íróval. — 18.20: Aruházak ajánlata. — 18.25: Családi torna. — 18.30: Másról másra. I. Gomolya manó és a legyek. Manó és az óriás. Csehszlovák rajzfilm. 2. A kockás filli nyúl. A fényképezőgép. Magyar rajzfilm (ism.). 3. Víztök — csodapók. Az új hály. Magyar rajzfilm (ism.). — 18.50: Reklám. — 19.00: A Hét. — 20.00: Híradó. — 21.10: Irók, színészek és más csirkefogók. Szórakoztató irodalmi est Helgai Jenő műveiből. — 21.30: Szembenéz a stabilizáció. — 22.15: Telesport. Sülvevényvilágbajnokság 52 és 56 kg. Közvetítés Ostravából. — 23.45: Hírek.

2. MŰSOR:

15.20: Képiúság. — 15.25: Vívát Benyovszky! Tévéfilmsorozat, XIII. rész: Wyndblath Gusztáv (ism.). — 16.25: Atlétikai világbajnokság. Közvetítés Rómából. — 20.00: Száz híres festmény Külföldi múzeumok gyűjteményeiből. Cézanne: A St. Victoire-hegy. Angol rövidfilm. — 20.10: Gondolkodó. Tudományos hetilap. II. ideg-tudományi világkonferencia. — 20.55: Popkorong. Aktuális

klip- és koncertműsor a hang-lemez-eladási statisztika alapján (ism.). — 21.35: Az építető. Eugénio de Savoya, a ráckevei kastély építetője. — 22.05: A Hét (ism.). — 23.05: Képiúság.

SZÍNHÁZ

SZOMBAT

Madách Színház: Macskák (8)

VASÁRNAP

Madách Színház: Macskák (8) — Allami Bábszínház: Hőfőherke és a hét törpe (Jóka tér 10., de fél 10. fél 12); Hűvelyk Matyi (Népköztársaság útja 69., de 11. du 4) — A színházi előadások részletes szeptemberi, rövid tartalma és bérleti előjelezése a Pesti Műsorban!

HÉTVÉGI SPORTMŰSOR

Szombat

Asztalitenisz: férfi és női csapatbajnoki mérkőzések.

15.05: felnött ob, döntők 16 ó., Szeged.

Karate: Kick-box semi-kontakt válogató, Nyíregyháza, 14 ó.

Motorsónak: Forma-500-as és O 700-as EB, valamint nemzetközi verseny több kategóriában. Margitsziget melletti budai Duna-ág, 14 ó.

Ökölvívás: Bányász-bajnokság, nemzetközi verseny, elődöntők, Tatabánya 17 ó.

Röplabda: Magyar-Csehszlovák Duna-kupa-forduló a férfiaknál: U. Dózsa-Vitkovice Ostrava 14 ó., Szeged-UK Bratislava 16 ó., Ganz Danubius Váci úti terme.

Tenisz: Levi's Kupa nemzetközi férfi verseny, elődöntők, Bartók Béla út 14 ó.

Vívás: Balaton-bajnokság a Délker Kupáért, párbajtőr döntő, Siófok szabadtéri színpad 17 ó.

Labdarúgás: NB II-es mérkőzés: Salgótarján-Szolnok, Salgótarján, 16.30 ó.

Vasárnap

Autósport: autocross ob-futam, egyben Magyar-Oszták Jósomszédi Kupa, Dömsöd, 10 ó.

Evezés: felnött ob, előfutamonk 9.40, döntők 14.30 ó., Szeged.

Karate: Kick-box Full-kontakt válogató, Nyíregyháza 12 ó.

Kézilabda: férfi MNK-elődöntő visszavágók: Bp. Honvéd-Rába ETO, Iórcini sportcsarnok 11 ó., U. Dózsa-VAÉY Brama, Váci út 11 ó.

Lovassport: Kettesfogat-hajtó ob, Kecel 10 ó.

Motorsónak: Forma-500-as és O 700-as EB, valamint nemzetközi verseny több kategóriában, Margitsziget melletti budai Duna-ág, 10 ó.

Ökölvívás: Bányász-bajnokság, nemzetközi verseny, döntők, Tatabánya 9 ó.

Ótusa: férfi ob, lovaglás, Nemzeti Lovarda 9 ó.

Röplabda: Magyar-Csehszlovák Duna Kupa forduló a férfiaknál: Szeged-Vitkovice Ostrava 10 ó., U. Dózsa-UK Bratislava 12 ó., Vágóhíd utcai csarnok.

Sportlövészet: országos bajnokság: puska-, pisztolyszám (Marciányi tér 8 ó.), légfegyveres számok (Mexikói út 8 ó.), futóvágó (Ulói út 9 ó.), trap (Margitsziget 9 ó.), skeet (Budaörs 9 ó.).

Tenisz: Levi's Kupa nemzetközi férfi verseny, döntők, Bartók Béla út 14 ó.

Vívás: Balaton-bajnokság a Délker Kupáért, kard döntő, Siófok szabadtéri színpad 17 ó.

Labdarúgás: Magyarország-Bulgária ifjúsági Európa-bajnoki selejtező, Kőbányai út 6. NB II-es mérkőzések (vala mennyi 16.30 ó.): Bp. Volán-Dunaútváros, Czabán Samu tér, Dósgyőr-Csepel, Diósgyőr, Nagykanizsa-Metripod Nagykanizsa, Ezer-Veszprém Eger, Ajka-Ózd, Ajka, Szeged-Székszard, Szeged, Ganz MÁVAG-III. Ker. TTVE, Kőbányai út, Kecskemét-Kazincbarcika, Kecskemét, Komló-Nyíregyháza, Komló. (MTI)

KÖZLEMÉNYEK

Női tornára jelentkezni lehet szeptember 10-ig a Kispest Munkásotthon XIX., Marx utca 50. 271-473, 475-329, (x)

3 hónapos pszichofogyókúra tanfolyam indul szeptember 14-én a KPVDSZ Művelődési Központban, heti 1x2 órában hétfőn du. 17-19 óráig. Tandíj 1400 Ft. A tanfolyamot vezeti Perzelt Dóra pszichológus. Bérletkötés: szeptember 7-én 1 óráról a művelődési központban. Cím: Bp. VI., Eötvös utca 25/A., tel.: 318-464. (x)

6 Esti Hírlap

1987. szeptember 5., szombat

Gyenge dollár — erőteljes tőkeáramlás külföldre

Miközben az Egyesült Államok tőzsdéin a cégrészvények árfolyamának irányzata meredeken emelkedő, az értékesülésre váró amerikai tőkék mind nagyobb mennyiségben áramlanak külföldre. Az USA kereskedelmi minisztériuma által közzétett statisztikák szerint 1976-ban a külföldön befektetett amerikai tőke értéke 347,2 milliárd dollár volt, 1985-ben pedig elérte a 949 milliárdot. A tőkekiáramlás tavaly is nagy ütemben folytatódott, 1986-ban 1069 milliárd dollár volt a külföldre vándorolt amerikai tőkék állománya. (Összehasonlításul: az Egyesült Államok bruttó nemzeti terméke tavaly meghaladta a 4200 milliárd dollárt.)

Egy esztendő alatt tehát 13 százalékkal bővült a külföldön jövedelmező amerikai tőkeállomány. A tavalyi év végén az USA-ba eszközölt külföldi tőkeberuházások összesített értéke 1331 milliárd dollár volt, az ország tőkemozgási mérlege így deficitese volt. Erdemes megjegyezni, hogy az Egyesült Államokba áramló külföldi tőkék nagyobb részéből a kormány a költségvetés és a kereskedelmi mérleg hiányát finanszírozza.

Miközben a külföldi beruházók jelentős mennyiségű tőkét fektetnek be amerikai vállalatok felvásárlására, valamint cégrészvények egy részének megvételére, a külföldre áramló USA-beli tőke elsősorban a nem termelő szektorokban keres magának érvényesülést. Az amerikaiak nagy mennyiségben vásárolnak külföldi kötvényeket, részvényeket és kincstárjegyeket. Az értékpapírok vásárlása az amerikai befektetők számára általában jövedelmezőbb mint odahaza, az osztlalékok és a kamatok színvonaláé ugyanis a nyugat-európai államokban, valamint Kanadában magasabb az amerikaiénál.

Az amerikai tőke legkedveltebb célpontja Nyugat-Európa, ahol az óceán túlsó partjáról származó tőkék értéke tavaly elérte a 364 milliárd dollárt. A fejlődő országokban, valamint Ausztráliában 283 milliárd dollár amerikai tőke működik, Kanadában 132 milliárd dollár amerikai befektetést tartanak nyilván. Figyelemre méltó, hogy Japánba ez idáig összesen 92 milliárd dollár amerikai tőke áramlott be. Újabban különösen kedvelt célpontja az amerikai tőkének Ausztrália és Új-Zéland, miután mindkét országban meglehetősen magasak a kamatok. Az amerikai pénzügyi és tőzsdéi szakértők véleménye szerint a kamatkülönbségek mellett más tényezők is közrejátszanak az USA-beli tőkék dinamikus külföldre áramlásában.

Nagy-Britanniában, Franciaországban, Chilében, Pakisztánban, Törökországban és még néhány államban nagyszabású re-

privatizálási program megvalósítása folyik, s az amerikai tőkebefektetők szívesen vásárolják meg a magántulajdonba visszakerülő, s kedvező üzletmenetről számot adó cégek részvényeinek egy részét. (Nem kis mértékben a nagyfokú amerikai érdeklődésnek „köszönhető”, hogy a reprivatizálási programok meghatározzák, hány százaléka kerülhet a kiárusításra kerülő cégrészvényeknek külföldi tulajdonba.)

Fontos ösztönzőerő az amerikai tőkebefektetők számára külföldön a dollár értékvesztése, illetve az egyes nemzeti valuták megerősödése. A Morgan Stanley vállalat kimutatása szerint miközben az amerikai tőzsdéken a részvényárfolyamok 1986 januárja és 1987 júliusa között 47 százalékkal emelkedtek, az árfolyam-növekedés — helyi valutában — Mexikóban 1722, Japánban 100, Nagy-Britanniában 70, Franciaországban 57, Kanadában pedig 43 százalék volt. A helyi valutákat dollárra átszámítva az árfolyamok emelkedése még nagyobb mérvű volt az adott időszakban. Az erős nyugat-európai valuták meglehetősen jól jövedelmeztek az amerikai befektetők számára, amikor nyereségüket a helyi valutáról átszámítják dollárra. A már jelzett időszakban a részvényárfolyamok dollárban mérve Mexikóban 544, Japánban 167,5, Nagy-Britanniában 87,6, Franciaországban 91, Kanadában pedig 51 százalékkal emelkedtek.

A pénzügyi szakértők előrejelzése szerint az ideai év végéig nem várható a dollár árfolyamának jelentősebb csökkenése, újabb árfolyamelőnyökre és -nyereségre tehát egyelőre nem számíthatnak külföldön az amerikai befektetők. Ennek ellenére az amerikai kereskedelmi minisztérium az ideai esztendőben is 10 százalék körüli külföldi amerikai tőkeállomány-növekedéssel számol. S hogy az USA-n kívüli pénzügyi piacok mennyire szívesen fogadják a beáramló amerikai tőkét, azt jól jelzi a tőzsdekapcsolatok bővülése. Az időeltolódás miatt a külföldi tőzsdék többsége szorosabb együttműködést keres az amerikai részvénybörzékkel annak érdekében, hogy a részvények adásvétele — globális méretben — a nap egyetlen órájában se szüneteljen. Ilyen, „hosszított” együttműködési kapcsolat jött már nemrégiben létre a tokiói és az amerikai tőzsdék, valamint a torontói és a középnyugati értékpapír-intézetek között. A közelmúltban alakított ki szorosabb együttműködést a montreali és a bostoni tőzsde is. S a nyugati világ több jelentős részvény-tőzsdéje előrehaladott megbeszéléseket folytat amerikai partnereivel az éjjel-nappali adásvétel megszervezésére.

G. Sz.

1987. okt. 1.

Magyarország — az NDK és a Szovjetunió mögött — a harmadik helyre lépett elő az NSZK KGST-partnereinek sorában, s ezt a pozíciót 1987 eddig eltelt időszakában is megőrizte.

A magyar vásárlások értéke rendszeresen meghaladja az NSZK-ba irányuló eladásokét. Kedvezőtlen jelenség, hogy a kétoldalú áruforgalom magyar passzívuma 1983 és 1986 között folyamatosan növekedett és tavaly már meghaladta a 900 millió márkát. Ez magyarázható részben a versenyképes magyar termékek viszonylagos hiányával, részben az ezek piacra jutását nehezítő kereskedelempolitikai akadályokkal.

A kölcsönös áruszállítások szerkezete elavultabb a lehetségesnél és az indokoltnál. Az NSZK-ba irányuló export több mint 40 százaléka anyag és félkész-, egyegyede pedig mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termék, köztük számos olyan áruféleség, amelyeknek az ára az elmúlt két-három évben lemorzsolódott. Kedvező jel viszont, hogy az NSZK-ba irányuló gépipari export az évtized közepén növekedésnek indult; igaz, a teljes magyar kivitelben még mindig szerény, 20 százalék körüli az ágazat részese — ide számítva az ipari fogyasztási cikkeket is.

Az NSZK nem egyszerűen az első számú kereskedelmi partner a fejlett tőkés országok sorában, hanem a tartós együttműködés elemei is igen fontos szerepet töltenek be a két ország gazdasági kapcsolataiban.

mindössze két nyugatnémet részesevel működő vállalat volt Magyarországon, számuk jelenleg már mintegy 25, s most is több közös vállalkozás létrehozásáról folynak tárgyalások. Igaz, a már meglévő vegyes vállalatok között még csupán néhány olyan van, amely számottevő termelő-értékesítő tevékenységre képes a népgazdaság egy-egy területén.

A magyar kormány közelmúltban elfogadott munkaprogramja már 1988-ra jelentős mértékű kiviteli többlet elérését irányozza elő a konvertibilis elszámolású áruforgalomban. E célkitűzés megvalósításában elsőrendű szerepe lehet az NSZK-nak, mint a magyar termékek legfontosabb nyugat-európai felvevőpiacának. A két ország földrajzi közelsége, a kapcsolatok hagyományai jó alapul szolgálhatnak a kétoldalú kereskedelmi forgalom növelésére, az együttműködés bővítésére.

Az NSZK-ba irányuló magyar szállítások piacra jutási feltételeinek javulása alapvetően a Közös Piacot folytatott tárgyalások függvénye. Ugyanakkor tény, hogy az NSZK-ba irányuló export bővítésének szűk keresztmetszete a magyar oldalon van. Kívánatos, hogy a külkereskedelmi tevékenységre szóló jogositványok további szélesítése több, a nyugatnémet piacon versenyképes termék előállításával és értékesítésével párosuljon, továbbá, hogy javuljon a kölcsönös áruszállítások szerkezete, kapjanak nagyobb teret a gépek, berendezések mind az exportban, mind pedig

Magyar gazdasági napok Braziliában

Október 5-e és 9-e között magyar gazdasági napokat rendez Sao Paulóban és Rio de Janeiróban a Magyar Kereskedelmi Kamara és a Hungexpo. A rendezvény keretében 18 vállalat kiállításon mutatja be a Braziliának szánt termékeit, s hat vállalat műszaki-gazdasági előadássorozat keretében ismerteti technológiáit, mindennekeltű a vízgazdálkodásban, a mezőgazdaságban és élelmiszeriparban, valamint az úszódaruk gyártásában.

A magyar eseménysorozat céljai: a jelenleg kiegyensúlyozatlan áruforgalmat a magyar export növelése révén magasabb szinten kell egyensúlyba hozni, diverzifikálni kell a Braziliából származó importot, hogy az eddig uralkodó szerepet betöltő kávé és szója mellett egyéb, főleg iparcikkek érkezzenek Magyarországra. Cél az is, hogy az állami szektor mellett a magyar vállalatok a brazil magáncégekkel is kiépítsék kapcsolataikat, s az ottani vállalatokon keresztül feltárják a harmadik piaci exportlehetőségeket.

A Latin-Amerikával folytatott magyar árucseforgalomnak több mint fele Braziliával bonyolódik le. Az onnan származó import tavaly 4,8 milliárd forint volt, az export pedig 2,3 milliárd. A magyar szállításokban a gyógyszeripari alapanyagok, a fagyasztott hús, a gyógyászati berendezések, az oktatási és kutatási célú műszerek, a gördülőcsapágók, valamint a vákuumtechnikai cikkek voltak a meghatározók. Az importot pedig szinte kizárólag nyersanyagok alkották.

A magyar vállalatok törekednek gyártási ko-

operációk kialakítására brazil vállalatokkal, erre eddig a gyógyszeriparban van eredményes példa, s ígéretesnek tűnik a gépipari együttműködés is. Rio de Janeiró-i székhellyel létesült vegyesvállalat Medicor do Brasil néven, amely az anyavállalat által szállított kórházi berendezések üzembe helyezését és karbantartását biztosítja. Brazília gazdaságfejlesztési tervei között kiemelkedő helyet foglal el a mezőgazdaság. Ezzel szorosan összefüggő vízgazdálkodási exportot folytat az Agrober és a Hydroexport. Magyarország világbanki tagsága is adott újabb exportlehetőséget: a Ganz Árammérő két ízben is versenytárgyaláson nyert el megrendelést elektromos fogyasztásmérők szállítására.

—s—

HÍREK A KÜLKERESKEDELEMB

Poly 2000 elnevezéssel vegyesvállalatot alapított Keszthelyen a Zala Megyei Zöldért Vállalat, a Hungarotex, valamint az NSZK-beli PPT Emden és az Innova Sevetal. Az új vállalat a jövő év elején kezdi meg konyhai és fürdőszobai berendezések, főleg mosogatók gyártását belföldi értékesítésre és exportra. Az alaptőke 44 százalékát a Zöldért, 12 százalékát a Hungarotex

HÍR MAGYARALAP

Az elnökválasztás pénzügyei

Több mint egy esztendő van még hátra a következő elnökválasztásig az Egyesült Államokban, a kampány gépezete azonban már mozgásba lendült. Különösen ami az anyagi alapok előteremtését illeti. Az USA-ban ugyanis az elnökjelöltség nemcsak politikai, hanem anyagi kérdés is. Az elnökjelöltek választási pénzügyeit rendkívül szigorú előírások szabályozzák, arra azonban nincsen szabály, hogy összesen mekkora pénzösszeget használhatnak fel a jelöltek majdani sikerük elősegítése érdekében.

Az Egyesült Államok elnöki tisztének betöltésére igazán csak annak van esélye, aki dollármilliókkal a háta mögött veti bele magát a választási küzdelembe. A kampány, a korteskedés ugyanis igen sokba kerül ebben a földrajzilag nagy kiterjedésű országban. Az elnökjelöltek a szavazatok elnyerése érdekében bejárják az országot nagy részét, televíziós hirdetésekkel adnak fel, szórólapokon „kilíncselnek”, s még további számtalan eszközökkel használják fel politikai elképzeléseik és saját személyük népszerűsítésére.

Félcépes dicsőhimnusz

Nem kis összeget emészt fel az utazás: az elnökjelöltek szinte mindennap más városban tartanak kortesgyűléseket. Stábjuk — mely tisztességes javadalmazásban részesül a kampány időszakában — természetesen velük tart, s már eze is jött egy repülőgépre való utas. Minden elnökjelölt, csapatával együtt, a repülőgépen járja a kampány idején az országot. A nyaralás nem kis költség-

geit, valamint a szállodaköltségeket a kampányköltségvetésből kell fedezni. Ugyancsak ez a büdzsé szolgál a kortesgyűlések helyiségeinek kibérlésére, valamint a cirkuszi előadásokhoz hasonló kampányösszejevetelek „kellékeinek” — kalapok, zászlók, transzparensek, konfettieső stb. — finanszírozására.

Az elnökjelöltek menedzselését a kortesidőszakban nagy létszámú — és jól fizetett — pártolósapat végzi, amelynek élén a kampányigazgató áll. A stáb feladata a kampányhoz szükséges anyagi alapok előteremtése, valamint a „vándorcirkusz” zökkenőmentes lebonyolítása. Ha az elnökjelöltet megválasztják az USA elnökének, a stáb tagjainak többsége — az eddigi gyakorlat szerint — elnyeri méltó jutalmát: kormánytisztviselői rangot, s egy-egy állami hivatal vezető beosztásai is „leesnek”.

Az egy-egy elnökjelölt mögött álló gépezet a kampányidőszakban napi 16-20 órát is dolgozik. Többek között fizetett hirdetésekkel adnak fel az újságokban az elnökjelölt népszerűsítésére, személyre szóló levélben keresik meg a választók egy részét a szavazatok biztosítása érdekében. Nagy mennyiségben „gyártják” a kampánybeszédet, sajtóértekezleteket szerveznek és bonyolítanak le. S talán a legfontosabb feladatuk, hogy a jelölt számára minél több magán- és vállalati támogatót, szponzort biztosítsanak, akik és amelyek kiveszik részüket a korteshadjárat kiadásaiból.

Külön szakembergárda foglalkozik a televíziós reklámmal. Amint közeledik a választás időpontja, úgy szaporodik a képernyőn az elnökjelöltek dicsőítő és ajánló hirdetések száma. Harminc másodpercben bemutatják a jelölt példás családi életét, kapcsolatát a „széles néptömegekkel”, valamint ígéreteit és programját megválasztása esetére. A kampányhirdetések végén minden esetben megjelenik a felirat, ki szponzorálta a reklámot, ki áll anyagiilag a 30 másodperces „sztori” mögött. (A televíziós hirdetés nem tartozik az olcsó műfajok közé az Egyesült Államokban: főműsoridőben egy félcépes hirdetés sugárzási díja 200—400 ezer dollár között mozog.)

A „tányérpénz”

Egyértelmű tehát, hogy a kampányhoz igen sok pénzre van szükség. Ennek előteremtésének „begyakorlott” hagyományai vannak az USA-ban. Az elnökjelöltek és stábjuk nem „szívbjos”, amikor az anyagi alapok előteremtéséről van szó. Szívesen vesznek minden készpénz és „természetbeni” hozzájárulást. Szokás például, hogy az elnökjelöltek számára különböző nagyvállalatok bérelnek repülőgépet, vagy saját cégüket bocsátják rendelkezésre. A vállalatok készpénzzel is támogatják a számukra szimpatikus (és fontos) elnökjelöltet. Ugyanezt teszik magánszemélyek is, akik öttől egymillió dollárig terjedő adományokat juttatnak el az elnökjelölt stábjára részére.

Gyakori, hogy az elnökjelölt is „beveti” magát a pénzügyűjtésbe, szebben fogalmazva az anyagi alapok növelésének akciójába. Rendszerint valamelyik előkelő szálloda báltermében rendez a választási bizottság vacsorát, ahol a jelölt kortesbeszédet tart. Egy-egy teríték, vagyis az eseményen való részvétel 500—1000 dollárba kerül, ennyi ugyanis a szokásos „tányérpénz”. (Érdemes megjegyezni, hogy mind a cégek, mind pedig a magánszemélyek választási adományukat leírhatják az adóból. Az elnökjelölteknek viszont szigorú könyvelést kell végezniük a bevételek és a kiadások alakulásáról.)

Az amerikai újságok rendszeresen közlik, hogy melyik jelöltnak mennyi pénzt sikerült összeszednie a kampány céljaira. Szeptember végén a demokrata jelöltek között Massachusetts állam kormányzója, Dukakis tudhatta a legtöbb pénzt választási költségvetésében, 8 millió dollárt. Richard Gephardt missouri képviselő 3,5 millió dollár bevételre tett szert, s kampánymenedzsere idén még másfél millióra számított. A többi demokrata elnökjelölt eddigi kampányköltségvetése jóval elmarad Dukakis és Gephardt mögött. Jesse Jackson tiszteletes kampánycsapata egyelőre nem hajlandó információt adni a stábjának a beérkezett adományok összegéről.

Iowa vizsgálja

A republikánus elnökjelöltek listavezetője a nyár végén Bush alelnök volt, akinek választási kasszájába 12 millió dollár gyűjtött össze. Pat Robertson tiszteletes 10, Dole kansasi szenátor 3, Kemp New York-i képviselő 2, Alexander Haig pedig egymillió dollárt gyűjtött össze. Jól jellemzi az anyagi háttér szükségességét, hogy Patricia Schroeder asszony szeptember második felében azért „szállt ki” az elnökjelöltek sorából, mert kampánymenedzsereinek nem sikerült elegendő anyagi fedezetre szert tenniük, s az összegyűjtött pár százezer dollár igencsak kevés a boldogulásra. (A volt elnökjelölt megígérte, hogy az összegyűjtött és felhasználásra nem kerülő pénzt visszaküldi az adományozóknak.)

A „forgatókönyv” szerint a választási év februárjában, Iowa államban tartják az első előválasztásokat az erőviszonyok felmérése érdekében. 1988 februárja már nincsen messze, az elnökjelöltek tehát október-november táján „gőzörore” kapcsolnak. Iowa amolyan választóvíznek is tekinthető: az eredmények ismeretében néhányan mindig elhagyják a porondot, mert teljesen esélytelenül nem érdemes indulni, és nem érdemes a választók pénzét költeni. Addig azonban még mindenki reménykedhet: a választók egyre több kampánylevelet találnak postaládájukban, s kedvükre kitombolhatják magukat a kortesgyűléseken.

(— asz —)

Esti Hírlap 5

1987. október 26., hétfő

JÖTT EL...

ebihal muzsikát

endeztek kiállítását az vezetésű fesztivál tárla-
ketek gombolyagot gör-
nt Richard Kriesche, a
z állatot a művészi al-
legalábbis a művészi

korlátozódik a képző-
például nagy feltűnést
Annál is inkább, mert
béka, hanem egy ifjú
összűkás akváriumban
zongora összes billen-
gora is, és a zongoris-
le, melynek megfele-
jelent a MTI-Pano-

az amerikai Paul Kos
próstit mintegy ötven
lambokként” szabadon

fedelkezünk meg, a
Zsigmondok és aranyfűst-
an, amelyben legylár-
gyöngyöket és a csil-
ván tkt művész megirigyel-
Kárca létrejött. Ami az al-
ház tá sikereseek lesznek a
járatokról formázták,

s törődtek. Egy elmés
a köz a látogatók arcát,
pest gödö — eger felnagyí-
rmebe at áldozatok helyébe
t állítani! S nemcsak
ob no más módon is gon-
élcimé gyűlábúak és tollasok
gészszámú hangon elő-
a Bugolyt csak az állatok
a, 15 be madaraknak, ku-
mhely knak. Annál nagyobb
III. ke agy hírveréssel beha-
ze 15 kutya és egy

A NAP PROGRAMJÁBÓL

RÁDIO

Október 26., hétfő

KOSSUTH:

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 14.10: A XIX. század költői. Kulín Ferenc sorozata. — 14.30: Népdalok. — 14.55: Edes anyanyelvünk. — 15.00: Kincs-e a magyar művészet? — 15.30: Kóruspódium. — 16.00: Hírek. Időjárás. — 16.05: Eszkerék. — 17.00: Eco-mix. Gazdasági magazin. — 17.30: Zenekari muzsika. — 18.17: Hol volt, hol nem volt... — 18.25: Könyvüjdonságok (x) — 18.30: Esti Magazin. — 19.15: Rádiónapló — a sport pénzügyeiről. — 20.30: Népdalok. — 21.25: Februártól októberig. — 22.00: Hírek. Időjárás. Sport. — 22.20: Tíz perc külpolitika. — 22.30: Halló, itt vagyok! — 23.30: Zenei történeti értékár. — 24.00: Hírek. Időjárás. — 0.25—4.20: Éjféli után.

PETŐFI:

14.00: Kettőtől ötig. A Rádió kívánságműsora — az OTP dolgozóinak Győrből. — 17.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 17.05: Ujdonságainkból. — 17.30: Ötödik sebesség. — 18.30: Rivaldafényben: Cliff Richard. — 19.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 19.05: Ferencz Éva és a Viola együttes felvételeiből. — 19.30: A Zsebrádiószínház bemutatója. Pokoli utazás. Horvath Péter hangjátéka. — 19.53: Szanópódium több tételben. — 20.25: Reklám. — 20.30: Sportvilág. — 21.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 21.05: Vigyázat, nem én játszom! — 22.02: Nemcsak zene. A pódiumon: Lloyd Webber. — 23.00: Hírek. Időjárás. Sport. — 23.20: A könnyűzene legszebb melódiái. — 0.15—4.20: Éjféli után.

BARTÓK:

14.05: Zenekari muzsika. — 14.59: Új lemezeinkből. — 15.47: Zene korabeli hangszereken. — 17.00: Iskolarádió. — 17.30: A hét zeneműve. Verdi: A trubadúr. — 18.00: A Budapest Ragtime Band felvételeiből. — 18.30: Zenei fogalom — zenei élmény. — 19.00: Hírek. Időjárás. — 19.05: Közvetítés a Bajor Allami Operaházból. Wagner: A nibelung gyűrűje — Siegfried. Háromfelvonásos zenedráma. — Közben 21.43: „Látni akarom én az embert...” — 23.30: Hírek. Időjárás.

Október 27., kedd

KOSSUTH:

4.30: Jó reggelt! — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — Kb. 8.15: Mai programok (x) — 8.20: Társalgó. — 9.41: Tündértánc. — 10.00: Hírek. Időjárás. — 10.05: Sváb szalonna és hegyaljai bor. — 10.25: Éneklő Ifjúság. — 10.43: Anda Géza Chopin-keresztmetszet zongorázik. — 11.00: Népdalkörök énekelnek. — 11.25: Tizenkét szék. — 11.54: Reklám. — 12.00: Déli Krónika. — 12.30: Ki nyer ma? — 12.40: Reklám. — 12.45: Világhírű. Nemzetközi sajtószemle. — 13.00: Nagymesterek — világhírű előadóművészek.

PETŐFI:

4.30—7.59: Reggeli zenés műsor. — 6.05: Reggeli csúcs. Zene — szóval. — 7.35: Slágerek mindenkinél. — 8.00: Hírek. Időjárás. — 8.05: Slágerműzeum. — 8.50: Tíz perc külpolitika. — 9.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 9.05: Napközben. Zenés délelőtt. — 12.00: Hírek németül, oroszul és angolul. — 12.10: Nóták. Műsorismertetés. — 13.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 13.05: Popzene sztereóban. — 13.45: Időjárás- és vizátlásjelentés.

BARTÓK:

6.00: Hírek. Időjárás. Utközben. — 6.05: Muzsikáló reggel. — 8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 8.07: Időszaki kiállítások (x) — 8.13: A Berlini Filharmonikus Zenekar hangversenye. — 9.42: Szabó Tibor vezényel. — 10.01: Gottlob Frick operariákat énekel. — 10.30: Diákféra. — 11.00: Bruch: Skót fantázia. — 11.34: Nagy mesterek kamarazenejéből. — 13.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés. — 13.05: Rádiószínház. Az arnyak. Franz Fühmann hangjátéka.

TELEVÍZIO

KEDD DÉLELŐTT

8.55: Tévétorna nyugdíjasoknak. — 9.00—9.45: ITV Stúdió. — 9.00: Gyurmatek. VII/7. rész: A torta (ism.) — 9.10: Csalí mese (ism.) — 9.20: Budapesti Közlekedési Múzeum (ism.) — 9.45: Delta. Tumorányos híradó (ism.) —

10.10: Mozgató. Tévétorna mozgáskorlátozottaknak. — 10.20: Képűjság.

SZÍNHÁZ

Zeneakadémia: Magyar Allami Hangversenyzenekar szovjet estje (fél 8) — MTA Zenetudományi Intézet: Maros Éva (hárfa) és Eder György (cselló) estje (fél 8) — Katona József Színház: Ubú király (7) — Nemzeti Színház: Énekes madár (7) — Várszínház: Csiksomlyói passió (7) — Vigaszínház: A nyomorultak (Rock Szính. vendég). 7) — Pesti Színház: Arzen és leventula (7) — Thália Színház: Jóból is megárt a kevés (7) — József Attila Színház: Boc-caccio (7) — Fővárosi Operett-színház: Tánecforum (7) — Madách Színház: Macskák (8) — Madách Kamara: Szeget szegelig (7) — Józsefvárosi Színház: Tóték (7); Földi királyság (Asbóth u. Kisszínház, 7) — Vidám Színpad: Van, aki forrón szereti (7) — Lézerszínház: Pink Floyd (6) — Székény Színház: Cherchez Cso-pin — Rókas László együttesének bemutatója (főpróba, este fél 10) — Mikroszkóp Színpad: Az ál-mam is felkopik... (fél 8) — Játékszín: Nagy Bandó kabará (7) — Allami Bábszínház: A Tenkes fia (ifj. ea. este 6; Népköztársaság útja 69.) — Korona Pódium: Mielőtt csil-lag lettem (7) — A színházi előadások részletes szereposztása, rövid tartalma és bérleti előjelezése a Pesti Műsorban!

KÖZLEMÉNYEK

Nemzetközi artistatálalkozó októberben a Maxim Variétében este 8 és éjjel 11 óra-ko- kezddő Revue Fantastique című műsorában, Original Allisons West-Berlinből, Susi Schuster NDK-ból, Duo Bohémia Prágából, valamint Lady M, új illúziója: „Sella a szökő-kút!” A Maximban vacsorázhat is (Budapest VII., Akácea u. 3.). Pénztár nyitva: déli 12 órától. Telefon: 22-78-58 (vasárnap szünet). Nagy siker az éjjel 1 óra-ko- kezddő Cra-zy Cabaret! Szórakozóhely sok van, de Maxim csak egy! (x)

A KISZ ELTE TTK Bizottsága és a Csendes Diákszövetség joga-talanfolyamatot szervez novem-ber első hetével kezdődően. A foglalkozások szerdán és pénteken, az esti órákban lesznek. Bővebb felvilágosítás: ELTE TTK összekötő iroda (Gólya-vár, Bp., Múzeum krt. 6-8. 1098. Telefon: 187-262, Hívható 10-17 óráig. (x)

Videofelvétel készíttünk esemé-nyekről, nyaralásokról ké-szült fényképeit, diáit, mozi-filmjeit videokazettára tesszük. Amerikai rendszerű filmjeit ha-zaira, hazait NTSC-re írjuk át — hangosítás, szerkesztés. Kö-zületeknek is. Videofam, 21-66-75. (x)

A MOM Művelődési Központ (Bp. XII., Csősz u. 18.) inten-zív Basic-tanfolyamot indít fel-nőtteknek 1987. november 9-től december 14-ig (6 alkalom). Foglalkozások: hétfőnként 18-20.30-ig. Tandíj: Commodore 64; C 16; C-4; 1000 Ft. Sinclair S; 800 Ft. Beiratkozás és tan-díjbefizetés november 3-4-5-én 14-18 óráig az mk-ban. (x)

„Magdi Solár”. Gyorsbarnu-lás az Operaház mögött. VI., Lázár u. 18. Bejelentés: 531-520. (x)

Festékküzet megnyílt Bp. XIII., Sallai u. 15/B. Tel.: 530-260, festékanyagok, festőszere-számok kaphatók. (x)

In memoriam Gábor Pál... A Zrínyi mozi 1/2 4-es előadá-sán emlékezünk a legkerekeseb-b filmjével, az Angi Véra-val a most elhunyt rendezőre. Az ötvenes évek „fehér folt-jairól” szóló filmje 1979 óta 13 nemzetközi díjat nyert el, köztük az 1979-es Cannes-i Filmfesztiválon a Nemzetközi kritikusok díját, Chicagóban és San Sebastianban a nagydí-ját. (x)

A Rákosmenti Afész 1988. január 1. napjától szerződéses vállalkozásba adja: 1751. sz. Vadásztanya vendéglő (1172. Ferihegyi út 45.) — 1755. sz. Italtolt (1173. Ferihegyi út 226.) — 1762. sz. Patak presszó (1173. Ferihegyi úti elágazás) — 1724. sz. Elelmiszerbolt (1173. Sáránd u. 34.) — 1481. sz. Hűsolt (1143. Hungária krt. 104.) — 1787. sz. Ruházati bolt. (1173. Pesti út 157.) — 1792. sz. Építőanyagtelep (1173. Kaszi-nóköz 6.). A versenytárgyalás időpontjáról a kereskedelmi főosztály (tel.: 587-838) ad fel-világosítást. A versenytárgya-lás helye: Budapest 1173. Pesti út 8-12., a szövetkezet köz-pontja. A pályázati feltételek a központ címén, a kereske-delmi főosztályon vehetők át azzal, hogy a pályázatokat írásban kell a versenytárgya-lás megkezdéséig benyújtani. (x)

A Gorgo színjátszócsoport felvételt hirdet gyerekeknek és fiataloknak. November 16., 18., 23. és 25-én 17-20 óráig várunk a Kispesti Munkásot-tonban (XIX., Marx utca 50.). (x)

EXPR

ALLAS

Franklin Nyomda fel-vez. papírraktár-veze-tőt, egyenesvágót, könyvkötő szakmunká-sokat, montírozót, fűtőt, ívleolvasót, targonca-vezetőt és kézbesítőt. Jelentkezés a munkügyi osztályon. Budapest VIII., Szentkirályi u. 28. Telefon: 331-360/26-05 mellék.

A Budapesti Hírlap-hivatal bérgezádkodói munkakörbe munkatár-sat keres. A felvétel so-rán felsőfokú munka-ügyi végzettséggel je-lentkezőt előnyben ré-szesítjük. A munká-ldó heti 42 óra, a sza-badtárg szombat, a pihenőnap vasárnap. Je-lentkezni lehet: dr. Pe-thő Sándorné csoport-vezetőnél. Budapest XIV. kerület Amerikai út 25. címen.

Bérelszámolót felve-szünk. Címünk: Ipar-szerű Hűstermelést Szer-zező Közös Vállalat, Budapest XII., Alkotás u. 59/C. Telefonon er-deklődés az 564-801 és az 564-522-es számon, a személyzeti vezetőnél

Kisszövetkezetünk komplett csőszelő bri-gádokat felvez. Munka-ellátottság, eszközök és magas kereseti lehetőség biztosítva. Érdeklődni: 330-589, 330-195 telefo-non 8-16 óráig.

Hírlapkiadó Vállalat felvez. hivatalsegédet. Je-lentkezés: Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3. Telefon: 343-100/136 mel-lék.

Hírlapkiadó Vállalat felvez. Socimron géphez gépészlőzőt. Jelentkez-ni lehet: Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3., vagy a 131-240 telefonszámon

Hírlapkiadó Vállalat könyvtelési osztályára fel-vezetünk Aszota-170 gép-és főkönyvi könyvtel-telekhez. Bp. VIII., Blaha Lujza tér 3. 343-100/135 mellék.

Gépirónót felvez. Hírlapkiadó Vállalat. Je-lentkezés: Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3. Telefon: 343-100/136 mel-lék.

XIV. ker. munkahely-re keresünk: raktáros-t, bórdiszműves gyártástechno-lógust, gépésztechni-kust, műszaki anyagbe-szerzőt (gépkoicsvezetői engedéllyel), anyagbeszer-ző-gazdálkodót, terv-statisztikus csoportvezetőt, statisztikus, előalkulá-tort, vezető utóalkulá-tort, utóalkulátort, anyagkönyvelőt, gyakor-loti gépkönyvelőt, gyakor-lyalmaztatott, raktári nyilvántartót, raktári se-gédmunkást, titkárnót és gyors-gépiro adminisztrá-tort. Jelentkezés: FKV. Bórdiszműipari Gyáregy-ség, XIV., Május 1. út 49. alatt vagy a sze-mélyzeti vezető 217-440-es telefonszámon.

A Petőfi Csarnok fel-ve-telre keres lakatos, villanyászok szakmunká-st azonnali bérpésszel. Jelentkezni lehet: 224-434-es telefonon. Trósis Akos műszaki vezetőnél. Továbbá felve-telre ker-szünk középtitkó végzet-tiséggel munkügyi elő-adót és bérzámfeljtőt. Je-lentkezni lehet: 224-454 telefonon, Laurer Káro-lyinnál.

Építőipari vállalat ma-gas kereseti lehetőséggel felvez. építőipari terme-lésirányítókat, munka-ügyi előadóit. Jelentkez-ni lehet: Erzsébetvárosi Lak-házelőjárító és Karbon-tartó Leányvállalat, Bp. VII. Damjanich u. 48. Telefon: 222-273, sze-mélyzeti vezető.

145-541 veszekli szekrény-skat, kon-tíkok.

Hívjon 550. Ha szekrény-antik b-veszek!

Megbí-vásárol-tort, vitt-pet, pó-mot, tol-son, 42-

Azonn-hagyték-bútor, garnitúra-szönyege-lül jövő-426.

A Fővárosi Csé-berbe adja a következő budapesti nyilvános il

- II., Mechwar
- II., Budvar
- III., Árpád hí
- XI., Szt. Gell
- XI., Mörz
- VI., Lövölde
- XIII., Szt. Ist
- XIII., Róbert
- XXI., Tanács
- XXII., Dózsa

A versenytárgyalás és a 3-án és 4-én 15 és 17 ó-ko- gositást a vállalat Buda-alatti, I. emeleti tanács-é- A pályázatokat legkéső-b- benyújtani a vállalat lev- Budapest Pf.: 74. 1364. A versenytárgyalás sz. alatti kultúrteremben III. és a XI. kerületi ill-é- a XIII., a XXI. és a XX-ber 18-án.

5 Esti Hírlap

1987. október 26., hétfő

Lassú ébredés

A kőolaj árának tavalyi zuhanása valóságos hadiállapotot teremtett az Egyesült Államok kőolajbányászatában. A hordónkénti ár tíz és tizenkilenc dollár közötti ingadozása a nagy kőolajtársaságokat arra kényszerítette, hogy mérsékeljék a hazai kitermelés mennyiségét és inkább a behozatalt növeljék. A kőolaj árának zuhanása számottevően mérsékelte a profitokat az iparágban, különösen az USA-ban, ahol viszonylag magasak a kitermelési költségek.

A „fekete arany” világpiaci ára az ideai esztendő derekán elérte a huszonnégy dollárt hordónként. Ez az áremelkedés elegendő volt ahhoz, hogy ismét lassú mozgásba hozza az amerikai kőolaj-kitermelés már-már halott gépezetét. 1985 decemberében az Egyesült Államokban a kőolajtársaságok mintegy kétezer kutató működtettek, egy esztendővel később a kőolajat termelő kutak száma alig haladta meg a hétszázat. Az árzuhanás hatására több mint ezerkétszáz kőolaj-kitermelő helyen állították le az olaj felszínre hozatalt. A hazai termelés számottevő visszaesését — a kitermelés az USA-ban napi hétszáz ezer hordóval csökkent — az import jelentős bővülése, a tartalékok feltöltése kísérte. Tavaly az Egyesült Államok napi olajkitermelése 8,6 millió hordóra csökkent, két esztendővel korábban még meghaladta a napi tízmillió hordót.

Tíz év, míg talpra áll

A nemzetközi és az amerikai kőolajpiac összeomlása komoly „pusztítást” okozott a virágzó amerikai olajiparban. A vállalatok tízezerszámra bocsátották el dolgozóikat, húszötven százalékkal csökkentették beruházási kiadásait. Ezzel párhuzamosan meggyorsították tevékenységük diverzifikálását; mind több érdekeltséget szereztek a szénbányászatban, valamint a feldolgozó ágazatokban. Különösen sok kárt okozott az áresés Texas államnak, ahol az Egyesült Államok kőolajipara összpontosul. Houston városa szin-

kőolajtársaságok aktivitásuk növelésének gondolatával is foglalkoznak. Lassú ütemben, de növekszik a kitermelést folytató kutak száma. Az előrejelzések szerint az ideai év végére már mintegy ezerötven kút ad majd olajat az USA-ban. (Számítások szerint az „aktív” kutak száma akkor emelkedne ismét kétezer fölé, ha az olaj hordónkénti ára megközelítené a harminc dollárt.)

Óvatos beruházók

Idén júniusban napi 8,4 millió hordó olajat hoztak a felszínre az Egyesült Államokban, de az Oil and Gas Journal szerint a kitermelés az esztendő végére elérheti a napi kilencmillió hordót is. Ugyancsak az élénkülés jele a kőolajkutatókat fordított összegek lassú emelkedése: 1985-ben az amerikai olajcégek 20,7 milliárd dollárt fordítottak az Egyesült Államokban kőolajkutatóra, új mezők feltárára. Tavaly ez az összeg tizenkétszázmilliárd dollár alá csökkent, s a számítások szerint idén már megközelíti a tizenhárommilliárdot.

Az ágazat szakemberei a kitermelési kedv élénkülését, a hazai aktivitás fokozódását látják az ismét meginduló kőfelvásárlási tevékenységben. Az Amoco például nemrégiben 3,9 milliárd dollárért megvásárolta a kanadai Dome Petroleum céget, és „cégházassági mozgolódás” tapasztalható a kisebb kőolajipari vállalatok körében is.

Egyelőre nem emelkednek a beruházások az ágazatban, s ez jelzi, hogy a huszonnégy dollár körüli olajár még mindig nem jelent elégséges biztosítékot a vállalati és a magánberuházók számára. 1981-ben az iparágban 2,7 milliárd dollár értékű beruházást hajtottak végre, tavaly ez az összeg mindössze száznyolcvanhatmillió dollár volt. Ugyancsak a bizalom hiányának a jele, hogy míg tavaly nyáron a napi kőolajimport 3,6 millió hordó volt, idén júniusban a napi behozatal 5,5 millió hordó körül alakult. (Érdemes megjegyezni, hogy a kőolaj

Archív kép a második olajválság idejéből

te elnéptelenedett, zuhanni kezdtek az ingatlanárak és számottevően megnövekedett az állástalanok száma. A kisebb kőolajcégek beruházási tevékenysége a leállított olajkutak karbantartására korlátozódott.

Az amerikai olajpiac zavarai tavalyi érzették hatásukat a bruttó nemzeti termék alakulásában is. Számítások szerint a GNP alakulására a hazai kőolajkitermelés dekonjunktúrája rosszabb hatással volt, mint az olaj alacsony árából fakadó „áldások”. A profitkiesés, a forgalom csökkenése, a munkanélküliség számának emelkedése összességében több kárt okozott az amerikai nemzetgazdaságnak, mint az ipari termelési költségek, valamint a háztartási energia árának az alakulása.

Szakértők véleménye szerint az amerikai kőolaj-kitermelő ipar legalább egy évtizedig nem számíthat talpraállásra. Ez a jóslat még 1986-ban hangzott el, napjainkban már nem ennyire borús a kép. A kőolaj árának ideai fokozatos emelkedése megállította az iparág hanyatlását az USA-ban. Egyelőre nincsen szó kedvező üzletmenetről, szakemberek viszont már azt is komoly eredménynek tartják, hogy a

árának a zuhanása jelentős anyagi károkat okozott az USA petrokémiai iparának is.) A kőolaj-finomítók a nyár derekán nyolcvanöt százalékos kapacitáskihasználtsággal működtek.

Az Egyesült Államokban a tavalyi év végétől folyamatosan emelkedik a benzin ára, s a drágább kőolaj növeli az ipar és a mezőgazdaság termelési költségeit is. Ez kedvező hír a kőolaj-kitermelő ágazat számára, amely azonban akkora veszteségeket szenvedett el tavaly, hogy a hazai kitermelés jelentősebb bővítésében nagyon óvatos.

Az optimizmus lassan visszatér az iparágba, de a kisebb és a nagyobb olajcégek véleménye szerint a kitermelés nagy felfutása nem várható belátható időn belül. A tavalyi válság csapásai óvatosságra kényszerítik az ágazatot, amely örül a világpiaci olajár minden centes emelkedésének. Az amerikai közgazdászok egy része is helyesléssel fogadja az árak lassú emelkedését. Véleményük szerint ugyanis inkább legyen magasabb az olaj ára, mintsem az árzuhanás a csőd szélére juttassa az ország egyik legfontosabb iparágát.

Gara Szabolcs

Diákok — leendő barátok

Lehetőség a szellemi exportban

Diákok két formában tanulhatnak, akik a magyar állam vagy a egyéb szervezet költségén vannak. A diákot ad, beleértve a nyelvtanulást is. A konstrukció már több mint negyven éven át működik. Évesen több ezer külföldi diákot fogadunk többé-kevésbé ismert. Csupán öt országban — nem utolsósorban az USA-ban — nem bizonyultak elégségesnek a képzés, amelynek keretében mintegy 1000 módon, hogy az oktatás költségeit kevesebbet tudunk, sőt bizonyos esetekben — ezért kerestük fel azokat, akik a legtöbb külföldit fogadó intézmény az Egyesült Államokban a térítéses képzés vezetője és dr. Ludmány Andor, ismertessenek meg a konstruk-

cióval kapcsolatban. Megkezdheti a végleges képzést. A teljes képzési idő négy plusz két év, mint az angol rendszerű oktatásban. Négy esztendő után a hallgató B. Sc. (Bachelor of Sciences) lesz, újabb két esztendő után M. Sc. (Master of Sciences). A hallgatók külön csoportban tanulnak, ám ugyanazoktól a tanároktól, mint magyar társaik. Csak a műszaki egyetemen négyszáz olyan oktató van, aki rendszeresen tanít angol nyelven.

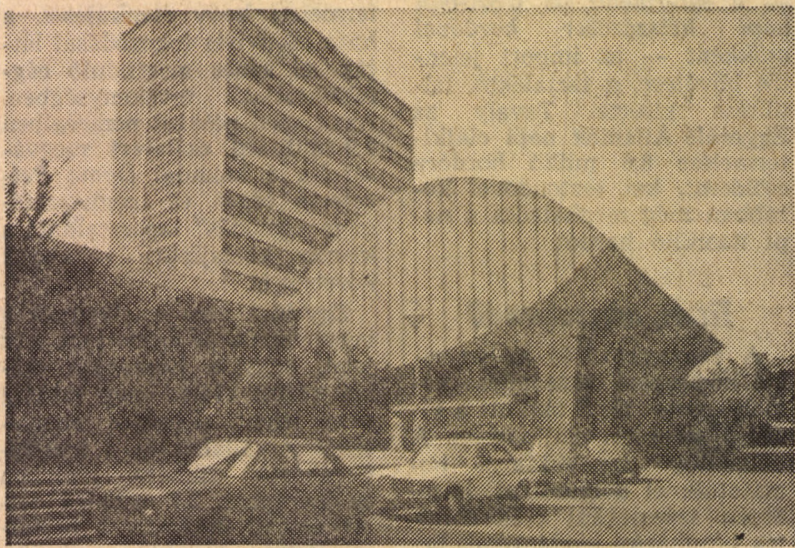
mi is küldünk ki ugyanannyi hallgatót többhetes gyakorlatra, meg egy tanársegédet egy hónapra. Küldünk oktatókat 6-12 hónapra az Egyesült Államokba, hogy tanítsanak és kutassanak. A jövő esztendőben oktatók és hallgatók utaznak az USA-ba nyelvtanfolyamra, hogy felkészüljenek az amerikai diákok majdani fogadására.

— Tudunk konkurálni amerikai egyetemekkel?

— Az USA több magánegyeteme küld ide hallgatókat részleges képzésre — még a közgazdaságra is —, mert egynémely tárgyat olyan mélységben el tudnak itt sajátítani, mint a küldő egyetemen nem, és egyszerűen azért is, hogy a látókörük bővüljön. Az ilyen jellegű vendéghallgatás végül is sok évszázados gyakorlat.

— Milyen közvetett hasznunk van nekünk, magyaroknak, a térítéses képzés végzőseiből? Arra gondolok, válhatnak-e „külföldi követéinké”?

— Túl azon, hogy a képzés angol nyelven folyik, ezek a diákok megtanulnak magyarul. Részt vehetnek ugyanis rendszeres nyelvi képzésen. Azután

A Budapesti Műszaki Egyetem „E” épülete

— Közvetlenül ellenérvet közvetítek: ha ugyanazok az oktatók, nem rövidülnek-e meg ezáltal a magyar diákok?

— Ez a gyakorlat a magyar hallgatókat sem a képzésben, sem a férőhelyek tekintetében nem korlátozza. A két oktatási forma ugyanis teljesen független egymástól. A felvett itthoniak száma nem lesz kevesebb, sőt, a magyar hallgatók még nyernek is az ügyön. A térítéses formában ugyanis a képzés költsége valóban megtérül. Egy példa: a villamosmérnöki kar e forma devizabevételéből most rendez be egy korszerű számítógépes laboratóriumot, amelyet természetesen az itthoni hallgatók is használnak majd. Másfelől az „angol nyelvű csatornán” jó előmenetelű magyar hallgatók is tanulhatnak a külföldiekkel együtt, és együtt is vizsgáznak — angolul.

— Az anyagiakon innen és túl: voltaképpen milyen gondolat munkálta meg az oktatási forma mögött?

— A korábbi leegyszerűsített szemlélet szerint a szűkebben vett külkereskedelem jelentett csupán a devizaforrást. Mi azonban azt tartjuk, hogy az oktatás, termelés és kereskedelem egyazon rendszer része, és ezért a termelés meg a kereskedelem is elszigetelt marad, ha nincs az oktatás és általában a kultúra területén kellően megalapozva. Ilyen értelemben a térítéses képzés célja bekapcsolni az egyetemeket az oktatás és a tudomány nemzetközi rendszerébe.

— Mi szükséges ehhez közelebről az önök felfogása szerint?

— Nagyon is gyakorlatiasak a körülmények. Hogy oktatócsereket valósítsunk meg a fejlett ipari országokkal. Hogy a hallgatók és oktatóik számára tudományos együttműködésen alapuló kapcsolatokat alakítsunk ki. Ez végül is nem új dolog: a baráti országok viszonylatában már működik, de intenzívebben kellene kiterjeszteni azon országok felé is, amelyekkel még kereskedni akarunk. Ismét egy példa: a műegyetem, felhasználva a British Council által való kapcsolatát, éppen a térítéses oktatás lehetőségeinek keretei között tudott tizenöt-tizenöt hallgatót fogadni Liverpoolból és Nottinghamból, akik itt közös gyakorlaton vettek részt a mieinkkel. Viszonzásképpen

megismerik az országot; mi igyekszünk kedvező képet nyújtani a magyar kultúráról és mai valóságunkról. És nem utolsósorban kialakulnak személyes kapcsolatok, amelyek jól kamatozhatnak a jövőben. Nézzé, az egész szisztéma mindössze ötesztendő. Csak most fognak kikerülni az első végzősök. De amiként az egykori ösztöndíjasok jó emléket őriznek tanulmányi idejükéről, remélhető, hogy ugyanígy lesz a mostaniakkal is. Nem lehet pontosan felmérni, hogy majdani külföldi tárgyalásokon milyen mértékben lesznek segítségünkre az itt végzetek, de hogy segíthetnek, az kétségtelen, hiszen ismerik készülékeinket, eljárásainkat, egész gyakorlatunkat.

— Éppen ezért nagyon fontos lenne a kapcsolatok további ápolása. Ez nem hiánytalan, itt még lennének tartalékok. A műegyetem már felvette a kapcsolatokat hatszáz volt külföldi hallgatójával: tájékoztatjuk őket rendezvényeinkről, elküldjük nekik a tudományos eredményeinkről szóló anyagokat. De ez csak egy egyetem. Tovább kellene lépni, mert potenciális barátainkról van szó. Szorosabban együtt kellene működni egyetemnek, vállalatnak, külkereskedelmi szervnek és külügyi képviselőnek. A nemzetközi gyakorlatban ennek kialakultak a formái, ezeket át lehetne venni. Ide tartozik azután a kérdés anyagi háttérrel is. A térítéses képzésből befolyt összeg nagyobb része az államháztartásé, kisebb része az egyetemé, és konvertibilis műszerek beszerzésére fordítható, meg az imént említett kapcsolatok ápolására. Az oktatás ilyen jellegű konstrukciója olyan szellemi exportot jelent, aminek nincs import ellentétele. Meg kell gondolni tehát, nem volna-e kívánatos, az egész akciónak nagyobb támogatást kapnia. Hiszen jelentős dollártételekről van szó, és ugyanakkor jelentős hírverésről is. A térítéses oktatás tehát komoly üzletággá válhatna — amint-hogy azzá vált Angliában és másutt —, amely devizabevételek mellett magas volumenű kamatokat fialhat az országnak propagandában és a szellemi export további kiépítésében.

LUKÁCSY ANDRÁS